

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

Diplomski rad

Svakodnevni život u velikom gradu – primjer naselja
Kajzerica u Zagrebu

Studentica:

Petra Pejinović

Mentor:

Prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović

Zagreb, travanj 2013.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. URBANIZACIJA ZAGREBA nakon 2. Svjetskog rata	4
2.1. Razvoj Novog Zagreba 60-tih i 70-tih godina 20.stoljeća ...	5
2.2. Identitet Novog Zagreba	8
2.3. Novi Zagreb danas	9
3. SPECIFIČNOSTI KAJZERICE	12
3.1. „Divlja gradnja“	13
3.2. „Moderni slam“	16
3.3. „Kineska četvrt“	18
4. ŽIVOT NA KAJZERICI U 21. STOLJEĆU	21
4.1. Odrednice života u velikom gradu	22
4.2. Problem škole i vrtića na Kajzerici	24
4.3. Interpretacija rezultata primjene metode intervjua	27
4.3.1. Sjećanja upisana u prostor	28
4.3.2. Zadovoljstvo uvjetima i načinom života	33
5. ZAKLJUČAK	39
6. LITERATURA	41
7. PRILOG: TRANSKRIPTI INTERVJUA	45

1. UVOD

Snažna industrijalizacija koja je nastupila u godinama nakon Drugog svjetskog rata rezultirala je naglim priljevom stanovništva u gradove. Kao vodeće industrijsko središte Jugoslavije, grad Zagreb našao se pred ozbiljnim stambenim deficitom. Prostor grada počinje se širiti na prekosavsko područje na kojemu su izgrađena brojna nova naselja kolektivne stambene izgradnje. Planska stambena izgradnja naselja Novog Zagreba predviđala je prostornu neovisnost naselja i primjenu načela moderne arhitekture i urbanizma koji su nastojali oblikovati prostor za kvalitetniji život.

Iako geografskim položajem pripada Novom Zagrebu, Kajzerica je po načinu gradnje i svojim karakteristikama specifična urbanistička cjelina. Kajzerica je bila izuzeta iz urbanističkih planova masovne kolektivne izgradnje „novih naselja“ i ostala je naselje individualnih stambenih objekata. Od prve izgrađene kuće na Kajzerici prošlo je 80 godina, a danas naselje broji gotovo pet tisuća stanovnika. Ipak, najveći porast Kajzerica bilježi u razdoblju između 2001. i 2011. godine, kada se stanovništvo gotovo utrostručilo. U tom se razdoblju počinju sustavno graditi kolektivni stambeni objekti. Unatoč pozitivnom demografskom trendu, Kajzerica i dalje sadržajnom opremljenošću spada u substandardna naselja. Propulzivnu stambenu gradnju nije pratila gradnja odgovarajućih javnih i društvenih sadržaja. Kajzerici nedostaju neki osnovni sadržaji poput osnovne škole i dječjeg vrtića, što se odražava na kvalitetu života stanovnika ovog naselja. Dio potrebnih sadržaja je u planu i već godinama čeka na realizaciju. Pokrenuta je i građanska inicijativa za izgradnju škole i vrtića pod nazivom „ZaKaj? Za Kajzericu!“. U inicijativu su uključeni roditelji kajzeračke djece ali i svi ostali zainteresirani sugrađani koji poduzimaju određene mjere kako bi ubrzali realizaciju izgradnje osnovne škole i dječjeg vrtića. Nakon prosvjeda organiziranog 2010. godine, ovaj problem počinje se i u medijima aktualizirati.

U sklopu izrade diplomskog rada provedeno je i kraće istraživanje metodom polustrukturiranog intervjua. Uzorak čini deset ispitanika, stanovnika Kajzerice oba spola i različitih životnih dobi. Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi kakav je odnos između stanovnika i naselja te utvrditi utjecaj okoline na njihov svakodnevni život. Zanimalo nas je kako su ispitanici zadovoljni uvjetima i načinom života, te njihovo viđenje problema s kojima se naselje i njegovi mještani suočavaju.

2. URBANIZACIJA ZAGREBA NAKON 2. SVJETSKOG RATA

Urbanizacija je složena pojava koja uzima sve više maha u zemljama širom svijeta. Uzevši u obzir da riječ urbanizacija vuče korijene iz latinskog pojma *urbs* koji označava grad, urbanizacija bi se najjednostavnije mogla definirati kao razvoj gradova. Ipak, različiti autori različito definiraju ovaj fenomen. Dva su najčešća pristupa definiranju urbanizacije. Prvi se odnosi na proces povećanja gradskog i smanjivanja seoskog stanovništva što se očituje naglim porastom veličine gradova. Drugi pristup je mnogo širi i ne ograničava se samo na kvantitativne promjene već pokušava sagledati posljedice širenja gradskog načina života. Ovaj pristup je sociolozima prihvatljiviji jer shvaća **urbanizaciju kao proces širenja urbanog načina življenja** (Vresk, 2002; Čaldarović, 1987).

Najintenzivnija urbanizacija na području Hrvatske odvija se neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Sve jači razvoj industrije u gradovima dovodi do snažne deagrarizacije što rezultira ruralnim egzodusom. Deagrarizacija¹ je proces komplementaran procesu urbanizacije, a odnosi se na napuštanje poljoprivrednih zanimanja i uopće zanimanja primarnog sektora djelatnosti, te na imigraciju ruralnog stanovništva u gradove (Svirčić Gotovac, 2006). „Očito da je porast gradskoga stanovništva pretežno bio uvjetovan preseljavanjem seoskoga stanovništva u gradove i njegovim socijalnim prestrukturiranjem. Ruralni egzodus bio je uvjetovan zbog dvaju glavnih razloga. Jedan je taj što je **urbano orijentirana industrijalizacija** u gradovima omogućavala zapošljavanje, a drugi su prilike na selu. Položaj seljaštva s nekim posjedima u socijalističkom sistemu bio je takav da je poticao iseljavanje“ (Vresk, 2002:30).

Godine 1948. u gradskim naseljima je živjelo svega 23,5% ukupnog stanovništva Hrvatske, a do godine 1971. taj broj se povećao na 41,05%. Broj stanovnika u gradovima se više nego udvostručio u godinama poslije rata. Osim relativnog porasta broja gradskog stanovništva u odnosu na ukupno stanovništvo Hrvatske, industrijalizacija je za posljedicu imala i rast samih gradova. „Krupne strukturalne promjene i velike promjene u pogledu prostornog razmještaja stanovništva bile su moguće u prvom redu zbog ubrzanog razvoja onih gradova koji su već imali određenu urbanu i industrijsku tradiciju. To se posebno odnosi na grad Zagreb koji je kao vodeće industrijsko središte Jugoslavije neposredno mogao na svojem prostoru prihvatiti dalju koncentraciju industrijskih djelatnosti i stanovništva“ (Žuljić,

¹ Prema definiciji Hrvatskog jezičnog portala, pojam deagrarizacije ima dva značenja. Prvi se odnosi na proces povećanja udjela nepoljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu neke zemlje, dok se drugi odnosi na napuštanje poljoprivrede kao djelatnosti i izvora dohotka.

1974:44). Supek (1987) u svom radu navodi da je industrijalizacija glavni uzrok rasta gradova, kako u ekonomskom (koncentracija kapitala), tako i u tehnološkom pogledu (koncentracija tvornica, radne snage, razvitak prometnih sredstava i društvenih usluga).

Iako je Zagreb stoljećima bio glavni grad i političko središte Hrvatske, tek je u godinama poslije Drugog svjetskog rata dosegao dimenzije velikog grada u prostornom smislu, ali i u pogledu koncentracije stanovništva. Poslijeratna urbanizacija Zagreba odvijala se u dvije faze. U prvoj fazi urbanizacije grade se brojne nove tvornice čime se povećala koncentracija velikih industrijskih pogona. Uz već postojeće pogone i razvijene prometne veze, Zagreb je omogućio zapošljavanje velikog broja novih ljudi. Prvu fazu karakterizira nagli porast broja stanovnika što dovodi do preopterećenja raspoloživih stambenih kapaciteta. „Doseljavanje u gradove je eksplozivno, u Zagrebu u nekim godinama i do petnaest tisuća ljudi godišnje“ (Dakić, 1990:110). Unatoč masovnom priljevu stanovništva, izostala je šira izgradnja novih stambenih objekata pa je Zagreb doveden u **tešku situaciju zbog stambenog deficita**. Postepenim intenziviranjem stambene izgradnje dolazi do druge faze poslijeratne urbanizacije kada Zagreb zaista počinje rasti (Prelog, 1973). Moderni je urbanizam stavljen na kušnju jer se Zagreb u kraćim vremenskim razdobljima nakon Drugog svjetskog rata povećavao za stanovništvo čitavog jednog manjeg grada. Najveću stopu porasta Zagreb bilježi u desetljeću između 1961. i 1971. godine, kada se stanovništvo povećalo za 31,4% (Žuljić, 1974). Možda najbolju sliku stanja pokazuje podatak da je 1971. godine u Zagrebu zabilježeno čak 3,5 puta više stanovnika u odnosu na prijeratno razdoblje (Čaldarović, 1987).

2.1. Razvoj Novog Zagreba 60-tih i 70-tih godina 20. stoljeća

Zagreb se, silazeći s brežuljaka prema Savi, razvijao od sjevera prema jugu sve do 19. stoljeća kada ga je zaustavila željeznička pruga. Zbog toga se u izduženoj formi nastavlja širiti u smjeru istoka i zapada, dok se južno od željezničke pruge razvijaju samo neuređena predgrađa radničkih četvrti (Marinović-Uzelac, 1986). Već se početkom 20. stoljeća razmišlja o širenju južno od pruge, no tek nakon Drugog svjetskog rata intenzivno se počeo pripremati plan koji je trebao poslužiti za rješavanje stambenih, prometnih i industrijskih potreba izgradnje grada. Rubni južni dio Zagreba bio je omeđen rijekom Savom sve do vizionara Većeslava Holjevca, koji je postao zagrebačkim gradonačelnikom i iznio svoju viziju **širenja grada južno od Save**. 1956. godine ostvaren je prvi projekt- Velesajam se seli na današnje

mjesto, a sa zelenim svjetlom Josipa Broza Tita iste godine započinju ozbiljni urbanistički planovi za izgradnju novih naselja na južnoj obali Save. Nije prošlo puno vremena do ostvarenja tih planova. Već 1958. godine izgrađuje se naselje Savski Gaj, a godinu iza toga niknulo je i Trnsko. „Naselje Trnsko, kao prvo cjelovito planirano naselje počinje se graditi 1959. Već sljedeće godine useljavaju se stanovnici u do tada dovršene stambene zgrade, a izgradnja naselja u njegovu stambenom i infrastrukturnom smislu nastavlja se tijekom cijelog desetljeća“ (Gulin Zrnić, 2009:44).

Nekoliko godina kasnije započinje izgradnja naselja Siget, potom Utrina, Sopot te krajem 1970.-ih i naselja Dugave i Soboština. Sljedeći važniji događaji koji su obilježili razvoj Novog Zagreba zasigurno su gradnja Mosta Mladosti iz 1973. godine, širenje tramvajske pruge do naselja Sopot 1979. godine, kao i gradnja Jadranskog mosta 1981. godine. Jadranski most izgrađen je kao zamjena za stari Savski most, s obzirom da on nije više mogao zadovoljiti narasle prometne potrebe novopridošlih stanovnika. Prelog (1973) navodi da „Južni Zagreb“ nastaje po uzoru pravilnog rastera Donjeg grada 19. stoljeća, te da su mu planeri od samog početka nametnuli strogu disciplinu velikih, pačetrovornastih „kazeta“. „Jednoličnim oblicima i pod prisilom uporabe ravnih linija, Novi Zagreb ostao je lišen svake slobodnije kompozicije ili bilo kakve druge graditeljske intervencije. Kao rezultat, ostalo je monotono ponavljanje rasporeda masa“ (Prelog, 1973:83).

Novi Zagreb je trebao smjestiti 250 000 novih stanovnika, u 24 nova naselja podijeljena u tri **rajona**.² Svaki se rajon sastojao od svojih podjedinica- **mikrorajona**, odnosno stambenih zajednica koje su se idejno činile kao racionalni oblik rješavanja aktualnog pitanja deficita stambenog prostora. U svojem radu Valentina Gulin Zrnić (2009) definira mikrorajon kao manju stambenu zonu, planirano upotpunjenu svim potrebnim sadržajima i djelatnostima- odgojno-obrazovnim, trgovačkim, uslužnim, ugostiteljskim, servisnim, društveno- kulturnim, sportskim. Naselja Novog Zagreba trebala su urbanistički zadovoljiti **potrebu za zdravim stanovanjem** što je uključivalo prozračne i osunčane stambene prostore, zelene površine za rekreaciju i humani okoliš. Gradnja je bila osmišljena na način da se na velikim prostornim površinama grade višekatne stambene zgrade između kojih se ostavljaju zelene površine. Radilo se o primjeni načela moderne arhitekture i urbanizma³ koji su nastojali oblikovati prostor za kvalitetniji život. Standard planiranja je

² Prema Hrvatskom jezičnom portalu, rajon označava upravnu jedinicu u jednom dijelu grada, prostor, dio grada koji potpada pod tu upravnu jedinicu (poslije 2. svjetskog rata).

³ Najznačajniji predstavnik moderne arhitekture i urbanizma bio je Le Corbusier. Još tridesetih godina 20. stoljeća on je definirao tri univezalne okosnice koje proiuzlaze iz ljudskih potreba – sunce, prostor i zelenilo (Gulin Zrnić, 2009) .

nametao omjer izgrađenih i neizgrađenih površina u mjeri 50:50, a ta se norma slijedi u svim naseljima što je za posljedicu imalo gradnju nebodera (Gulin Zrnić, 2009).

S obzirom da je cilj bio u što kraćem roku i što jeftinije podignuti što više naselja, gradile su se i tipske montažne kuće, tzv. **limenke**. Iako su pored zgrada isključivo stambenih funkcija bili planirani centri s popratnim sadržajima, zbog nedostatka novca u većini naselja društveni, upravni, poslovni i kulturni sadržaji nisu bili izgrađeni. „Funkcionalistički urbanistički koncept mikrorajona doveo je do **monofunkcionalnih naselja**⁴, što je potom bilo uzrokom nezadovoljstva stanovnika novih naselja“ (Zlomislić, 2012:10). Kritika monofunkcionalnosti novozagrebačkih naselja kulminirala je u osamdesetim godinama, kroz izložbe, javne rasprave i znanstvene radove. Raspravljaju se nedostaci funkcionalističkog koncepta stambenih naselja s naglaskom na raspravama o nečovječnosti spavaoničkog urbanizma. Tako **spavaonica** postaje najčešće upotrebljavana metafora za novozagrebačka naselja. Istraživanja urbanih sociologa uglavnom su upućivala na nisku uporabnu vrijednost takvih naselja. Sociologinja Seferagić (1988) u svojem radu o kvaliteti života u novim stambenim naseljima iznosi rezultate provedenih istraživanja. U njemu navodi da su stanovnici posebno kritični prema aspektu uporabne vrijednosti naselja. Generalni zaključak svih istraživanja jest da nova naselja nisu opremljena čak ni da zadovolje svakodnevne osnovne potrebe stanovnika a kamoli druge.

Jedan od najranijih kritičara mikrorajonske gradnje je povjesničar umjetnosti Milan Prelog. Već početkom 1960.-ih on počinje s kritikom naselja koja su tek bila u povojima. Prelog (1973) je okarakterizirao nova naselja kao naselja „bez srca“ u kojima se ljudi javljaju tek kao amorfna (a često i neprijateljska) gomila stranaca. Autor navodi da s većom gustoćom naseljenosti, osjećaji povezanosti pojedinca i zajednice postaje slabiji i **pojedinač postaje osamljeniji**. Kako tvrdi, pojam organizirane društvene zajednice ne može se olako primijeniti na neku grupu ljudi koja je prisiljena stanovati na okupu, u određenoj prostornoj koncentraciji. Rast nove društvene zajednice je kompliciran i dugotrajan proces koji treba neprestano stimulirati i stvarati prostorne mogućnosti. Slično kao i Prelog, Supek (1987) smatra da je za usamljivanje krivo ukidanje ulice u tradicionalnom smislu. Na taj se način stvaraju praznine koje nisu ničime ispunjene te predstavljaju mrtvi prostor koji ne stvara doživljaj dodira. Da bi došlo do nastanka četvrti, potrebno je nešto više od pukog mehaničkog slaganja stanova i domova. Potrebna je neka ideja prostornog i društvenog povezivanja.

⁴ Planirani sadržaji u novim naseljima nisu bili financijski osigurani u vrijeme doseljavanja stanovništva. Naselja nisu nudila nikakve opskrbe, kulturne, društvene ili sportske sadržaje, već su predstavljala puke dormitorije. U to se vrijeme popularizirao naziv „spavaonice“ za novozagrebačka naselja.

2.2. Identitet Novog Zagreba

Tko god je barem jednom prošetao Novim Zagrebom, mogao je uočiti da su sva naselja u njemu slična. „Nakupine nebodera i velikih zgrada gusto načičkanih bez nekog vidljivog reda i jasnoće u snalaženju, s malo zelenila, puno parkiranih automobila i bez nekog simboličkog identiteta. Bezličnost, monotonija, uniformiranost, (Seferagić, 1988:51). Čovjek se među takvim građevinama gubi u doslovnom i prenesenom smislu. Gotovo sva istraživanja kod nas ali i u svijetu pokazala su da ljudi izražavaju nezadovoljstvo novim naseljima kako zbog glomaznosti i uniformiranosti naselja, tako i zbog veličine, visine i gustoće naseljenosti zgrada. Slično kao i njen prethodnik Supek, sociologinja Seferagić (1988) navodi kako je za dovršenost naselja bitan njegov oblikovni **identitet**, neka posebnost ili specifični **simbol** kojim se to **naselje razlikuje od drugih naselja**. „Kao što se misli o rasporedu i veličini građevina i putova, tako i kod planiranja naselja valja razmisliti o svim mogućim simboličkim sadržajima koje treba u njih ugraditi“ (Supek, 1987:233).

Iako su brojne kritike upućene na račun uniformiranosti⁵ novih naselja, neki autori ipak smatraju da su naselja u Novom Zagrebu uspjela izgraditi svoj identitet tokom godina. Jedan primjer ugradnje identiteta nudi Supek (1987) u svojoj knjizi, gdje spominje kipara Branka Ružića koji je za naselje Travno izradio skulpturu u obliku stada volova koji odmaraju na livadi. Time je ponudio snažan simbol ovom naselju, koji govori o stočarskoj tradiciji ovog kraja. U drugoj polovici 1970.-ih, planovi izgradnje naselja poput Slobostine, Dugava ili Središća poklanjaju veliku pažnju onome što nazivaju **simboličkom identifikacijom**. Ona se temelji na simboličkoj prepoznatljivosti naselja. „Odnos čovjeka i prostora promišljao se u urbanističkom konceptu i nastojao se potaknuti prema doživljajnosti i identifikaciji“ (Gulin Zrnić, 2009:99). Zgrade u naseljima također mogu imati vlastitu simboličku vrijednost koja može biti i značajnija od svake druge simboličke vrijednosti, jer se najlakše urezuje u ljudsko pamćenje. „Tako visoke građevine nose u sebi momenat monumentalnosti, koji izražava želju čovjeka da se vine sa zemljine površine u visine. Međutim, dok se za crkve i tornjeve može reći da su nastali „htijenjem“ čovjeka i težnjom ka visini i monumentalnosti, visoke gradnje su „nužne“ i „nametnute“, prije svega skupoćom zemljišta za gradnju“ (Supek, 1987:235).

⁵ Neočekivana posljedica novih naselja bila je ta da su sva nova naselja postala „novi gradovi“ te da su svi međusobno postali veoma slični. Potraga za bilo kakvom simboličkom identifikacijom u nekom od novih naselja bila je uzaludna (Čaldarović, 1989).

Na području Novog Zagreba postoje neke znamenite građevine koje doprinose njegovoj prepoznatljivosti i tako stvaraju njegov oblikovni identitet. Jedno takvo zdanje čini Zagrebački velesajam koji je već od svojih početaka bio centralno mjesto gospodraske aktivnosti cijelog Zagreba. S preseljenjem iz Savske ulice na današnji prostor 1956. godine, dio grada južno od Save dobio je i prvu infrastrukturu (električnu, plinsku, vodnu, prometnu). Sljedeća građevina koja ima veliki značaj za Novi Zagreb svakako je crkva Sv. Križa u Sigetu, objekt sagrađen 1980.-ih godina. Ova crkva je najveća crkva na području cijele Hrvatske, a često je nazivana i katedralom Novog Zagreba. Svakako treba spomenuti i Zagrebački hipodrom koji je bio domaćin velikih svjetskih konjičkih natjecanja. Nastao je po uzoru na Pariški hipodrom, stotinjak godina kasnije. Kada se priča o Novom Zagrebu, ne smije se izostaviti ni najpopularniji zagrebački buvljak – Hrelić. Ovaj sajam automobila i rabljene robe svojom veličinom i raznolikošću ponude privlači mnogobrojne posjetitelje svake nedjelje. Hrelić se smjestio odmah uz rub zagrebačkog odlagališta otpada – Jakuševca, koji je sam po sebi još jedan simbol ovog prostora. Simboličkoj identifikaciji Novog Zagreba doprinose sve navedene građevine koje su tokom godina stvorile vlastitu prepoznatljivost. Ipak, imamo i primjere iz recentnije povijesti, koji su se već sad učvrstili kao simboli Novog Zagreba. To su primjerice novouređeni park Bundek, Muzej Suvremene umjetnosti i sportska dvorana Arena, no o njima će biti nešto više riječi u sljedećem poglavlju.

2.3. Novi Zagreb danas

S prelaskom na novo društveno-političko uređenje nakon 1990. godine, Novi Zagreb prolazi kroz stanovite promjene. Urbanistička znanja i iskustva koja su se gomilala kroz pola stoljeća izgradnje Novog Zagreba sada su zanemarena. Stari urbanistički planovi malo po malo se napuštaju što ukazuje na jednostavan ali porazan zaključak da je današnje društvo unatoč suvremenim tehnologijama u zadnjih dvadeset godina civilizacijski nazadovalo.

Na području Novog Zagreba u posljednjih petnaestak godina izgrađena su neka nova naselja poput Jarušćice, Laništa i Kajzerice, sa prosječno većom kvadraturom i višim standardom stanovanja u odnosu na starija novozagrebačka naselja. Iako privlačna zbog **atraktivne novogradnje**, naselja su se našla na udaru kritike zbog preizgrađenosti parcela i izostavljanja slobodnih prostora za javne površine. Usporedimo li navedena suvremena

naselja sa urbanizmom starih naselja poput Trnskog ili Zapruđa, iznenađujuće je vidljiva razlika u tretmanu slobodnih, javnih zona, kao i u respektiranju čovjeka kao društvenog bića i grada kao znaka kolektiviteta. U suvremenim je rješenjima sve to zanemareno. Novi stanovi gube socijalni smisao udruženog stanovanja koji je u urbanoj povijesti podrazumijevao obazrivost prema sustanarima, jednako kao i poštivanje javnih prostora koji su i motivirali naseljavanje (Zlomislić, 2012; Jurković, 2003). U starijim naseljima zelene površine kompenzirale su nedostatak stambenog prostora i njihovu nedostatnu kvalitetu. Zelene površine bile su jednakovrijedno tretirane kao i stambene, što je predstavljalo najveću kvalitetu takvih naselja. Privatno je vlasništvo ovaj put dobilo veći značaj na ljestvici vrijednosti od društvenog i javnog dobra. „Kao da se odustalo od zastupanja općih interesa za zajedničkim prostorima. Urbanizam kao da se odrekao da bude zastupnik javnog“ (Jurković, 2003:27).

Novi je Zagreb sada poprimio novo, neprepoznatljivo lice. Pedeset godina od njegova osnutka nastala su **naselja bez parkova i javnih površina**, gdje je prostor zajedničkih susreta sveden na kafiće, trgovačke centre i parkirališta. Većina zgrada nema čak ni javne prostore poput dućana ili radionica. Novim zdanjima se ne potiče stvaranje općeg, zajedničkog, društvenog dobra, onoga što se manifestira kroz socijalnu interakciju. „Na mjesto toga, a pod krinkom osobnoga prosperiteta, stimulira se isključivo potrošnja. Grad, ulicu, trg, zamjenjuju trgovačke zone na rubnim dijelovima grada. Unatoč iskustvu i kritici, veliki opskrbni centri postaju dominantan model u čitavoj zemlji“ (Zlomislić, 2012:21). Gotovo tri desetljeća ranije sličnom problematikom bavio se i sociolog Supek. On u svojem radu „Grad po mjeri čovjeka“ tvrdi da je naselju potrebno dati centralni prostor koji će imati tradicionalni, podsvjesni, urođeni karakter kakvog je oduvijek i imao. Centar je najvažniji prostorni oblik koji služi socijalnoj integraciji. „Svako naselje mora imati svoj centar kao paradigmu gustoće društvenih veza i dodira, kao simbol zajedničkog života uopće“ (Supek, 1988:237). Nekada je centar zauzimalo sajmište ili crkva, no u suvremenim uvjetima taj centar je zamijenio neki vid poslovnog centra.

S obzirom na zatvaranje malih trgovina i radnji iz susjedstva, te s obzirom na nedostatak društvenih, kulturnih i uslužnih sadržaja, ljudi sve češće svoje potrebe zadovoljavaju u spomenutim trgovačkim centrima. **Trgovački centri** danas pružaju i mnogo šire usluge od puke kupovine. Oni egzistiraju kao pravi mali gradovi unutar gradova. U ponudi se nerijetko nalaze ugostiteljske usluge, razne kozmetičke i medicinske usluge, kino projekcije te sportski i drugi zabavni sadržaji. Novi Zagreb je u posljednjih nekoliko godina dobio čak dva takva velika trgovačka centra sa svim popratnim sadržajima – Avenue Mall na Aveniji Dubrovnik

(na mjestu gdje je trebao biti kulturno- društveni centar Novog Zagreba⁶) i Arena centar u Laništu. Iako su najveće investicije usmjerene na izgradnju trgovačkih centara, postoje i drugi hvale vrijedni projekti na području Novog Zagreba. Jedan od najznačajnijih zasigurno je izgradnja i otvaranje Muzeja Suvremene umjetnosti 2009. godine. Unatoč ranijim naporima usmjerenim na oživljavanje kulturne scene ovog prostora, tek je izgradnjom muzeja Novi Zagreb učvrstio svoje mjesto na kulturnoj mapi grada Zagreba.

Što se tiče ostalih projekata, svakako valja spomenuti i izgradnju velike sportske dvorane Arena u Laništu. To je najveća sportska arena u Hrvatskoj a izgrađena je 2008. godine i otad se u njoj održavaju velike sportske manifestacije i glazbeni koncerti. Ova je građevina zbog specifične arhitekture brzo postala novi arhitektonski simbol Zagreba. Ipak, kritika smatra da nije dobila adekvatan smještaj u prostoru i da joj nedostaje zeleni pojas ili park u kojem bi ljudi provodili vrijeme. Iskorak u tom pogledu nudi novouređeni park Bundek koji svojom ljepotom privlači mnogobrojne posjetitelje. Ovaj javni gradski prostor doprinosi povezivanju Novog Zagreba sa ostatkom grada, no sami Bundek nije dostatan za potrebe Novog Zagreba. Svako naselje bi trebalo imati javni prostor kao što su to imala naselja izgrađena prije 70.-ih godina 20. stoljeća. „Prostori urbanog zajedništva socijaliziraju čovjeka dok ga postojeća pustoš gradskih međuprostora izolira, desocijalizira i ljudski osiromašuje – proizvodeći u njemu automiziranu, posve privatiziranu, u sebe okrenutu jedinku, koja jest u osnovi nesretna. Očigledno je da nestankom javnog gradskog prostora u novim naseljima nestaje i prostor javnog djelovanja“ (Zlomislić, 2012:22).

Za kraj poglavlja bilo bi dobro ponuditi i jedan drugačiji primjer stambene gradnje u Novom Zagrebu. Autorica Jurković (2003) u potrazi za **uzornom stambenom izgradnjom** birala je naselja koji su pozitivni primjeri po kriterijima cjelovitosti rješavanja ukupnih problema stanogradnje (prostornih, ekoloških, socijalnih i ekonomskih). Za primjer uzorne stambene gradnje ona navodi novozagrebačka naselja Travno i Dugave, koja su nastala iz „urbanističkog planerskog opredjeljenja da je jedino cjelovito rješavanje i zadovoljavanje svih potreba stanovnika, garancija sigurnog i za život ugodnog grada“ (Jurković, 2003:31). Jurković predlaže racionalno planiranje i cjelovito rješavanje infrastrukture i stanova, jer se samo na taj način može osigurati kvaliteta budućeg korištenja prostora. Kako smatra, potrebno je stati na kraj profilerskoj stanogradnji kako bi se trend okrenuo organiziranoj i kontroliranoj stanogradnji usmjerenoj na cjelovito rješavanje stambene problematike.

⁶ Kulturno-društveni centar općine novi Zagreb idejni je projekt Vinka Uhlika iz 1980. godine. Novi je centar trebao svojom širokom ponudom kulturnih, ugostiteljskih, trgovačkih i poslovnih sadržaja postati „srce južnog dijela grada“. Centar je zamišljen kao glavno sastajalište društvenog života Novog Zagreba (Zlomislić, 2012).

3. SPECIFIČNOSTI KAJZERICE

U doba prije kolektivne stambene izgradnje, nizinsko posavsko područje Južnog Zagreba bilo je isprepletano rukavcima rijeke Save, brojnim livadama, njivama i poljskim putovima. Ovo područje bilo je tek rijetko naseljeno pokojom skupinom stambenih objekata pretežito **niskog građevnog i infrastrukturnog standarda** (Gulin Zrnić, 2009). Naselje Kajzerica bilo je jedno od prvih prekosavskih zagrebačkih naselja. Iako je prva kuća⁷ na ovom prostoru izgrađena već 1933. godine, naselje će se u idućih desetak godina svoditi na tek nekoliko prizemnica u kojima su dom pronašle malobrojne **radničke obitelji**. Tek u godinama nakon Drugog svjetskog rata Kajzerica počinje bujati. U to vrijeme na ovaj se prostor doseljavaju mnogobrojne nove obitelji koje su došle u potrazi za krovom nad glavom.

Današnja granica Kajzerice na sjeveru je rijeka Sava preko koje vode čak četiri mosta: stari Savski, Jadranski, Željeznički i Most slobode. Kajzerica se smjestila između Avenije Dubrovnik na jugu, Avenije V. Holjevca na istoku, te Jadranskog mosta i Rotor na zapadnoj strani naselja. Na području Kajzerice smještene su i dva značajna objekta koja smo prethodno već spomenuli, a to su Hipodrom i Zagrebački Velesajam. Zagrebački Velesajam je zaštićeno kulturno dobro⁸ grada Zagreba, a zbog svoje urbanističke matrice vrlo je vrijedan primjer urbanizma sredine 20. stoljeća. Hipodrom i Zagrebački Velesajam površinom zauzimaju nešto više od polovice naselja dok ostatak otpada na stambeni dio.

Iako zbog svojeg položaja pripada gradskoj četvrti Novi Zagreb Zapad, naselje Kajzerica se po svojim karakteristikama značajno razlikuje od novozagrebačkih naselja kolektivne stambene izgradnje. Kada se priča o naseljima Novog Zagreba, uobičajeno se misli na naselja spavaoničkog tipa s kojima Kajzerica ima malo dodirnih točaka. Kao što smo vidjeli u prethodnim poglavljima, Zagreb nakon Drugog svjetskog rata djeluje kao privlačna snaga masama seoskog stanovništva čije stambene aspiracije grad nije mogao zadovoljiti. Unatoč intenzivnoj izgradnji kolektivnih stambenih objekata na području Novog Zagreba, stambena kriza nije jenjavala. U isto vrijeme s nastankom naselja kolektivne stambene izgradnje, sve su češće nicala i naselja tzv. individualne stambene izgradnje (Klempić, 2004; Lončar – Butić, 1975). Kajzerica je primjer jednog takvog naselja čije ćemo karakteristike vidjeti u sljedećem poglavlju.

⁷ Prva kuća na Kajzerici pripadala je obitelji Crnečki. Srušena je u lipnju 2006. godine, a na njenom mjestu izgrađena je nova zgrada (Pamić – Marušić, 2006).

⁸ Kajzerica osim Zagrebačkog Velesajma na svojem teritoriju ima još tri zaštićena kulturna dobra, a to su Željeznički most, stari Savski most i nekadašnja pogranična stražarnica gdje se nalazila granica Napoleonovih Ilirskih provincija s Habsburškom Monarhijom.

3.1. „Divlja gradnja“

Individualna stambena izgradnja⁹ suprotstavljena je kolektivnoj stambenoj izgradnji, a predstavlja individualni stambeni objekt s najčešće jednim ili dva stana koje realizira pojedinac vlastitim financijskim sredstvima. Individualna stambena izgradnja može biti **organizirana** (primjerice kao zadružna) ili u češćem obliku, **neorganizirana**. Neorganizirana stambena izgradnja se odnosi na tip izgradnje koji nema odgovarajuću propisanu dokumentaciju i koji se nalazi na nedozvoljenom prostoru koji je namijenjen za neku drugu upotrebu. Za neorganiziranu stambenu izgradnju u literaturi se često upotrebljavaju i nazivi **bespravna stambena izgradnja**, **nelegalna izgradnja**, **nekontrolirana izgradnja** ili **divlja izgradnja** (Čaldarović, 1989; Lončar – Butić, 1975).

Bespravna izgradnja je fenomen koji se javlja kao posljedica nagle industrijalizacije i njome praćene urbanizacije. Doseljavanje stanovništva u Zagreb bilo je intenzivno, a njegov rast neujednačen. Iako su na velikim ledinama tadašnjeg Južnog Zagreba nicala cijela nova naselja, njihovi prostorni kapaciteti nisu bili dostatni za sve one koje su privukla svjetla velegrada. Manjak stambenog fonda iznosio je između 20 i 35 tisuća stambenih jedinica. Novosagrađeni stanovi ne zadovoljavaju potrebe ni količinom, ali ni vrstom i cijenom. To je za posljedicu imalo rast divljih naselja koja su trebala smjestiti sve one za koje nije bilo mjesta u novim naseljima. Bespravna izgradnja nije bila društveni eksces već izraz dugogodišnje ekonomske, socijalne i urbanizacijske prakse kod nas (Čaldarović, 1987; Sančanin 2010). „Taj nedozvoljeni prostor bio je jedini mogući gdje je radnik – doseljenik, do jučer seljak, mogao sagraditi sebi i obitelji krov nad glavom. Odabiranje ove lokacije odraz je prije svega ekonomskih mogućnosti, odnosno nemogućnosti doseljenika da riješe jedno od svojih egzistencijalnih pitanja – stan“ (Lončar – Butić, 1975:107). Osim stambenog deficita i slabijeg materijalnog statusa doseljenika, postoje i neki drugi uzroci divlje izgradnje. Neki od njih su kompliciran, dugotrajan i skup postupak izdavanja građevinske dozvole, neefikasnost građevinske inspekcije pri kažnjavanju prijestupnika, blage kazne i mogućnost dobivanja priključka na komunalnu infrastrukturu bez obzira na posjedovanje građevinske dozvole (Klempić, 2004:113).

Naselja divlje gradnje osim što nisu legalna, u svim su pogledima i **substandardna**. Osnovne karakteristike takvih naselja su njihov nekontrolirani rast, korištenje privremenih materijala u izgradnji kuća, nizak nivo komunalnih servisa i slično (Čaldarović, 1989).

⁹ U literaturi se može naći i pod nazivom „obiteljska stambena izgradnja“.

Urbanist Vladimir Mattioni (2003) kao glavne karakteristike bespravne izgradnje navodi kaotičnost i substandardnost ulične mreže, neopremljenost pratećim sadržajima, veliku gustoću izgradnje i izgradnju bez pravila.

Prostor Kajzerice trebao je biti namijenjen širenju Zagrebačkog Velesajma zbog čega je bio izuzet iz projekata planirane kolektivne stambene izgradnje novozaagrebačkih naselja. S obzirom da je ostao neizgrađen, ovaj prostor tik uz Savu privukao je mnogobrojne radničke obitelji koje su započele s izgradnjom vlastitih domova. Parcele za gradnju kupovale su se od privatnih vlasnika, često po vrlo povoljnim cijenama s obzirom da parcele nisu bile u građevnoj zoni. Veličina kuća, njihova kvaliteta i uređenje ovisile su o ekonomskim mogućnostima pojedinih novih vlasnika, no većinom se radilo o prizemnim kućama bez plana i racionalne logike gradnje. Često se za izgradnju kuća koristio privremeni materijal, a kuće su još godinama nakon gradnje ostajale bez krova ili žbuke. Gradilo se uglavnom bez projekata za kuću a u gradnji su sudjelovali sami vlasnici uz pomoć rodbine i prijatelja. Gledano iz perspektive graditelja, Kajzerica pripada siromašnoj ili tzv. **socijalnoj bespravnoj gradnji** kojoj je pretpostavljena bogata ili tzv. elitna stambena izgradnja. Socijalna ili siromašna bespravna stambena izgradnja izraz je krajnje nužde graditelja koji nema drugih rješenja nego izgrađivati bespravni objekt. U manjem broju slučajeva riječ je o elitnoj ili bogatoj bespravnoj stambenoj izgradnji koja reprezentira društveno utjecajne pojedince koji kroz negiranje propisa potvrđuju svoj socijalni status. „Sasvim je jasno da je građevinska kvaliteta siromašne i bogate bespravne stambene izgradnje potpuno različita – u prvoj grupi ćemo naći uglavnom nekvalitetne objekte, a u drugoj uglavnom kvalitetne, veće i opremljenije objekte“ (Čaldarović, 1989:94). Slično kao i Čaldarović, Šuvar (1973) također dijeli graditelje bespravne stambene izgradnje na dvije skupine, one koji sebi grade vile i one koji grade kućerke. Iako i jedni i drugi grade na periferiji, autor razlikuje dvije različite vrste periferije. Prva je klasična radnička periferija kojoj pripada i Kajzerica, a druga je onakva periferija u kojoj se nasred parka grade vile s bazenima u otmjenim stilovima.

Osim siromaštva, stanovnicima Kajzerice svakodnevni su život otežavale i **učestale poplave i prodiranja podzemnih voda** u njihove skromne prizemnice. Nakon velike poplave u Zagrebu 1964. godine, započelo se sa izgradnjom nasipa i odvodnog kanala Sava – Odra – Sava za obranu od poplava, no to nije riješilo problem s podzemnim vodama. Iz korita Save i naplavne ravnice uz nju bager je godinama izvlačio šljunak i pijesak koji je besplatno gradio gradske kuće i ulice grada Zagreba. U veliku iskopanu jamu i dalje su nadirale podzemne poplavne vode. Problem je riješen tek 1986. godine kada je velika jama zatrpana laporom i glinom od iskopa za potrebe gradnje dvorane i tornja Cibone (Pamić – Marušić, 2006).

Kajzerica je dugo vremena bila **bez elementarne komunalne infrastrukture** s izuzetkom električne energije koju je dobila zahvaljujući preseljenju Zagrebačkog Velesajma na današnji prostor. Godinu kasnije dobila je i javnu rasvjetu. U to vrijeme u naselju nije postojao vodovod, kanalizacija, telefonski priključak, organizirani odvoz smeća ili asfalt. Asfaltiranje ulica se dogovorno financiralo iz samodoprinosa u razdoblju od 1960. do 1964. godine, no asfaltirale su se samo pojedine ulice dok su druge čekale na svoj prvi asfalt i nogostupe još puna tri desetljeća. Toliko je otprilike potrajalo i čekanje za dobivanje priključka na komunalnu infrastrukturu. Kanalizaciju, telefonski priključak kao i vodovodne i plinske instalacije Kajzerica je čekala do 1990. godine. Osim neuređene komunalne infrastrukture, ovo naselje nije se moglo pohvaliti ni osnovnim društvenim sadržajima poput dječjih ili kulturnih ustanova, a nezadovoljavajuća je bila i opremljenost opskrbeno – servisnim sadržajima. Situaciju dodatno otežava činjenica da Kajzerica **nema centralni dio naselja** u koji bi se smjetili navedeni sadržaji. Većina naselja Novog Zagreba izrađena su na način da imaju vlastiti centar oko kojega se dalje širi zona stambenih zgrada. U centralnom dijelu naselja najčešće su predviđeni prostori za škole i vrtiće, tržnice, ambulante i parkovne rekreacijske površine. Osim za zadovoljavanje potrebe opskrbe, centar naselja služi i kao prostor zajedničkih susreta ljudi, doprinosi njihovoj komunikaciji i međusobnom zbližavanju kroz šetnje ili razonodu. „Ono što je bitno u svim tim nastojanjima jeste, kao što ističe Castells, integrativna uloga takvih središta, koja su „po mjeri čovjeka“, i to čovjeka – šetača, koji se može na svakom koraku zaustaviti i izmijeniti neku riječ s drugim čovjekom“ (Supek, 1987:106). Zbog nepostojanja centra Kajzerica pripada skupini **loših naselja**¹⁰, a mnogi sadržaji poput knjižnice, banke, pošte pa čak ni škole i vrtića nisu izgrađeni još ni danas.

Krajem osamdesetih godina prošloga stoljeća nastali su neki vrlo ambiciozni planovi za razvoj Kajzerice. Prepoznat je prostorni i urbanistički potencijal Kajzerice koja je trebala postati moderno multifunkcionalno naselje. Bio je napravljen urbanistički plan koji je predviđao izgradnju objekata višestambenih modernih polublokova srednje gustoće po uzoru na one ranije izgrađene na Jarunu. Plan je predviđao šetnicu i dućane pokraj Save i infrastrukturu koja bi ovo siromašno radničko naselje pretvorila u novo urbano središte u široj slici grada. Iako su učinjene skupe i opsežne studije, došao je Domovinski rat i plan je ostao nerealiziran (Sančanin, 2010; Zlomislić 2012). Nakon Domovinskog rata dolazi do promjene stila i koncepta gradnje i stambenih prilika na ovom području, čime se bavi sljedeće poglavlje.

¹⁰ „Loša su naselja ona koja nemaju zadovoljenu primarnu društvenu infrastrukturu, koja su zapuštena, kroz koja teče promet, koja nemaju svoj centar i druge elemente koji se kroz život naselja mogu organizirati i eventualno sagraditi“ (Čaldarović, 1987:111).

3.2. „Moderni slam“

Procesi koji su se odvijali u Zagrebu ne razlikuju se od procesa koji se odvijaju u ostatku svijeta. „Bespravna gradnja je realnost Zagreba, koja dominira u reprodukciji grada i približava Zagreb Trećem svijetu brže nego Europi“ (Mattioni, 2003: 94). Zbog nagle i ubrzane urbanizacije broj gradskog stanovništva širom svijeta u naglom je porastu. Gradovi nemaju uvjete za smještaj tolikog broja pridošlih stanovnika koji se onda smještaju u divlje izgrađenim predgrađima bez minimuma infrastrukturne opremljenosti. Takva predgrađa nazivaju se *slumovi*.¹¹ Agencija Ujedinjenih Naroda „UN- HABITAT“ definira slumove kao dijelove grada za koje je karakteristično substandardno stanovanje i siromaštvo (Brakus, 2010:4). Nastaju spontano, bez prethodno izrađenog plana, s neadekvatnom infrastrukturom i uvjetima za život. Slumovi su nusprodukt nekontroliranih procesa urbanizacije, a predstavljaju aglomeracije improviziranih objekata koje nastanjuju siromašni i socijalno ugroženi stanovnici. Karakteristike slumova variraju od mjesta do mjesta, no uglavnom kuće variraju od kartonskih i limenih baraka pa do čvršćih objekata (Prelog, 1973; Brakus, 2010).

Iako nisu izgrađena od kartona, neka naselja u Zagrebu nose karakteristike slumova. Prema autoru Marku Sančaninu (2010), Kajzerica je primjer najmlađeg zagrebačkog sluma. Sančanin Kajzericu opisuje kao poludivlje naselje koje se skriva iza „pitoreskni fasada boje breskve i naherenih krovica“. Planovi za uređenje Kajzerice iz osamdesetih godina prošlog stoljeća ostali su nerealizirani, a nekoliko godina kasnije Kajzerica se pretvara u urbanističko ruglo. „Na kraju je sve nestalo s vihorom kapitalističke građevinske stihije novog milenija, a Kajzerica ostala zagrebački slam u kojem je prostor nepovratno izgubljen“ (Zlomislčić, 2012:17).

Ovakvo stanje bilo je posljedica velike migracije stanovnika nakon Domovinskog rata. Suočen sa sporim ekonomskim oporavkom, Zagreb se našao pred novim stambenim deficitom. Za razliku od ranije „socijalističke“ izgradnje kompletnih stambenih naselja, sada se insistira na popunjavanju rupa u gradu, ubacivanja interpolacija i stvaranja „kompaktnog grada“ (Čaldarović, 2011). Nakon Domovinskog rata u Zagrebu je došlo do **promjene koncepta gradnje** i stvaranja tržišta stanovanja. Zbog nedostatka adekvatnih planova dolazi do nekvalitetne gradnje i negativnih promjena u određenim dijelovima grada među kojima se našla i Kajzerica. Tome je pogodovalo ukidanje detaljnih urbanističkih planova, a jedini

¹¹ Iako u hrvatskom jeziku ne postoji posebna riječ za slum, ponegdje u literaturi se koristi oblik *slam*, ili pak *favela*. Favele su naziv za sirotinjske četvrti u Latinskoj Americi, najčešće u Brazilu.

mjerodavni dokument ostao je preopćeniti GUP¹² iz 1986. godine. U to vrijeme na Kajzerici nije bila definirana dozvoljena visina gradnje objekata kao ni broj etaža pa je veličinu kuća najčešće određivalo neregulirano tržište nekretnina. Pojavila su se dva modela stanogradnje, uglavnom u organizaciji privatnih građevinskih poduzetnika. Prvi model odnosio se na izgradnju stambenih zgrada na građevnim česticama obiteljskih kuća, prema postojećoj parcelaciji i sa postojećom infrastrukturom. Drugi prepoznatljivi model izgradnje na Kajzerici je model „**urbanih vila**“.¹³ Osim kičastog stila izgradnje, za njih je karakteristično da imaju relativno velik broj stanova unutar kojih je najčešće smješteno više obitelji. Neki autori urbane vile nazivaju još i „tajkunarama“.¹⁴ Urbane vile uglavnom ne opravdavaju svoj naziv jer se grade na minimalnim građevnim česticama, u okružjima bez zadovoljavajućeg standarda i kvalitetnih sadržaja. Izgrađene građevine uglavnom prekoračuju dopuštene gabarite i grade se protivno propozicijama i zaštitnom zelenilu. Tako su brojne zelene površine na Kajzerici sad postale građevinska područja, a nekadašnji standard izgrađenih i neizgrađenih površina u omjeru 50:50 nije se poštivao. Za nova ograničenja iz GUP-a 2003. godine bilo je prekasno jer je naselje već bilo preplavljeno velikim brojem urbanih vila (Sančanin, 2010; Čaldarović, 2011; Sarić, 2012; Mattioni, 2003).

Stanove čija je prosječna kvadratura iznosila 40-ak metara kvadratnih početkom 1990.-ih godina kupovale su uglavnom mlade obitelji ili samci čije su se obitelji kasnije povećale. To dovodi do značajnog porasta broja stanovnika na Kajzerici, posebice u desetljeću između 2001. i 2011. godine kada se njihov broj utrostručio. Iako se naselje izgradilo i izmijenilo do neprepoznatljivosti, propulzivnu stambenu gradnju nije pratila gradnja odgovarajućih javnih i društvenih sadržaja. Stanovnici Kajzerice se i dalje suočavaju s istim starim problemima, u naselju bez odgovarajuće infrastrukture ili intervencija na području javnog prostora. Jedini javni komunalni objekt u cijelom naselju je obnovljena zgrada mjesne samouprave, čiji je značaj neznatan jer ju koriste tek rijetke udruge.

Sančanin (2010) naziva Kajzericu „tempiranom urbanističkom bombom“. Autor ističe neke probleme poput podkapacitiranog sustava odvodnje koji je u kolapsu u vrijeme oborina, te nemogućnosti prolaska vatrogasnog vozila u slučaju požara. Ulice na Kajzerici su uske, a dodatni problem predstavljaju i automobili koje su stanari prisiljeni ondje parkirati. Zgrade se

¹² Drugi po redu zagrebački Generalni urbanistički plan koji je bio na snazi do 2003. godine a nastao je kao nadopuna prvog zagrebačkog GUP-a iz 1971. godine. Za njega je ključno nastojanje za „urbanom afirmacijom“, što podrazumijeva izgradnju sadržaja koji su u pojedinim naseljima još nedostajali (Gulin Zrnić, 2009).

¹³ „Urbana vila je luksuzniji stambeni objekt u kojem je obično obitavala samo jedna obitelj. Danas se pompozno stambeni objekti poprilično konfekcijskog izgleda, no nekada i na „atraktivnijim položajima“, nazivaju urbanim vilama iako u njima stanuje mnogo više obitelji od jedne (bogate)“ (Čaldarović, 2011:39).

¹⁴ „Kupci takvih vila obično su pripadnici novopečenog višeg sloja stvorenog u proteklim desetljećima tranzicije i privatizacije, čije se građevine najčešće ne uklapaju u postojeći urbani okoliš“ (Svirčić Gotovac, 2006:92).

često grade bez javnih ili privatnih parkirališta, ne osiguravajući dovoljno parkirnih mjesta za vozila čiji se broj stalno povećava. U slučaju požara ovakvo stanje predstavlja dodatnu opasnost jer se standardno vatrogasno vozilo teško probija kroz takve ulice. Osim problematične širine, problem predstavljaju nekvaliteta i neodržavanje prometnica, na kojima šahtovi naočigled propadaju u asfalt ostavljajući za sobom duboke jame.

Na Kajzerici nedostaju brojni sadržaji koji bi svojim stanovnicima omogućili normalno funkcioniranje svakodnevnog života. Problem predstavljaju loše ceste, kao i broj uređenih parkova i igrališta namijenjenih djeci. Gradske i državne vlasti uglavnom imaju malo sluha za ovakve probleme, uglavnom zato što se financijska sredstva usmjeravaju na rješavanje većih problema. Ipak, ako je suditi po primjeru Kajzerice, vlasti nisu previše agilne ni pri rješavanju velikih problema unutar pojedinih naselja. Najveći problem stanovnicima Kajzerice predstavlja nedostatak dječjeg vrtića i osnovne škole, čemu će više riječi biti posvećeno u sljedećem poglavlju. Grad Zagreb je veliki dio potrebnih sadržaja stanovnicima ipak obećao, te najavio skorašnju realizaciju nekih planova. Izgradnja osnovne škole i dječjeg vrtića našli su se među primarnim ciljevima, a najavljena je i izgradnja drugih poslovnih i poduzetničkih sadržaja koji bi unaprijedili kvalitetu življenja stanovnika Kajzerice.

3.3. „Kineska četvrt“

Iako ove godine slavi osamdesetu obljetnicu postojanja, Kajzerica se rijetko spominje u literaturi. Ako se negdje i pisalo o Kajzerici, to se najčešće činilo u kontekstu prve „kineske četvrti“ u Hrvata. „China town“, „žuti kvart“, „Kina u malom“ i „kosooki geto“ bili su samo neki od nadimaka koji su krasili ovo naselje u proteklom desetljeću. Kao i svi veći gradovi, Zagreb se sastoji od manjih specifičnih dijelova – kvartova. Iako mogu fizički nalikovati jedan na drugog, kvartovi se razlikuju u psihološkom, simboličkom i identifikacijskom smislu. Drugim riječima, svaki kvart je izolirana jedinica koja ima neke svoje posebnosti po kojima se lako prepoznaje i pamti. Ono po čemu je Kajzerica specifična u odnosu na druga naselja jest **teritorijalizacija etniciteta**¹⁵, ovdje konkretno kineskog stanovništva (Čaldarović, 2011). Kroz razgovor s ljudima nije teško zaključiti da su upravo Kinezi prva asocijacija na spomen Kajzerice. Dolazi do poistovjećivanja Kajzerice s Kinezima, odnosno generalizirajuće identifikacije naselja kao „kineskog“.

¹⁵ „Nesumnjivo je da se specifičnom teritorijalizacijom (naseljavanje doseljenika na neki teritorij) postupno neki dio grada pretvara u specifičan „kvart“ (Čaldarović, 2011: 35).

Kinezi su poznati kao svjetski nomadi koji se s istoka sele u potragu za boljim životom. Oni su se na svojem putu prema zapadnim zemljama počeli sve češće zaustavljati u Hrvatskoj. Iako im služi kao usputna stanica pri pokušajima da uđu u zemlje Europske unije, Kinezi se sve češće odlučuju na trajni boravak u Hrvatskoj. Na naše prostore počeli su se naseljavati početkom 1990-ih godina, a u počecima su to bili diplomati i predstavnici tvrtki iz Hong Konga. U početku su dolazili visokoobrazovani stručnjaci a potom su se počeli doseljavati uglavnom trgovci i ugostitelji. Njihovo doseljavanje intenziviralo se u periodu nakon Domovinskog rata. Kinezi su vrlo mobilni i lako mijenjaju gradove, pa čak i države boravka. Osim direktno iz Kine, tako su počeli pristizati i iz nama susjednih zemalja, prvenstveno Italije i Austrije gdje su imali već razvijen biznis kojeg su odlučili proširiti i na naše tržište. Budimpešta je u prošlom desetljeću bila kineski centar za istočnu Europu, pa je velik dio Kineza u Hrvatsku stigao iz Mađarske. Dio ih se doselio i iz Srbije u kojoj su se tih godina neprijavljeni kineski državljani brojali u tisućama. 2003. godine u Hrvatskoj je registrirano ukupno 35 tisuća stranaca, uglavnom državljanina Bosne i Hercegovine, te Srbije i Crne Gore. Iako se broj Kineza u Hrvatskoj povećao povećao na 330, on je i dalje puno manji nego u ostalim zemljama Europe. Kinezi se doseljavaju uglavnom po rodbinskom ključu a jednako se tako i zapošljavaju. Često se zadužuju kod rodbine kako bi mogli započeti vlastiti biznis. Bez obzira na generaciju čvrsto su povezani i uglavnom se drže zajedno. Glavni motiv dolaska im je želja za kvalitetnijim i boljim životom što marljivim radom nastoje i ostvariti.

„Fuling“, „Jian Sheng“, „Zhiyan“ i „Jin Ai“ samo su neke od 200 kineskih trgovina koliko ih je bilo prijavljeno u Zagrebu 2003. godine. Veliki dio njih bio je smješten na Kajzerici koja je slovila kao zagrebačka verzija „China towna“. Pokoja trgovina nosila je i hrvatski naziv poput „Žuta rijeka“, no radilo se i dalje o kineskim geografskim pojmovima. Trgovine su bile malene, najčešće smještene u prizemljima ili podrumima zgrada čiji su vlasnici pristali dati ih u najam. Osim po adresi, trgovine se gotovo i nisu razlikovale. U njima se prodavala ista niskokvalitetna roba, proizvedena uglavnom u Kini. Svaki dućan je zasebni uvoznik a roba se dopremala velikim šleperima sezonski, najmanje četiri puta godišnje. U kineskim dućanima moglo se pronaći gotovo sve, od papirnatih lampiona, plastičnog nakita i igračkaka, privjesaka, sintetičke odjeće, pa sve do plastičnih replika markiranih naočala, torbi ili tenisica. Kinesku robu obično su u veleprodaji kupovali prekupci, koji bi ove proizvode kasnije na svojim štandovima preprodavali i po deseterostrukim cijenama. Štandovi s takvom robom česti su u turističkim mjestima gdje vlada potražnja za suvenirima, pogotovo u ljetnim

mjesecima. Oni domišljatiji preko prepoznatljivog „made in china“ natpisa preljepljuju naljepnice kako bi suvenirima podigli cijenu, podvaljujući ih turistima pod hrvatski proizvod.

Trgovine su se na Kajzerici otvorile brzo i neprimjetno a kineski vlasnici i radnici držali su se za sebe i bili su poprilično zatvoreni. Na osobna pitanja nisu odgovarali a sa razgovarali su tek s potencijalnim mušterijama. Domaći stanovnici s Kajzerice uglavnom su dobro prihvatili kineske državljane, tek bi rijetki zlobnici pozivali inspekcije optužujući trgovce za ilegalnu radnu snagu. Iako nije bilo ilegalnih radnji, zbog nepoznavanja jezika često je dolazilo do nesporazuma. Kinezi su bili zatvoreni i nenametljivi, a osim u radno vrijeme i unutar trgovina, nisi ih mogao nigdje sresti. Nezadovoljni su bili jedino domaći trgovci koji se žale da im kineski trgovci otimaju posao i mušterije, nudeći sumnjivo jeftinu robu koja kvalitetom ne može konkurirati domaćoj. Hrvatski trgovci tvrde da se kineski služe nezakonitim radnjama i smatraju da se na taj način narušava ekonomija hrvatskih trgovaca. Drugačiju priču nude domaći stanovnici koji su bili zaposleni u nekoj od kineskih trgovina. Oni iz svojih iskustva ističu da su Kinezi najpošteniji i najbolji trgovci, koji plaćaju radnike i sva davanja pošteno i na vrijeme. Slično iskustvo imali su i najmodavci poslovnih prostora u kojima su Kinezi držali svoju robu. Kinezi su izdvajali solidne cifre za najamnine a često su svojevrijem plaćali i po nekoliko mjeseci unaprijed. Ipak, nisu svi na kinesko stanovništvo gledali blagonaklono.

S obzirom na to da su Kinezi bili tajanstveni, otvorio se prostor za manipulaciju informacijama kroz medije, kao i na iskrivljenu percepciju ili čak ksenofobiju prema njihovom narodu. Ovo je jedan od razloga zašto se Kinezi nisu miješali i upuštali u bliske odnose s domaćim stanovništvom. Odnosi među njima bili su strogo poslovni, bez osobnih interesa. Većina Kineza je bila zatvorena za kulturni utjecaj okoline, njegujući svoj vlastiti kulturni identitet kroz jezik, slavljenje praznika i distinktivan način života u kojemu su se držali zajedno. Za nemogućnost asimilacije i akulturacije zaslužna je dinamičnost njihove zajednice i pomalo nomadski način života kojeg vode. Osim što su se selili iz zemlje u zemlju, Kinezi su mobilni i na lokalnoj razini. To su pokazali 2006. godine kada su prostori njihovih trgovina na Kajzerici neprimjetno i bez najave ispražnjeni. Kajzericu su zamijenili bivšom tvornicom Jedinstvo u Jankomiru, unutar koje su otvorili 72 trgovine sa skladištima. Protežući se na prostoru od čak 11 tisuća četvornih metara, ovaj lokal dobio je simbolično ime Kineski Zid. Kineski trgovci sada se nadaju lakšem poslovanju s obzirom da su dućani grupirani na jednome mjestu i sada mogu pružiti kompletniju uslugu. Kineski Zid brzo je od Kajzerice preuzeo ulogu i nadimak „kineske četvrti“. Na Kajzerici su u n mjesto veselih crvenih lampiona i reklamnih panoa sada ostali zjapiti prazni prostori.

4. ŽIVOT NA KAJZERICI U 21. STOLJEĆU

U prošlom poglavlju bilo je riječi o nekim problemima u naselju s kojima se stanovnici Kajzerice suočavaju na svakodnevnoj razini. Kajzerica u pogledu prostorno – urbanističkog razvoja ima brojne nedostatke, no jedan problem prednjači pred drugima već dugi niz godina. U ovom dijelu rada bit će detaljnije izložen problem nedostatka dječjeg vrtića i osnovne škole, kao i napori stanovnika Kajzerice da se izbore za njihovu izgradnju. Potaknuti višegodišnjim praznim obećanjima, građani su se udružili i pokrenuli građansku inicijativu „Zakaj? ZA KAJzericu!“, kako bi planove izgradnje napokon potaknuli na realizaciju. U zadnjem dijelu ovog poglavlja bit će predstavljeno istraživanje provedeno u svrhu izrade ovog rada. Istraživanje je provedeno u obliku intervjua sa stanovnicima Kajzerice, kako bi se dobio što bolji uvid u problematiku svakodnevnog života u ovom naselju. Bit će prikazani najvažniji nalazi iz provedenih intervjua.

Da bismo mogli prikazati život na Kajzerici, za početak ćemo odrediti značajke života u velikom gradu, odnosno organizaciju društvenog života i nastanak zajednica. Definiranjem pojma zajednice bavili su se mnogobrojni sociolozi, a do sredine 50-ih godina prošloga stoljeća predložene su čak 94 različite definicije tog pojma. Brint definira zajednice kao agregate ljudi koji poduzimaju zajedničke aktivnosti i/ili dijele zajednička uvjerenja. Ljudi su unutar zajednica uglavnom povezani odnosima koje obilježavaju osjećaji, lojalnost, zajedničke vrijednosti i/ili briga jednih za druge. Zajednice se mogu shvaćati u smislu njihove teritorijalnosti i/ili na osnovi njihovih zajedničkih uvjerenja. (Brint, 2001 prema Stubbs, 2004). Zajednice ne mogu nastati odjednom, već traže vrijeme za svoje nastajanje, vrijeme svojeg razvoja i vrijeme transformacije. „Neko područje postaje zajednica samo kroz zajedničko iskustvo ljudi koji žive u njoj, što dovodi do toga da oni postaju kulturna grupa sa svojom tradicijom, sentimentima, zajedničkim uspomnama, odnosno centar vjerovanja, osjećaja i akcije. Zajednica je, dakle, područje u kojem se ljudi koriste istim jezikom, podvrgavaju se istim običajima, doživljavaju više ili manje iste osjećaje i djeluju istim impulsima“ (Zorbaugh, 1976 prema Čaldarović, 1989: 22).

4.1. Odrednice života u velikom gradu

Grad je dio određenog prostora izgrađenog urbanim sadržajem, odnosno objektima i uređenim površinama koje služe za potrebe stanovanja, rekreacije i odmora, kao i za potrebe proizvodnih i uslužnih djelatnosti. Život nekog grada čini upravo život njegovih stanovnika. Da bismo mogli promotriti život nekog grada, moramo promotriti život njegovih stanovnika i to na njihovoj primarnoj razini. Najosnovnija razina svakodnevnog života odnosi se na stanovanje u stanu ili kući, te zatim stanovanje u susjedstvu ili neposrednoj životnoj okolini. Čovjek bi u mjestu stanovanja trebao imati mogućnost **zadovoljavanja osnovnih životnih potreba** kao što su stanovanje, rad, opskrba, obrazovanje, rekreacija i sl. Kvalitetu svakodnevnog života određuje njegova cjelovitost, a obuhvaća sve ono što sadrži ljudski život u jednom danu (Vresk, 2002; Svirčić Gotovac, 2006; Seferagić, 1993). „Svaki smisleno omeđen prostor trebao bi imati pretpostavke za zadovoljavanje barem osnovnih svakodnevnih potreba svojih stanovnika,, (Seferagić, 1993:228). Ukoliko čovjek nema mogućnost zadovoljiti svoje svakodnevne potrebe u mjestu stanovanja ili nedaleko od njega, struktura svakodnevne ozbiljno je narušena. Stambena okolina (prostor u dometu 15 minuta hoda od mjesta stanovanja) trebala bi biti opremljena svim institucijama i prostorima potrebnim za svakodnevno funkcioniranje. Elementi **opremljenosti stambene okoline**¹⁶ važni su indikatori kvalitete života pojedinih naselja. Seferagić (1993) osim opremljenosti navodi i druge elemente kvalitete života kao što su dostupnost sadržaja, mogućnost izbora između sadržaja, dostupnost informacija, sigurnost i mogućnost odlučivanja.

Urbani sadržaji grade se na gradskim zemljištima, a nosioci iskorištavanja gradskog prostora su stanovnici grada koji čine složene socijalne strukture. Neprekidan rast velegrada uzrokuje i promjene u organizaciji njegovog stanovništva. „Velegrad je posve novi oblik ljudske **zajednice**. Prijelaz iz predindustrijskog u industrijsko razdoblje karakterizira gotovo posvemašnje razbijanje prijašnjih organiziranih oblika društvenog života u gradovima“ (Prelog, 1973: 86). Stanovnici su napuštali one oblike organiziranog društvenog života i društvene integracije karakteristične za selo, koji su u velegradu bili neodrživi. Primjerice, susjedstvo je donekle zadržalo društvenu ulogu u velikim gradovima no ono je arhaični oblik društvene zajednice. Pripadnost novoj zajednici stanovnici ostvaruju tek djelomičnim vezama

¹⁶ U istraživanju provedenom 1992. godine, ispitivani su sljedeći elementi opremljenosti naselja: institucije osnovnog obrazovanja, osnovne zdravstvene zaštite, raznih usluga i javnog transporta, te neke kulturne i vjerske institucije. Ispitivani su i ekološki uvjeti stanovanja poput zagađenosti vode, zraka i buke. Opremljenost naselja obuhvaća i širi spektar ustanova koje se ne upotrebljavaju svakodnevno, ali moraju biti dostupni u slučaju potrebe (Seferagić, 1993:229).

i sudjelovanjem u različitim oblicima gradskog života. Iako su društvene veze mnogobrojnije u velegradu, one se među stanovnicima ostvaruju uglavnom posredno. Šuvar (1973) tvrdi da navedena depersonalizacija međuljudskih odnosa i svih sadržaja svakodnevice dovodi do otuđenja svakidašnjeg života. Veliki grad uništava dragocjenu instituciju susjedstva, koja je obilježavala seosku ali i predindustrijsku kulturu. „Širi oblik susjedstva bila je upravo lokalna zajednica, u kojoj su se ljudski interesi i potrebe svakodnevno povezivali i koja je bila poprište intimnih, prisnih, neformalnih oblika socijalne identifikacije“ (Šuvar, 1973:124).

Kao što smo vidjeli, ideja zajednice pretpostavlja socijalnu integraciju svojih članova, što je teško primjenjivo na grad kao cjelinu. Umjesto toga, veliki gradovi se dijele na više ili manje integrirane dijelove koji imaju izražene karakteristike zajednice. Pojedina naselja ili četvrti mogu predstavljati takve prostorno objedinjene zajednice u kojima se osjećaj zajedništva ostvaruje na temelju teritorijalne bliskosti. Ljudska društvenost ostvaruje se povezanošću ljudi i njihovim suživotom na nekom prostoru. Lokalna zajednica predstavlja skupinu ljudi koja dijeli mjesto življenja, iskustvo obavljanja dnevnih i životnih potreba i koji su povezani zajedničkim interesima. Interesna organiziranost i spremnost na akciju za zadovoljenje nekog zajedničkog interesa, povećava se sa većim stupnjem ugroženosti. Odlučivanje o problemima na lokalnoj razini jednostavnije je što su problemi „ujednačeniji“ među stanovnicima. Odlučivanje je lakše kada je riječ o svakodnevnim problemima s kojima se stanovnici lako poistovjećuju. Jedan od najčešćih problema koji se pojavljuju na lokalnoj razini je problem urbane funkcionalnosti, odnosno problem uređenja i opremanja naselja svim potrebnim sadržajima nužnim za normalno/nesmetano funkcioniranje svakodnevnog života (škole, vrtići, dućani, servisne i uslužne radnje). Pripadanje zajednici može se izraziti u nekim kriznim situacijama u naselju koje nukaju na akciju (Čaldarović, 1989; Mustapić, 2009; Gulin Zrnić, 2009). Mogućnost odlučivanja o sebi i svojoj užoj ili široj zajednici, kao jedan od elemenata kvalitete života spominje i Dušica Seferagić (1993). Ona tvrdi da odlučivanje nije dovoljno razvijeno na razini naselja ili lokalne zajednice, a bez mogućnosti odlučivanja narušena je kvaliteta svakodnevnog življenja. Autorica navodi da „osim niza formalnih institucija postoje i brojne **interesne grupe** koje se osobito angažiraju u mjestima svoga življenja upravo oko pitanja kvalitete života: od ekoloških tema do interesa neke ulice, ili čak kuće“ (Seferagić, 1993: 232). Stanovnicima Kajzerice najveći problem predstavlja nedostatak osnovne škole i dječjeg vrtića u naselju. Ujedinjeni pod zajedničkim interesom, građani su pokrenuli građansku inicijativu „Zakaj? ZaKAJzericu!“ unutar koje poduzimaju određene akcije kako bi skrenuli pozornost na probleme s kojima se moraju svakodnevno suočavati.

4.2. Problem škole i vrtića na Kajzerici

Prema popisu stanovništva, Kajzerica je 2001. godine brojala 1501 stanovnika u 532 kućanstva. Deset godina kasnije, broj stanovnika se popeo na 4381, a broj kućanstava je porasao na 1797. Iz ovih je podataka jasno vidljivo da se broj stanovnika i stambenih objekata u posljednjem desetljeću na Kajzerici utrostručio. Kao što smo ranije spomenuli, intenzivnu stambenu izgradnju nije pratila i gradnja adekvatnih javnih i društvenih sadržaja, a najveći problem naselju predstavljaju nedostatak dječjeg vrtića i osnovne škole. Škole i vrtići u okolnim naseljima također su prekapacitirani i ne zadovoljavaju sigurnosne uvjete. Najveći broj djece pohađa dotrajalu školu u Trnskom koja je izgrađena 1963. godine kao montažni objekt i privremeno rješenje. Da bi došla do Trnskog, djeca s Kajzerice moraju pješaćiti pola sata, prelazeći preko mračnog i neasfaltiranog parkirališta kamiona i dvije opasne prometnice. U školi Trnsko se zbog prekapacitiranosti nastava mora odvijati u tri smjene. Problem nedostatka vlastitog vrtića i osnovne škole na Kajzerici postaje sve aktualniji, a na alarmantnost situacije dodatno ukazuje činjenica da na Kajzerici godišnji broj novorođene djece premašuje brojku od 200. U nastavku ćemo vidjeti tijekom događaja vezanih uz problem izgradnje škole i vrtića na Kajzerici, u periodu od 2007. godine do danas.

2007. godine predsjednik vijeća gradske četvrti Novi Zagreb – zapad Jadranko Baturić u intervjuu za Jutarnji list izjavljuje kako se na Kajzerici planira izgradnja škole kapaciteta 500 učenika, i vrtića koji bi mogao primiti 300 djece. Najavljuje da bi Kajzerica u idućim godinama mogla dobiti i srednju školu. 2008. godine gradonačelnik Bandić izjavljuje da je lokacija za izgradnju nakon 4 godine napokon pronađena. Na 11 hektara velikoj parceli uz kompleks URIHO¹⁷ izgradit će se odgojno - obrazovni centar koji se sastoji od hrvatskog vrtića s pet jasličkih i pet vrtićkih grupa i osnovna škola kapaciteta 720 učenika. Pored toga bit će izgrađena i francusko-njemačka srednja škola za 325 učenika, uglavnom djece diplomatskih predstavnika. U srpnju je raspisan arhitektonsko-urbanistički natječaj i izabran je pobjednički rad, a početak izgradnje najavljen je za sljedeću godinu. Potvrđeno je da je izgradnja škole u planu Grada, a kompleks bi se trebao smjestiti uz Ulicu Srca Isusova. Pored Grada Zagreba i Vlade Republike Hrvatske, u troškovima izgradnje trebale bi sudjelovati Francuska i Njemačka ambasada. Izgradnja osnovne škole i vrtića dobila je podršku gradske uprave. Krajem 2009. godine najavljena je odgoda izgradnje kompleksa do proljeća 2010. godine, a razlog je nedostatak sredstava zbog aktualne recesije. Građani Kajzerice postaju sve

¹⁷ Ustanova za rehabilitaciju hendikepiranih osoba koja se bavi profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem osoba s invaliditetom.

nezadovoljniji zbog višegodišnjih najava i odgoda izgradnje prijeko potrebnog kompleksa. S obzirom na to da od vlasti godinama ne dobivaju ništa osim praznih obećanja, roditelji su se odlučili organizirati i prikupiti potpise kako bi proširili svoju poruku vlastima. Sredinom 2010. godine jedan od roditelja, Ognjen Golubić, postavio je peticiju na javni internetski servis uz kratki tekst: „Dragi roditelji, bake i djedovi. Naš dragi kvart naša Kajzerica iz godine u godinu mijenja svoj izgled. Od uspavane ljepotice, sve više postaje pravi urbani kvart. Jedino što nam nedostaje za naše najmlađe su vrtić i škola. Iako su nam te ustanove na izborima obećane, na ta se obećanja već dan poslije - zaboravilo. Ovim putem vas pozivam da potpišete *on line* peticiju za izgradnju vrtića. Vaše ću potpise potom proslijediti na sve mjerodavne adrese u gradu Zagrebu. Potrudimo se da se i naš glas čuje“ (dostupno na URL: <http://www.ipetitions.com/petition/hocuvrticnakajzerici/>).

Ni u 2010. godini nije došlo do početka planirane izgradnje, a ovaj put se kao razlog navode problemi u rješavanju imovinsko – pravnih odnosa. Skupina revoltiranih roditelja je tijekom cijele godine slala brojne dopise raznim gradskim čelnicima kako bi skrenuli pozornost na ovaj problem i potaknuli gradske vlasti na reakciju i njegovo rješavanje. Organiziran je i mali igrokaz roditelja i njihove djece u kojemu su djeca kredom crtala školu i vrtić kako ih sami zamišljaju. Crteži su također urudžbirani na adrese gradskih ureda kako bi podsjetili na obećanje koje nije ispunjeno. Kako bi potaknuli gradske vlasti na konkretnu akciju, roditelji su oformili građansku inicijativu pod imenom „Zakaj? ZaKAJzericu!“, koja je 15. rujna 2011. godine organizirala mirni prosvjed na dječjem igralištu. Na skupu se okupilo preko 1000 stanovnika koji su tom prilikom potpisali peticiju za izgradnju škole i vrtića. Roditelji iz građanske inicijative pozvali su svoje sugrađane da se priključe svakodnevnom slanju dopisa gradskim čelnicima, te su najavili nove i odlučnije akcije ukoliko se gradski čelnici na zahtjeve oglušše. Prosvjedu se pridružio i predsjednik Vijeća gradske četvrti Novi Zagreb – Zapad Jadranko Baturić, koji je i sam kao otac dvoje kajzeračke djece potpisao peticiju. Baturić tvrdi da su lokacijska dozvola i ostali potrebni dokumenti izrađeni, te najavljuje ostavku ukoliko se škola i vrtić ne izgrade.

U 2012. godini ponovno nije došlo do početka radova, a izgradnja je najavljena za 2013. godinu. Kao razlog ponovno se navodi izrada potrebne projektne dokumentacije i rješavanje imovinsko pravnih odnosa. Građanska inicijativa „Zakaj? ZaKAJzericu!“ ponovno apelira na političare da prestanu s lažima i obećavanjima bez pokrića. Poručuju kako ne vjeruju gradskim vlastima jer im istu priču ponavljaju godinama. Iz građanske inicijative poručuju da ukoliko se ne odgovori na njihov apel, njihovi će aktivisti pokrenuti inicijativu koja će pozvati građane na referendumsko očitovanje o izdvajanju Kajzerice u zasebnu

samostalnu općinu koja ne bi bila dio Zagreba već dio Zagrebačke županije. Na taj bi način mogli samostalno aplicirati prema državnim institucijama i fondovima kako bi došli do ostvarenja cilja.

U studenom 2012. godine, na sastanku održanom na prijedlog građanske inicijative „Zakaj? ZaKAJzericu!“, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić ponovno obećaje početak izgradnje vrtića i škole. Tri dana nakon sastanka, gradonačelnik sa suradnicima u Gradskoj upravi održava prezentaciju kompletnog projekta Kajzerica. S obzirom da je URIHO vlasnik većinskog dijela zemljišta na kojem je predviđena izgradnja, grad će vrijednost zemljišta kompenzirati izgradnjom kompleksa URIHO. Uz vrtić i školu, projekt obuhvaća i Centar URIHO (Dom invalida), Obrtnički dom, Regionalni centar za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Europe i Poduzetnički centar za žene. Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet podnio je zahtjev za rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u svrhu izgradnje za koju su izdane lokacijske dozvole. Temeljem lokacijskih dozvola izrađeni su i potvrđeni parcelacijski elaborati kojima se formiraju parcele za dječji vrtić i osnovnu školu. Cijela izgradnja trebala bi biti dovršena do kraja 2014. godine. Na sjednici je oformljena i kontrolna skupina koja će jednom mjesečno obavještavati javnost o tijeku radova. Skupinu čine predstavnici stanovnika Kajzerice, Gradske skupštine i URIHO-a. Gradska skupština Grada Zagreba, na sjednici održanoj u ožujku 2013., donosi konačni zaključak o kupnji nekretnina od tvrtke URIHO, u svrhu izgradnje Dječjeg vrtića „Kajzerica“ i Osnovne škole „Kajzerica“. Grad Zagreb, Hrvatski savez gluhih i nagluhih iz Zagreba i URIHO sklopili su 17. siječnja 2013. Sporazum o zajedničkoj suradnji na realizaciji izgradnje kompleksa URIHO, vrtića i škole „Kajzerica“ na lokaciji Kajzerica, kojim sporazumom uređuju suradnju, zajedničke interese i međusobne odnose na predmetnoj lokaciji u svrhu realizacije navedenih projekata i pristupnih prometnica.

Slika 1. Odgojno - obrazovni kompleks Kajzerica

4.3. Interpretacija rezultata primjene metode intervjua

Za potrebe izrade diplomskog rada provedeno je kraće istraživanje metodom polustrukturiranog intervjua na uzorku od ukupno deset ispitanika. Svi ispitanici su stanovnici Kajzerice, različite dobi, spola i duljine boravka u naselju. Struktura intervjua bila je unaprijed određena, iako je u skladu s potrebama i odgovorima ispitanika ponegdje modificirana. Svim ispitanicima zajamčena je privatnost i anonimnost zbog čega su ispitanici u radu i transkriptima numerirani.

Cilj ovog istraživanja bio je prikazati kakav je odnos između stanovnika i naselja te utvrditi utjecaj okoline na njihov svakodnevni život. Postoje dva osnovna oblika odnosa stanovnika prema mjestu stanovanja. Jedan je subjektivan i odnosi se na vlastiti osjećaj identiteta sa mjestom stanovanja (emocionalna povezanost), dok se drugi temelji na objektivnoj procjeni životnog okoliša s obzirom na zadovoljenje vlastitih potreba (funkcionalna povezanost).

Sukladno tome, pitanja su za potrebe intervjua bila podijeljena u dvije cjeline. U prvoj cjelini pitanja su se odnosila na uvjete i način dolaska ispitanika u naselje, specifičnosti života na Kajzerici i usporedbu sa prethodnim naseljem ukoliko ispitanici nisu rođeni na Kajzerici. Prvi set pitanja ispitivao je sjećanja upisana u prostor, kao i doživljaj promjene koja se dogodila u naselju s graditeljskim procvatom i masovnijim priljevom stanovništva krajem 1990.-ih godina. U ovoj cjelini ispitanicima je bilo postavljeno i pitanje o međuljudskim odnosima u naselju, kao i o njihovoj angažiranosti u zajedničkim aktivnostima sa svojim sugrađanima. Dio pitanja odnosi se na pitanja Kajzerice kao „kineske četvrti“, gdje su ispitanici nudili vlastiti doživljaj Kineza kao sugrađana te se osvrnuli na promjene koje su se u to vrijeme u naselju odvijale. U drugoj cjelini naglasak je bio na ispitivanju zadovoljstva uvjetima i načinom života na Kajzerici. Osim što su trebali procijeniti kvalitetu sadržaja u naselju, ispitanici su u ovom dijelu iznosili i glavne probleme s kojima se suočavaju u naselju. Problemi koje su navodili bili su uglavnom pitanja infrastrukturne nedovršenosti naselja, a posebni naglasak bio je na nedostatku osnovne škole i dječjeg vrtića. Dio pitanja orijentira se na viziju budućnosti naselja te namjere ispitanika u vezi odlaska ili ostanka u njemu. Pitanja su bila usmjerena na otkrivanje potencijalno privlačnih ili potisnih čimbenika za ostanak, odnosno odlazak iz naselja. U nastavku ću izložiti najvažnije rezultate provedenih intervjua, a ukupan transkript svih intervjua nalazi se u prilogu na kraju rada.

4.3.1. Sjećanja upisana u prostor

Pojedinačnom ljudskom iskustvu potrebna je vremenska distanca da bi preraslo u sjećanje. Svako sjećanje nastalo je na određenom prostoru stoga je sadržaj **sjećanja nemoguće izdvojiti iz prostorne dimenzije**. Sjećanja koja se vežu uz prostor mogu biti osobna ili kolektivna, a često dolazi do njihovog preklapanja zbog generacijske ili situacijske sličnosti životnih i stambenih okolnosti. Upisujući u naselje vlastita sjećanja, Kajzerica svojim stanovnicima osim fizički izgrađenog prostora predstavlja i **simboličko mjesto identifikacije**. Ispitanici se poistovjećuju sa svojim naseljem jer je to prostor koji najbolje poznaju, kojeg prisvajaju i uz koji vezuju mnoge uspomene (Gulin Zrnić, 2009; Čaldarović, 2008).

Ispitanik čije sjećanje seže najdalje u prošlost naselja živi na ovom prostoru pune 63 godine. Njegova sjećanja započinju sredinom 1950-ih godina, kada je kao dijete s roditeljima došao iz zagrebačkog naselja Sigećica. Njegovi roditelji kupili su na Kajzerici zemlju i započeli izgradnju jedne od tada malobrojnih kuća u naselju. Ispitanik se prisjeća kako su izgledale prve godine naselja koje se od tada do danas izmijenilo do neprepoznatljivosti. Iako su u to vrijeme zemljišta „preko Save“ bila vrlo povoljna, izgradnja prvih kuća na Kajzerici tekla je sporo. Razlog tome je bila loša prometna povezanost s ostatkom grada, zbog čega se do materijala teško dolazilo. U ono vrijeme na Savi još nisu bili izgrađeni mostovi pa se promet s jedne obale na drugu obavljao preko postavljene skele. Iz tog je razloga transport materijala potrebnog za gradnju kuća bio skup a proces dugotrajan. Područje južno od Save bilo je pusto, s tek nekoliko ranije izgrađenih kuća na području Kajzerice i Savskog Gaja. Ideja o izgradnji drugih naselja na području Novog Zagreba u to je vrijeme bila tek u povojima. Tek se nakon preseljenja Velesajma na prostor Kajzerice započinje s realizacijom izgradnje okolnih naselja spavaoničkog tipa.

„Tu je bila jedina ta ulica Bencekovićeve, u kojoj smo i mi bili. Bil je Hipodrom prek puta koji je onda bil zatvor. Sve okolo je bila jedna strahovito velika bara di se nekad vadil šoder. U toj bari je uvijek bilo puno ribe pa smo ko djeca znali pecat, a po zimi bi smrznulo pa smo se i klizali i skijali i svašta smo izvađali po bari. To je bil naš teren za igru. (...) Velesajam kad je izgrađen onda je tek Trnsko bilo građeno naknadno. I Savski Gaj isto kasnije, osim možda par kućica kaj su bile otprije. A onda su kasnije počeli širiti Novi Zagreb na istok, pa je krenul i Siget, Sopot, Utrine i da ne nabrajam. Prije su tam sve bila polja (...) Tu i tam bi neki slabi promet bil, kola s konjima. Ljudi su još imali svoje konje i kočije, nekad su se tak drva prevozila ko je imal.“ (ispitanik br. 10, 69 godina)

Dvije ispitanice u četrdesetim godinama također se prisjećaju kako je naselje izgledalo za vrijeme njihovog djetinjstva, referirajući se na razlike u izgledu naselja ali i kvartovskih praksi nekadašnjih i današnjih generacija. Što se tiče fizičkih promjena u naselju, ispitanice u opisima ističu razliku u gustoći naseljenosti, načinu izgradnje i infrastrukturnoj opremljenosti naselja. Na mjestu nekadašnjih polja, bara i neasfaltiranih cesta danas stoje brojne nove zgrade.

„Okolo su sve bila polja, nije tu bilo ceste kao danas. Sve je bilo neasfaltirano, drveni plotovi, a ispred kuća pumpe za vodu.“ (ispitanica br. 1, 43 godine)

„Nije tu bilo zgrada kao danas. Mi smo od doma gledali na željezničku prugu, sve je čistina bila, tu i tam koja kuća. A ne ko danas, danas gledaš drugima u tanjur kad pogledaš kroz prozor. Ulice tad nisu bile asfaltirane, nije bilo toliko prometa, tu i tam je znao proć koji auto. Ni parkića nije bilo kak danas ima. Sve su grabe bile ovdje na Južnim Obalama, polja i kukuruzi.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)

Svoje uspomene na djetinjstvo i odrastanje ispitanici opisuju s dozom nostalgije za prošlim vremenima što je uobičajeni motiv u urbanim pričama. Takve priče velikim dijelom izgrađuju zajednicu, vežu stanovnike međusobno i oblikuju naselje u prepoznatljivi lokalitet. Ispitanici pokazuju osjećaj vezanosti uz naselje i kvartovske prakse svoje generacije za koje tvrde da su se danas izgubile. Kroz sve priče o proteklim vremenima i proživljenim situacijama provlači se ideja zajedništva i jednakosti koja danas više ne postoji. U usporedbi s današnjim stanjem, ispitanici tvrde da je prijašnje vrijeme bilo bolje i ugodnije, a naselje je imalo više duha. Mjesta okupljanja bila su ključna za njihov identitet, za identitet naselja ali i jednog vremena. To je utjecalo da stanovnici naselje osjećaju kao zajednicu. Nekadašnja sastajališta koja su bila nositelj društvenog života cijelih generacija, danas žive tek u njihovim sjećanjima.

„Imali smo i boćalište tam na kraju kvarta, tu su se uvijek janjci pekli i Dalmatinci su dolazili boćat (...) U Vodicama je bila živa muzika, stalno su imali svirke prije, iza je bila velika bašta a napred su se pekli i čevapi i ražnjići.“ (ispitanik br. 10, 69 godina)

„Imali smo košarkaško igralište i Lokomotivu, tamo smo se kasnije skupljali. I nije bilo zivkanja na telefone kak danas to djeca rade. Sve se znalo, kud se ideš igrati, kad se ideš igrati i s kime. Jedan je krenuo, kucao drugom na prozor, drugi trećem i tako redom. Eh, to su bila vremena! (...) Stalno smo visili po vani, družili se. Nije bilo kompjutera i igrice ko danas, a televizija se gledala jedino ak su vani sjekire padale. Igrali smo se stalno po vani, i petkom i svetkom. I na Hipodrom smo znali ić, obavezno ak su kakve trke bile.,, (ispitanica br. 7, 44 godine)

Nakon Domovinskog rata na Kajzerici je započela značajnija izgradnja kolektivnih stambenih objekata čime se i broj stanovnika ubrzano povećavao. S dolaskom novih doseljenika, stanovnike koji dugo žive u naselju počinje se percipirati kao „starosjedioce“. Oni dijele zajedničko iskustvo protoka vremena a među sobom su razvili snažan osjećaj bliskosti i povezanosti. Starosjedioci čine zatvorenu skupinu koja o sebi priča u „mi“ formi, dok se noviji stanovnici u naselju percipiraju kao „oni“, „pridošlice“ ili „dotepecnici“. Starosjedioce povezuje osjećaj pripadanja, sigurnosti i povjerenja, dok doseljeni stanovnici „drže distancu“. Doseljenici se uglavnom percipiraju kao „hladni“ i nezainteresirani za sudjelovanje u zajednici. Upitani o međuljudskim odnosima u naselju, ispitanici ističu kako su nekoć bili prisniji, dok su danas uglavnom „površni“, svode se na „potrebne kontakte“ i u njima nema „topline“.

„Svi smo se znali, bili smo ko jedna velika obitelj. Sto puta sam išla u šlapama s džezvom k susjedi da pijemo kavu. Djeca su se igrala na livadama, svi su znali tko je čiji, svi smo se pazili međusobno. Nema šanse da bi se kome kaj dogodilo. (...) Sad smo se pretvorili u jedno od onih naselja gdje nitko nikog ne pozdravlja, nitko nikog ne poznaje i nitko neće s nikim posla imat.“ (ispitanica br. 1, 43 godine)

„Sad u zadnje vrijeme se svatko doselio ali još uvijek ti imaš tu neku bazu nas starijih ljudi, gdje si ti siguran. Znači, ti znaš kak ti ljudi dišu.“ (ispitanica br. 4, 34 godine)

„Prije smo svi tu domaći bili. Kad je netko umrl ili kad se netko ženil, cijelo naselje bi išlo. Sad se to već sve razvodnilo. Ovi novi kaj su došli su drukčiji. Danas sused suseda ne zna više, kamoli kaj drugo.“ (ispitanik br. 10, 69 godina)

Osim ispitanika koji su rođeni i odrasli na Kajzerici, u istraživanje je bilo uključeno i nekoliko ispitanika koji su se na Kajzericu preselili krajem 1990.-ih godina. Od ovih je ispitanika bilo zatraženo da opišu kako je naselje izgledalo u vrijeme njihovog dolaska. Početne impresije uglavnom su se pokazale negativnima jer je Kajzerica infrastrukturnom opremljenošću zaostajala za drugim naseljima. Ispitanici su preseljenje doživjeli kao negativno iskustvo jer naselje nije zadovoljilo njihova očekivanja.

„Tu nije bilo ni asfalta, nije bilo ničeg! Samo neke kućice, sve nešto nisko, prazno. Blatnjave ceste, kao da sam se iz grada preselila na selo (...) Kokoši su hodale po mojoj ulici. Jednom su mi došle moje cure iz Crikve na par dana i nisu mogle vjerovat di ja to živim. Slikale su kokoši po mojoj ulici a mene je bilo strašno sram. A ja kao iz Zagreba, cura iz velikog grada.“ (ispitanica br. 2, 23 godine)

„Kvart je izgledao ko da je netko zaboravio na njega (...) Ali očekivao sam da će to biti, daleko uređeniji dio nego što je to bila Velika Gorica. Ja sam živio u samom centru grada, tamo je bila sređena infrastruktura već tad. Dvije škole, oko škole igrališta i sve a na Kajzerici nije toga bilo. Moja prva impresija na kvart i Zagreb je bila blago razočarenje.“ (ispitanik br. 3, 26 godina)

Odnos između naselja i sjećanja ovisi o dužini boravka u naselju i dijeljenju iskustva. Postoji razlika u privrženosti naselju između stanovništva rođenog na Kajzerici i stanovništva koje se na Kajzericu doselilo u kasnijim godinama. Doseljeni stanovnici uglavnom osjećaju manju privrženost novom naselju jer osjećaj pripadnosti velikim dijelom određuje prostor odrastanja i uspomene ugrađene u djetinjstvo.

„Trnsko je moj kvart i točka. Kajzericu sam mrzila. Sve me i dalje vuklo Trnskom. To je bilo moje Trnsko, moje djetinjstvo, sve moje.” (ispitanica br. 2, 23 godine)

„Tu živim cijeli život i ne mogu se zamisliti drugdje.” (ispitanica br. 1, 43 godine)

„Pa mogu reći da kao rođena Kajzerčanka volim svoj kvart i mislim da je život na Kajzerici lijep i udoban.” (ispitanica br. 7, 44 godine)

S početkom novog milenija Kajzerica je doživjela još jedan val doseljavanja, ovaj put kineskog stanovništva. Kada se priča o Kajzerici, gotovo je nemoguće zaobići ovu temu stoga je poseban set pitanja u istraživanju bio posvećen suživotu domaćeg i kineskog stanovništva. S obzirom da je u kratkom vremenskom periodu na Kajzerici otvoreno preko 50 trgovina kineske robe, zanimalo nas je kako su promjene u naselju doživjeli ispitanici. Veći dio ispitanika opisao je dotadašnju Kajzericu kao mirno naselje, u kojem je s dolaskom kineskih trgovina promet postao puno gušći. Zbog iznenadne pojave velikog broja trgovina i sve brojnijih kupaca koji su dolazili s kamionima po robu, u naselju dolazi do osjećaja opće „užurbanosti“. Dio ispitanika prisjeća se kičastih lampiona i velikih reklamnih panoa koji nagrđuju izgled naselja, dok manji dio ispitanika odgovara kako u naselju nisu zamjetili nikakve promjene.

“Prva asocijacija na Kineze mi je žurba, ubrzanost.” (ispitanica br. 5, 16 godina)

„Mali ljudi sa smiješnim izgovorom, jeftina roba, crvene lampice i brdo kutija kartonskih po cesti. Bilo je puno više prometa.” (ispitanik br. 8, 19 godina)

Ispitanici su imali podijeljena mišljenja o Kinezima u naselju, no veći dio je izrazio nezadovoljstvo zbog njihove prisutnosti. Kao razloge nezadovoljstva ispitanici najčešće ističu česte provale u kineske lokale, skupljanje „sumnjivih ljudi“ u naselju i njihov negativan utjecaj na cjelokupni imidž kvarta. Niskom kvalitetom ali i cijenom svoje robe Kinezi su postali konkurencija domaćim trgovcima koji su se našli u problemima. Jedna ispitanica ispričala je kako joj Kinezi nisu dragi jer je stanovala iznad njihove trgovine i imala neugodna iskustva s neugodnim mirisima, poplavama i oštećenjima na balkonu koja su napravili njihovi šleperi.

“ U prizemlju moje zgrade su imali dva dućana i sve je smrdilo po plastici. Moj stan je bio točno iznad njih. Podrum zgrade bio je pretvoren u skladište i nismo od njihovih kutija mogli do šupe. A onda je jednom pukla cijev za vodu pa im je sve to poplavilo, pa se to još dodatno usmrdilo, odvratno. Škart. Moja sjećanja uglavnom nisu dobra. Ostavljali su dojam kao da su bili klošari, spavali su u tim prostorijama, po lokalima, u skladištima. Bilo je sumnjivih kamiona i ljudi “ (ispitanica br. 2, 23 godine)

Neki ispitanici izrazili su neutralno mišljenje o prisustvu Kineza, a ni jedan od ispitanika nije izrazio isključivo zadovoljstvo zbog njihove prisutnosti. Ispitanici ipak navode i pozitivnu stranu a to je poboljšanje standarda najmodavaca zbog visokih najamnina koje su Kinezi plaćali za poslovne prostore. Iako su uglavnom nezadovoljni njihovim prisustvom i utjecajem na imidž naselja, na upit o Kinezima kao narodu, ispitanici uglavnom imaju pozitivna mišljenja. Smatraju ih „pristojnima“, „dobročudnima“, „povučenima“ i „radišnima“. Manji dio ispitanika opisao je Kineze kao „neuredne“ i „prljave“. Na pitanje jesu li ih osobno poznavali, ni jedan ispitanik nije odgovorio potvrdno.

„Imao si neki strah iako su ti ljudi svi bili dobroćudni i dobronamjerni.“ (ispitanica br. 4, 34 godine)
„Nisu ni najmanje bili nametljivi. Upravo suprotno, bili su potpuno tihi i povučeni, kao da su bili u nekom strahu. Ljudi koji su im dolazili bili su glasni ali Kinezi kao Kinezi bili su skroz pristojni i mirni, barem ih se ja tako sjećam. Stekla sam dojam da su povučen i pristojan narod.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)

Na pitanje je li im smetala reputacija Kajzerice kao „kineske četvrti“, ispitanici su davali raznolike odgovore. Jedan dio tvrdi da im takva reputacija naselja nije ni najmanje smetala, dok dio tvrdi kako im nije direktno smetalo ali je bilo „iritantno“ što se zapostavlja ostale stanovnike i druge stvari po kojima se naselje moglo pamtit. Veći dio ispitanika izrazio je nezadovoljstvo takvom reputacijom jer ostavlja „ružnu sliku na naselje“.

„Ja mislim da u svakom naselju dolazi do naseljavanja grupa ljudi različitih nacionalnosti, pa tako ni Kajzerica nije bila izuzetak. Dubrava ima svoje Janjevce, Peščenica Rome, mi smo imali Kineze. Mislim, i oni su trebali nekamo doći a to što su odabrali baš Kajzericu valjda je bio splet okolnosti. (...) Na jednom se zaboravilo na druge stanovnike, kao da je Kajzerica postala isključivo kineska. A i kad kažeš kineski kvart, ljudi odmah u glavi stvore sliku zmazanog okružja, djece koja bosa trče po lokvama i jedu svakakva čudesa. Nije baš neka lijepa slika, iako su to samo predrasude.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)
„Ne, nije mi smetalo, čisto iz razloga jer u svim velikim metropolama imaš kinesku četvrt pa zašto je i Zagreb ne bi imao. I Zagreb je metropola.“ (ispitanik br. 3, 26 godina)

4.3.2. Zadovoljstvo uvjetima i načinom života

Odnos između pojedinca i mjesta u kojemu živi je višedimenzionalan i kompleksan. Pitanja iz prethodnog poglavlja bila su usmjerena na emocionalni odnos ispitanika prema naselju. Pojedinaac svoj **emocionalni odnos** prema naselju stvara na temelju osjećaja pripadnosti i izgradnje identiteta. Pored emocionalnog odnosa prema mjestu stanovanja, pojedinci razvijaju i funkcionalnu vezanost koja se temelji na relativno objektivnoj procjeni životnog okoliša s obzirom na njihove potrebe. **Funkcionalni odnos** podrazumijeva procjenu resursa koje naselje nosi pa se prema tome definira zadovoljstvo ili nezadovoljstvo životom u naselju (Gulin Zrnić, 2009).

Unatoč brojnim nedostacima i problemima, ispitanici su generalno zadovoljni svojim životom na Kajzerici. Smatraju da Kajzerica pruža kvalitetnije mjesto za život u odnosu na naselja spavaoničkog tipa, koja opisuju „sivima“, „turobnima“ i „bez duše“. Ispitanici primjećuju kako zbog današnjeg ubrzanog tempa i nedostatka slobodnog vremena ljudi sve manje vremena provode u naselju, no i dalje ne smatraju Kajzericu spavaonicom. Kajzerica je u prednosti pred naseljima kolektivne stanogradnje zbog svog „humanijeg izgleda“ kojeg može zahvaliti brojnim rekreacijskim površinama i zelenilu Hipodroma i Savskog nasipa. Osim zelenila, humanijem izgledu doprinosi i činjenica da je Kajzerica naselje mješovite stambene izgradnje. Ovdje još uvijek postoji velik broj privatnih kuća s uređenim okućnicama, a stambene zgrade značajno su manjih gabarita u odnosu na one iz susjednih naselja.

„Pogledaj recimo kak Trnsko izgleda i odma bu ti jasno, i ne samo Trnsko nego svi takvi kvartovi, spavaonice. Kajzerica nije takva. Tu imaš i kuća i dvorišta i svega po malo a tamo imaš samo takozvane limenke u kojima ljudi spavaju. Kažu ljudi da nemaju dušu. Mi tu kolko-tolko još uvijek imamo drveće, dvorišta, izgleda sve humanije. Kajzerica je uvijek bila različita po tom svom humanijem izgledu. Jest da smo iz malog naselja obiteljskih kuća i mi u jednom trenu prerasli u velike naseobe naguranih stambenih zgrada, al mislim da smo ipak zadržali neku humaniju notu.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)

Na pitanje što njihovo naselje čini specifičnim i prepoznatljivim, najčešći odgovori bili su usmjereni na blizinu rekreacijskih površina. Ispitanici smatraju da su Hipodrom i Savski nasip najveća prednost i glavni resurs naselja. Neki se ispitanici s ponosom prisjećaju kako je Hipodrom u nekoliko navrata ugostio papu, ali i neka od najvećih svjetskih glazbenih imena. Osim rekreacijskih površina, svi ispitanici kao veliku prednost ističu dobar položaj

naselja kao i dobru prometnu povezanost sa ostatkom grada. Ispitanici su zadovoljni dostupnošću i organizacijom javnog gradskog prijevoza. Promet kroz naselje nije pretjerano gust, što uz nisku stopu kriminala dodatno doprinosi osjećaju sigurnosti. Kajzerica ima reputaciju mirnog i sigurnog naselja.

„U blizini smo svega, blizu smo gradu a opet smo odijeljeni. Promet nije gust, imamo blizinu tramvaja i buseva (...) Inače je dosta, ovako, siguran kvart. Na primjer, promet nije pregust, miran je kvart a i nitko ne divlja navečer po kvartu i slično.“ (ispitanica br. 9, 24 godine)

„Po potrebi, bilo koji dio grada je jednako dostupan a opet smo izvan samog centra i velikih gužvi. Imamo obalu Save i Hipodrom koji daju dozu prostora potrebnog za rekreaciju, šetnju i uživanciju na zraku. To je u današnje vrijeme već dost rijetko u naseljima gdje je sama betonizacija.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)

Tijekom 1990-tih godina, u novoizgrađene stanove na Kajzerici doseljavale su se uglavnom mlade obitelji ili samci. Do danas su te obitelji postale brojnije a godišnje se na Kajzerici rodi oko 200 djece. Zanimalo nas je smatraju li ispitanici Kajzericu poželjnom okolinom za podizanje obitelji, na što su mišljenja bila podijeljena. Pozitivna mišljenja ispitanici temelje na osjećaju sigurnosti koji vlada u naselju, kao i na opremljenosti naselja uređenim parkovima i šetnicama namijenjenim roditeljima s malom djecom. Ono što Kajzericu čini nepoželjnom jest neopremljenost naselja institucijama osnovnog obrazovanja i osnovne zdravstvene zaštite. Kajzerica nema svoj dječji vrtić ni osnovnu školu, a u naselju ne postoji ni pedijatar za djecu. O problemu nedostatka dječjeg vrtića i osnovne škole bit će više riječi u nastavku.

„Kvart je siguran, ima puno šetnica i malih kvartovskih parkića za klince i tak. Mislim da je to dobro. Draže mi je to neg da smo negdje u centru, da moram mislit jednog dana hoće ga zgazit tramvaj il neće. (...) Jedino kaj nemamo pedijatra tu pa moramo ić u Remetinec što je malo van ruke al ajde, izdrži se.“ (ispitanik br. 6, 33 godine)

“Kad bi ja sad recimo imala dijete i kad bi se morala nekam odselit, ja se nikad ne bi odselila u kvart bez škole i vrtića.“ (ispitanica br. 5, 16 godina)

Mišljenja su podijeljena i oko izgleda naselja, no najveći dio ispitanika izražava nezadovoljstvo načinom gradnje, koji se opisuje riječima poput „stihijska gradnja“, „kriš kraš gradnja“ i „dar mar“. Što se tiče rasporeda zgrada, velik dio ispitanika kritizira njihovu „zgnusnutost“, dok su drugi zadovoljni zbog osjećaja „prozračnosti“ koje im naselje pruža. Dio ispitanika izražava zadovoljstvo jer su zgrade „lijepe šarene“, dok dio ispitanika smatra da je

takav stil kičast. Jedni opisuju Kajzericu kao „raštrkanu“ i nedovršenu, dok drugi tvrde kako „sve ima svoj red i ugodno je za oko“. Ispitanici se slažu da su ulice uske i zagušene, a da je broj parkirnih mjesta nedostatan. Parkirna mjesta najpotrebnija su okolici ambulante i ljekarne.

„A do te zgrade druga isto takva samo boje breskve, pa onda jedna cijan boje pa opet zelena pa kričavo žuta i tak dalje. Ko da se netko odlučio našaliti ali je to izveo vrlo loše.“ (ispitanik br. 6, 33 godine)

„Sviđa mi se raspored ulica i zgrada, nije zgusnuto kao primjerice u Trnskom. Sve ima svoj red i ugodno je za oko.“ (ispitanica br. 9, 24 godine)

„Bolje je živjeti na Kajzerici nego u centru koji je nakrcan stanovima.“ (ispitanik br. 8, 19 godina)

Upitani o nedostacima života na Kajzerici, ispitanici navode lošu opremljenost naselja potrebnim sadržajima ali i nedostatak centralnog dijela naselja u kojem bi se takvi sadržaji smjestili. Osim za smještaj infrastrukturnog sadržaja, centar naselja ima ulogu spontanog okupljališta ljudi. Ispitanici se slažu da je na Kajzerici potreban takav jedan centralni dio gdje bi bila „energija okupljanja“. Činjenicu da se trenutno ljudi nemaju gdje okupljati osim u kafićima opisuju „žalosnom“ i „jadnom“. Od ostalih problema spominju se „užasne“ i „ispucale“ prometnice sa zbunjujućom signalizacijom i regulacijom prometa. Nekoliko ispitanika izrazilo je nezadovoljstvo postojećim derutnim stanjem crkve i ukazalo na potrebu njene hitne sanacije.

„U kvartu te ne veže nikakav centar. Treba tu nekakav mali trg, nekakvo događanje, neku javnu šetnicu. Sramota je da ti nemaš di ljude upoznat osim u kafiću.“ (ispitanik br. 3, 26 godina)

„Danas nemaš nikakvo okupljalište osim kafića a to je stvarno jadro.“ (ispitanica br. 2, 23 godine)

Kao najveći problem u naselju, ispitanici bez iznimke navode nedostatak dječjeg vrtića i osnovne škole. Smatraju kako je „nevjerojatno da usred Zagreba još postoji naselje bez škole“ i ističu kako je to „sramota za grad“. Nedostatak škole i vrtića uzrokuje brojne probleme, a kao najveći problem navodi se narušena sigurnost djece. Ispitanici put do škole opisuju kao „noćnu moru“, gdje djeca svakodnevno moraju prelaziti velike prometnice i slabo osvijetljen pothodnik. Najveći problem predstavlja Velesajamsko parkiralište kamiona na kojem se skupljaju „sumnjivi tipovi“ i gdje je „sve puno stakla i iskorištenih šprica“. U strahu za sigurnost vlastite djece, roditelji su ih prisiljeni u vrtić i školu voziti što nekim ispitanicima predstavlja dodatni problem. Kao velik problem ističu i prenapučenost okolnih škola čiji su kapaciteti premašeni i koje „pucaju po šavovima“. Svi se ispitanici slažu kako je potrebna hitna izgradnja ovih objekata no ne vjeruju više „praznim obećanjima“ koja godinama pristižu

iz uprave grada. Izgradnja škole i dječjeg vrtića zajednički je interes svih stanovnika Kajzerice koji su se oformili u građansku inicijativu „Za KAJ? Za KAJzericu!“, koja organizira određene akcije s ciljem ubrzanja procesa izgradnje škole i vrtića na Kajzerici. Upitani o sudjelovanju u zajedničkim aktivnostima sa svojim sugrađanima, ispitanici najvećim dijelom ističu kako su sudjelovali u prosvjedu, potpisivanju peticije i kako prate događaje vezane uz izgradnju.

„A i bitno je dosta i zbog sigurnosti i svega, da ih roditelji ne moraju voziti iz vrtića i u vrtić i iz škole i u školu. Da djeca ne moraju sama više prelaziti preko prometnih ulica i parkirališta kamiona i to kak smo mi prelazili svaki dan. To je baš koma.“ (ispitanica br. 9, 24 godine)

„Mislim da bi škola i vrtić kad bi postojali generirali neke zanimljivosti. Na primjer priredbe, predstave, izložbe, filmove, diskusije, dramske.“ (ispitanica br. 2, 23 godine)

„A ljude najbolje povezuju problemi pa s obzirom na stanje oko škole i vrtića, svi su se udružili i zajedno pokušavaju doći do cilja što je lijepo. Možda si ne moramo bit najbolji prijatelji ali možemo si uzajamno pomoć.“ (ispitanik br. 6, 33 godine)

Iako tvrde kako ne vjeruju obećanjima, na pitanje smatraju li da će se u budućnosti dogoditi pozitivne promjene, svi ispitanici odgovaraju potvrdno. Sadašnje stanje opisuju „sramotnim“ i „nedopustivim“. Kao glavnog krivca za postojeće stanje, neki ispitanici navode Grad Zagreb i gradonačelnika dok drugi jedinog krivca vide u lošoj ekonomskoj situaciji zemlje. Kao vremenski okvir unutar kojeg bi se izgradnja mogla ostvariti, ispitanici navode 5 godina, dok oni optimistični pretpostavljaju rok od 2 godine.

„Ne očekujem neke velike promjene ali uvijek postoji inicijativa za bolje i naprednije. Što se tiče izgradnje škole, mislim da će se to ostvariti. A to nije neko veliko i nerealno očekivanje, to je gola nužda.. A mislim da ovaj put stvarno bude, vuku nas za nos već 15 godina.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)

„Tako da mislim da će se stvari poboljšati. Mislim da će se škola izgraditi za dvije do dvije i pol godine, vrtić isto tako. Mislim da ćemo mi bit kvart koji će zaboravit na sve probleme koje je imao. Samim time nekakav prosperitet kvarta se apsolutno nazire“ (ispitanik br. 3, 26 godina)

Set pitanja u istraživanju bavio se temama sadržajne opremljenosti naselja, gdje je od ispitanika zatraženo da izraze koliko su zadovoljni funkcijom određenih ustanova i sadržaja. Po pitanju zdravstvene skrbi, ispitanici izražavaju zadovoljstvo kvalitetom liječničkih usluga ali ističu i neke manjkavosti poput nedostatka parkirnih mjesta u okolici ambulante. Ispitanici su nezadovoljni veličinom ambulante koja je „stvarno premala“ za potrebe naselja, ali i duljinom čekanja na uslugu zbog čega dio ispitanika za potrebe zdravstvene skrbi odlazi van naselja. Što se tiče dnevne opskrbe u naselju, ispitanici su pretežito nezadovoljni ponudom.

Smatraju da su trgovine u naselju nedovoljno opskrbljene, da rade prekratko i da su cijene u njima previsoke. Iz tog razloga većina ispitanika u njima kupuje samo „nužno“, dok za veće potrebe odlazi iz naselja. Ispitanici se slažu da u naselju najviše nedostaje tržnica, a dio ispitanika naglašava kako bi bilo dobro postaviti i kiosk. Ponuda ugostiteljskih objekata ocjenjena je zadovoljavajućom. Ispitanici smatraju da za postojeće potrebe ugostiteljskih objekata ima dovoljno, a njihova je ponuda raznolika. Dio ispitanika smatra da u naselju nedostaje neki klub koji bi radio dulje od 23 sata i u kojem bi se skupljala mlađa populacija.

„Sve u svemu, mislim da je ponuda kafića i više nego dovoljna, ima ih puno i različiti su. Imamo i konobu i pizzeriju i 3 restoranta, za svakog ponešto.“ (ispitanica br. 7, 44 godine)

„Imamo 15 ulica i isto tolko kafića, ak nečeg ne fali to su bircevi.“ (ispitanica br. 5, 16 godina)

Mišljenja su podijeljena oko kvalitete ponude sportskih sadržaja u naselju. Najviše je prigovora bilo upućeno na zapuštenost košarkaškog i nogometnog igrališta koji više nisu u funkciji. Većina ispitanika zadovoljna je raznolikošću dostupnih sportova, te ističu kako se rijetko koje naselje može pohvaliti takvom ponudom. Nogomet, tenis, badminton, rugby, klizanje, hokej i jahanje samo su neki od sportova koji se mogu trenirati na Kajzerici. Ponudu kulturnih i zabavnih sadržaja ispitanici ocjenjuju nezadovoljavajućom. Smatraju da na Kajzerici takvi sadržaji „ne postoje“ i „kronično nedostaju“. U potrazi za kulturnim i zabavnim sadržajima, stanovnici napuštaju naselje. Zbog manjka sadržaja, način provođenja slobodnog vremena na Kajzerici ograničen je na rekreacijske i druge aktivnosti u prirodi. Ispitanici ističu da u slobodno vrijeme u naselju uglavnom provode u šetnjama, vožnji biciklom ili trčeći po nasipu. Najveće nezadovoljstvo ponudom izražavaju mlađi ispitanici koji tvrde kako im je u naselju „dosadno“ jer „nemaju tu niš za radit“. Smatraju da je Kajzerica „zaboravila na njih“, posebno otkad je nakon preuređenja zgrade mjesne samouprave zatvorena igraonica u kojoj su se ranije okupljali.

„U principu slobodno vrijeme baš i ne provodim u kvartu jer nema sadržaja, radije odem onda do nekog drugog kvarta ili centra gdje je bolja ponuda.“ (ispitanica br. 9, 24 godine)

„Bilo bi baš odlično da vrate staru igraonicu ili da otvore neku arkadnu još igraonicu u kojoj bi bile igre poput flipera i pikada i sličnih aparata.“ (ispitanik br. 8, 19 godina)

“ Za nas mlade nema niš. Ima za klince i starije. Prije je bila barem igraonica s kompom i ping pong, ali sad od toga svega nema niš.“ (ispitanica br. 5, 16 godina)

Kako bi poduzeli nešto po pitanju oživljavanja kulturne scene u svojem naselju, skupina mladih Kajzerčana osnovala je „Udrugu kulture Kajzerice“. Ova udruga okuplja mlade ljude u dobi od 15 do 30 godina, koji kroz interakciju i organiziranje zajedničkih aktivnosti nastoje poboljšati kulturnu ponudu na Kajzerici. Udruga je započela s radom 2012. godine a do sada su organizirane tri izložbe mladih umjetnika u prostorijama mjesne samouprave. Upitan o budućim potezima udruge, glavni inicijator i predsjednik udruge ističe kako udruga ima velike planove, no trenutna financijska situacija usporava njihovo ostvarenje.

„Uprava, osim prostora i nešto malo donacija u tim nekim materijalnim stvarima ni ne može pomoći. Velim, čekamo taj sastanak sa Gradskom skupštinom i predsjednikom pa se možda tu nađe nekakvih novčanih sredstava pa bi se to možda dalo ubacit u neku veću brzinu. Za sad se razvijamo sporo ali nedamo se. Organiziramo tu i tamo neku izložbu, neki malo ovak, multimedijalni događaj. Snalazimo se, ono, na prijateljskoj bazi, sve rješavamo. Imamo web stranicu, nešto smo napravili, a vidjet ćemo. Imamo nešto u planu, vidjet ćemo.“ (ispitanik br. 3, 26 godina)

Što se tiče vlastitih planova za budućnost, gotovo svi ispitanici iznose namjeru ostanka u naselju. Izražavaju privrženost naselju i prihvaćaju ga kao svoj zavičaj, čak i oni ispitanici koji nisu na Kajzerici odrasli. Navode kako vole Kajzericu i kako je ne bi mijenjali za drugo naselje ako nije nužno.

„Moja budućnost je na Kajzerici i ne razmišljam o odlasku. Tu živim cijeli život i ne mogu se zamisliti drugdje., (ispitanica br. 1, 43 godine)

„Meni je tu super. Niš mi ne fali. A ovi problemi koji postoje u naselju, to bu se usput nekak već riješilo, u hodu. Ne razmišljam da bi se selio, praktički sam se tek doselio i nisam požalio.“ (ispitanik br. 6, 33 godine)

5. ZAKLJUČAK

Kajzerica ove godine slavi svoj osamdeseti rođendan, što je čini jednim od najstarijih zagrebačkih naselja na području južnom od Save. Smještene na njivama tik uz Savu, prve izgrađene prizemnice bile su niskog građevnog i infrastrukturnog standarda, a gradile su ih radničke obitelji na zemljištima koja su povoljno kupovali od privatnih vlasnika. Kajzerica je bila klasična radnička periferija, sa svim karakteristikama siromašne bespravne izgradnje. Osim električne energije koju je dobila zahvaljujući preseljenju Zagrebačkog Velesajma na njeno područje, Kajzerica je do 1990.-ih godina bila bez elementarne komunalne infrastrukture, kao i osnovnih društvenih i opskrbno-servisnih sadržaja. Krajem osamdesetih godina prepoznat je prostorni i urbanistički potencijal Kajzerice koja je trebala postati moderno multifunkcionalno naselje, no s Domovinskim ratom planovi nestaju a naselje se pretvara u urbanističko ruglo. Zbog loše regulacije i nedostatka planova, intenzivno se počinju izgrađivati stambene zgrade na građevnim česticama obiteljskih kuća, ali i mnogobrojne „urbane vile“ za koje je karakterističan izrazito kičasti stil izgradnje. U posljednjem desetljeću broj stanovnika se utrostručio, no Kajzerica i dalje ostaje bez odgovarajuće infrastrukture ili intervencija na području javnog prostora.

Od 2003. do 2006. godine u naselju se odvija proces teritorijalizacije kineskog stanovništva zbog čega je Kajzerica slovila za zagrebačku verziju kineske četvrti. Pristigli Kinezi započeli su s otvaranjem trgovina u kojima se prodavala niskokvalitetna ali jeftina roba. Domaći trgovci našli su se u ozbiljnim problemima zbog nove konkurencije kojoj cjenovno nisu mogli parirati. Ispitanici u istraživanju na pitanja o Kinezima ne izražavaju ksenofobne stavove. O njima kao sugrađanima imaju uglavnom pozitivna mišljenja i opisuju ih kao radišne i nenametljive. Većina Kineza je bila zatvorena za kulturni utjecaj okoline, njegujući svoj vlastiti kulturni identitet, a zbog slabog poznavanja jezika uglavnom se nisu upuštali u bliske odnose sa lokalnim stanovništvom. Ono što je ispitanicima smetalo bila je preobrazba Kajzerice iz mirne četvrti u naselje gustog prometa i velike buke, ali i negativni imidž naselja kao „prljavog“. Reputaciju naselja kao „kineskog“ smatraju iritantnom jer su na taj način domaći stanovnici pali u drugi plan. 2006. godine Kinezi su preselili svoje trgovine u bivšu tvorincu Jedinstvo na Jankomiru, no s odlaskom Kineza nisu nestali i problemi u naselju.

Iako su u planu izgradnje već godinama, neki sadržaji potrebni za nesmetano funkcioniranje svakodnevnog života na Kajzerici još uvijek ne postoje. Ukoliko čovjek nema

mogućnost zadovoljiti svoje svakodnevne potrebe u mjestu stanovanja ili nedaleko od njega, struktura svakodnevice ozbiljno je narušena. Sa brojkom od 200 rođene djece godišnje, naselju najveći problem predstavljaju nedostatak dječjeg vrtića i osnovne škole. Djeca pohađaju škole i vrtiće u okolnim naseljima koji su i sami prekapacitirani i ne zadovoljavaju sigurnosne uvjete. S većim stupnjem osjećaja ugroženosti povećava se i interesna organiziranost građana, kao i spremnost na akciju za zadovoljenje zajedničkog interesa. S obzirom da se pripadanje zajednici najjasnije izražava u kriznim situacijama koje nukaju na akciju, građani Kajzerice odlučili su nešto poduzeti. Okupljeni pod zajedničkim interesom, pokrenuli su građansku inicijativu pod imenom „Zakaj? ZaKAJzericu!“. U sklopu inicijative provedeno je nekoliko većih akcija kako bi se ukazalo na problem i kako bi se ostvario dijalog sa gradskim vlastima. Na njihovu inicijativu, sa čelnicima gradskih vlasti održano je nekoliko sastanaka a rješenje problema izgradnje sve je izglednije. Do sada su donesene lokacijske dozvole, izrađen je projekt i riješeni su imovinsko pravni odnosi. U ožujku 2013. godine gradska skupština donosi konačni zaključak o kupnji nekretnina od tvrtke URIHO, na čijem će se području graditi kompleks. Cijela izgradnja trebala bi biti dovršena do kraja 2014. godine. Ispitanici nedostatak škole i vrtića smatraju najvećom boljkom naselja. Pokazuju velik interes za rješavanje problema izgradnje, a sadašnje stanje smatraju nedopustivim. Pored nemara gradskih vlasti, situaciju dodatno pogoršava i loša ekonomska situacija u zemlji. Iako ne vjeruju praznim obećanjima, ispitanici se nadaju da će se u budućnosti dogoditi promjene na bolje, a aktualizaciju izgradnje očekuju u vremenskom okviru od pet godina.

Osim problema škole i vrtića, stanovnici Kajzerice navode kako u naselju nedostaju i drugi sadržaji, poput kioska, pošte i tržnice. Pored toga, Kajzerica nema centralni dio naselja u kojem bi se takvi sadržaji smjestili. Osim za smještaj objekata za potrebe opskrbe, centar naselja nedostaje i kao spontano okupljalište ljudi. Ispitanici izražavaju nezadovoljstvo što ulogu okupljališta danas imaju isključivo kafići.

Usprkos nedostacima i poteškoćama s kojima su svakodnevno suočeni, možemo zaključiti da su stanovnici Kajzerice svojim životom u naselju generalno zadovoljni. Motivacija za ostanak u naselju najvećim je dijelom određena prednostima koje naselje pruža, dok se nedostaci sadržajne opremljenosti naselja stavljaju u drugi plan. Kajzerica se smatra kvalitetnim mjestom za život, a u odnosu na naselja kolektivne stambene izgradnje, može se pohvaliti humanijim izgledom. Osim sentimentalnog značaja, kao najveću prednost ističe se prije svega odličan položaj i prometna povezanost s ostatkom grada, kao i mnoštvo kvalitetnih šetnica i rekreacijskih površina koje naselje nudi.

6. LITERATURA

- Brakus, A. (2010.) Slumovi – gradovi budućnosti (?), Seminarski rad, Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Čaldarović, O. (1987.) *Suvremeno društvo i urbanizacija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Čaldarović, O. (1989.) *Društvena dioba prostora*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka.
- Čaldarović, O. (2008.) Filozofija kvarta, *Glas Trešnjevke*, 6, pp. 17-21.
- Čaldarović, O. (2011.) *Urbano društvo na početku 21. stoljeća*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Dakić, S. (1990.) *Kritika apstraktnog grada. O Zagrebu*. Zagreb: Centar za idejno-teorijski rad SDP.
- Đurović, Đ. (1970.) Bespravna stambena izgradnja - jedna od karakteristika urbanog razvoja Beograda, *Sociologija: časopis za sociologiju, socijalnu psihologiju i socijanu antropologiju*, 12 (3-4), pp. 499-507.
- Gulin Zrnić, V. (2009.) *Kvartovska spika: Značenja grada i urbani lokalizmi u Novom Zagrebu*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Jurković, S. (2003.) U potrazi za pozitivnim iskustvima astanogradnje, *Bilten Habitat*, 1 (1), [Online], pp. 27-31, raspoloživo na: <http://www.mgipu.hr/doc/publikacije/BiltenHABITAT.pdf> [pristupljeno 15.04.2013].
- Klempić, S. (2004.) Razvoj stambenih naselja Splita nakon Drugog svjetskog rata, *Hrvatski geografski glasnik*, 66 (2), pp. 95-120, raspoloživo na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=27260 [pristupljeno 15.04.2013].
- Kovačević, M. (2008.) Kinezi u Zagrebu, Seminarski rad, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, raspoloživo na: <http://www.scribd.com/doc/19704234/Kinezi-u-Zagrebu> [pristupljeno 15.04.2013].
- Lončar-Butić, N. (1975.) Neki aspekti bespravne izgradnje, *Revija za sociologiju*, 5 (4), pp. 106-109.
- Marinović-Uzelac, A. (1986.) *Naselja, gradovi, prostori*. Zagreb: Izdavačka radna organizacija Tehnička knjiga.
- Mattioni, V. (2003.) *Zagreb se mijenja*. Zagreb: UPI 2M Plus.

- Mustapić, M. (2009.) Odnos lokalne zajednice prema problemu odlaganja komunalnog otpada: Studija slučaja Makarsko primorje, *Društvena istraživanja*, 19 (6), pp. 1055-1077.
- Pamić-Marušić, Đ. (2006.) *Kajzerica: zagrebačka Trmoružica: 1935. – 2005. : (sjećanja za budućnost)*. Zagreb: Župa rođenja Isusova.
- Prelog, M. (1973.) *Prostor- Vrijeme*. Zagreb: Društvo historičara umjetnosti Hrvatske.
- Sarić, J. (2012.) Stambene prilike u gradu Zagrebu početkom 21. stoljeća, Seminarski rad, Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, raspoloživo na: <http://hr.pdfsb.com/readonline/5a56524364417431563356364358356a55554d3d-4620106> [pristupljeno 15.04.2013].
- Seferagić, D. (1988.) *Kvaliteta života i nova stambena naselja*. Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske.
- Seferagić, D. (1993.), Kvaliteta svakodnevnog življenja u prostoru, *Prostor*, 1(2-4) , pp. 223-234.
- Stubbs, P. (2004.) Konceptualizacija mobilizacije i razvoja zajednica u Hrvatskoj, *Konceptualizacija i razvoj zajednica: Akcijsko istraživanje u Hrvatskoj*, [Online] , pp. 15-44, raspoloživo na: <http://www.map.hr/dokumenti/mobilizacija%20i%20razvoj%20zajednica.pdf> [pristupljeno 15.04.2013].
- Supek, R. (1987.) *Grad po mjeri čovjeka*. Zagreb: Naprijed.
- Svirčić Gotovac, A. (2006.) *Sociološki aspekti mreže naselja u zagrebačkoj regiji*, Magistarski rad, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Šuvar, S. (1973.) *Između zaseoka i megalopolisa*. Zagreb: Zadružna štampa.
- Vresk, M. (2002.) *Grad i urbanizacija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Zlomislić, A. (2012.) Novi Zagreb jučer i danas, Katalog izložbe Galerije Vladimir Bužančić, Centar za kulturu Novi Zagreb, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport.
- Žuljić, S. (1975.) Razvoj Zagreba i urbanizacija središnje Hrvatske, *Geografski glasnik*, 36/37 (1), pp. 43-56.

Internetski izvori:

- Chinatown u Zagrebu, *nacional.hr*, objavljeno 09.06.2008, raspoloživo na: <http://www.nacional.hr/clanak/46276/chinatown-u-zagrebu> [pristupljeno 15.04.2013].
- Djeca s Kajzerice dobivaju prvu školu, *jutarnji.hr*, 29.03.2007., raspoloživo na: <http://www.jutarnji.hr/djeca-s-kajzerice-dobivaju-prvu-skolu/268060/> [pristupljeno 15.04.2013].
- Dobrodošli u Kineski zid, tu se šuti i radi“, *jutarnji.hr*, 29.03.2007., raspoloživo na: <http://www.jutarnji.hr/dobrodosli-u-kineski-zid--tu-se-suti-i-radi/218908/> [pristupljeno 15.04.2013].
- Galerija nepokretnih kulturnih dobara: Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, raspoloživo na: <http://www1.zagreb.hr/galerijakd.nsf/PGW?OpenPage> [pristupljeno 15.04.2013].
- Grad nema novca za obećanu školu i vrtić na Kajzerici, *tportal.hr*, objavljeno 11.04.2012., raspoloživo na: <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/187349/Izigrali-su-nas-davanjem-maloumnih-obecanja.html#.UO9NfKz-i7p> [pristupljeno 15.04.2013].
- Hrvatski jezični portal, raspoloživo na: <http://hjp.novi-liber.hr/> [pristupljeno 15.04.2013].
- Kineski zid u Hrvatskoj - Nakon malih trgovaca dolaze velike kompanije, *jutarnji.hr*, objavljeno 08.04.2006, raspoloživo na: <http://www.jutarnji.hr/kineski-zid-u-hrvatskoj--nakon-malih-trgovaca-dolaze-velike-kompanije/144022/> [pristupljeno 15.04.2013].
- Kroz šikaru, uz bodljikavu žicu, preko pruge: ovako izgleda put kojim djeca s Kajzerice idu do škole i vrtića, *index.hr*, objavljeno 07.05.2012., raspoloživo na: <http://www.index.hr/vijesti/clanak/kroz-sikaru-uz-bodljikavu-zicu-preko-pruge-ovako-izgleda-put-kojim-djeca-s-kajzerice-idu-do-skole-i-vrtica/613710.aspx> [pristupljeno 15.04.2013].
- Lovrić: Vrtić do 2012.; Roditelji: Ne vjerujemo, *novi-zagreb.hr*, objavljeno 17.09.2011., raspoloživo na: http://novi-zagreb.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=4519&Itemid=174 [pristupljeno 15.04.2013].
- Matičević, I. (2007.) U zmajevu gnijezdu: Jesu li Kinezi ljudi kojih nema?, *Vijenac*, [Online], broj 339, raspoloživo na:

http://www.matica.hr/Vijenac/vijenac339.nsf/AllWebDocs/U_zmajevu_gniježu

[pristupljeno 15.04.2013].

- Otkrivamo zašto je zapela izgradnja vrtića i škole na Kajzerici, *tportal.hr*, objavljeno 05.09. 2012., raspoloživo na:
<http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/212500/Otkrivamo-zasto-je-zapela-izgradnja-vrtica-i-skole-na-Kajzerici.html#.UKDk-We8jfU> [pristupljeno 15.04.2013].
- Peticija „Hoću vrtić na Kajzerici“, raspoloživo na:
<http://www.ipetitions.com/petition/hocuvrticnakajzerici/> [pristupljeno 15.04.2013].
- Podnosi li Baturić ostavku?, *novi-zagreb.hr*, objavljeno 27.02. 2012., raspoloživo na:
http://novi-zagreb.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=4928&Itemid=149
[pristupljeno 15.04.2013].
- Predstavljen Projekt Kajzerica, *zagreb.hr*, objavljeno 09.11.2012. raspoloživo na:
<http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=45526> [pristupljeno 15.04.2013].
- Prijedlog zaključka o kupnji nekretnina (izgradnja Dječjeg vrtića "Kajzerica" i Osnovne škole "Kajzerica"), 48. sjednica Gradske skupštine Grada Zagreba: raspoloživo na:
http://web.zagreb.hr/sjednice/sjednice_skupstine_nova.nsf/CPDNW?OpenFrameset
[pristupljeno 15.04.2013].
- Projekt: KAJ_KAJZERICA odgojno-obrazovni kompleks, raspoloživo na:
<http://www.avp.hr/hr/projekti/1/9/1/kaj-kajzerica-odgojno-obrazovni-kompleks>
[pristupljeno 15.04.2013].
- Prosvjed za izgradnju škole i vrtića na Kajzerici, *poslovni-savjetnik.com*, objavljeno 14.09. 2011., raspoloživo na: <http://www.poslovni-savjetnik.com/hrvatska/prosvjed-za-izgradnju-skole-i-vrtica-na-kajzerici> [pristupljeno 15.04.2013].
- Sančanin, M. (2010.) Kajzerica – slam nove generacije. *Tportal*, objavljeno 23.6.2010, raspoloživo na: <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/74116/Kajzerica-slam-nove-generacije.html#.UHVa5p6Uk> [pristupljeno 15.04.2013].
- 'Škola i vrtić na Kajzerici gradit će se na proljeće 2013', *tportal.hr*, objavljeno 06.11. 2012., raspoloživo na: <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/224581/skola-i-vrtic-na-Kajzerici-gradit-ce-se-na-proljece-2013.html#.UKDdr2e8jfV> [pristupljeno 15.04.2013].
- URIHO, <http://www.uriho.hr/> [pristupljeno 15.04.2013].

7. TRANSKRIPTI INTERVJUA

INTERVJU 1.

Dob: 43 godine
Spol: Ž
Stupanj obrazovanja: SSS
Zaposlena: Da

- *Koliko dugo već živite na Kajzerici?*

„Ja sam rođena ovdje i cijeli život živim na Kajzerici. Dakle, pune četrdeset i tri godine se nisam pomaknula odavde, već sam pustila korijenje na Kajzerici.“

- *S kime živite u kućanstvu?*

„Sa svojim roditeljima i moje dvije kćeri. Podijelili smo kuću u dva zasebna dijela. Oni su dolje, mi smo gore.“

- *Znate li kada su Vaši roditelji stigli u naselje?*

„Kako ne...Oni su stigli ovdje prije više od šezdeset godina! Naša kuća je građena pedesete godine, moj otac se ovamo preselio sa svojim roditeljima, mojom bakom i dedom. Oni su prije živjeli na Sigećici. Na Kajzerici su kupili zemlju i izgradili kuću. Majka je došla kasnije, nakon što su se oženili. Ona je rodom iz Like, nije rođena u Zagrebu ali je vrlo mlada došla ovdje raditi pa su se tako i upoznali.“

- *Kakva su Vaša sjećanja iz djetinjstva na kvart? Kako je Kajzerica izgledala prije?*

„Oh, pa sjećam se ja naselja iz mladih dana dok je naša ulica imala samo četiri kuće, uključujući našu. Okolo su sve bila polja, nije tu bilo ceste kao danas. Sve je bilo neasfaltirano, drveni plotovi, a ispred kuća pumpe za vodu. Toga se jasno sjećam. Imali smo svi septičke jame, kanalizacija je došla tek '92. ili '93. godine, ne mogu se točno sjetiti...Možda čak i koju godinu kasnije...Ma kasnije! Tu gdje je danas stadion bila je speedway staza u to vrijeme kad sam ja bila mala. To su one staze u obliku velike drvene bačve unutar kojih se motoristi voze. Sjećam se da smo kao mali to obožavali gledati, šteta što toga danas više nema. A tamo preko ceste gdje su danas ove velike zgrade, tamo je bila jama jer su se tu nekad zakopavale školjke od tvornice gubi. To je sve bila jedna ogromna graba a oko nje polja, kukuružišta. Mi smo godinama ko djeca još pronalazili te sitne školjkice. Pol Južne obale je bila velika graba. A vidi danas...“

- *Smatrate li da je Kajzerica po nečemu specifična u odnosu na druga naselja?*

„Mislim da je Kajzerica specifična po brzini naseljavanja u posljednjih desetak godina, a i po razvoju infrastrukture, bolje reći po nerazvoju.“

- *Na što mislite pod nerazvijenom infrastrukturom?*

„Kada na neko mjesto dođe odjednom puno stanovnika, naselje se isto mora razviti jer postojeća infrastruktura ne može trpiti toliko novih ljudi. S velikim brojem stanovnika bi trebalo dobiti i neke popratne sadržaje...Ne znam...Trgovački centar, poštu, pravi dom zdravlja i tako dalje da ne nabrajam. Ovdje je sve ostalo kako je i bilo sa pet puta manjim brojem stanovnika. Isto kao prije trideset godina, što nema veze sa zdravim razumom. Vjerojatno smo zadnji kvart u Zagrebu koji je dobio telefon, plin, vodovod, kanalizaciju... Devedeset druge ili treće smo tek dobili telefon, ja sad to nisam sigurna.. A moja baka u Lici, zadnje selo 30 km udaljeno od Gospića je već par godina prije imala telefon. A mi praktički u centru grada Zagreba nismo imali. Isto je bilo s plinom i sa svim ostalim. Kad sam ja išla u srednju školu, sve moje frendice su imale i telefon i grijanje a ja sam o tome mogla samo sanjati. Godinama se živjelo praktički u centru grada, a bez osnovnih stvari potrebnih za normalan život. Iza toga jako je narasao interes građevinskih poduzetnika za Kajzericu. Lokacija odlična, planovi napravljeni i otkup je počeo. U rekordnom roku niknule su zgrade i stigli novi ljudi. Kajzerica je izgubila čar.,,

- *Kada je započelo masovnije naseljavanje stanovništva koje ste maloprije spomenuli?*

„Kako je došao zakon o denacionalizaciji, tako je počelo to silno naseljavanje. Čim su dozvolili da se zemljišta prodaju. (...) Jer osamdeset posto Kajzerice je bilo nacionalizirano prije toga, ništa se nije smjelo ni kupovati ni prodavati a kamoli graditi. Dobro, možda nije baš osamdeset posto, to karikiram, ali više od polovice zemljišta sigurno je. Uglavnom, kasnije je to postalo interesantno privatnim poduzetnicima, građevinarima, koji su pokupovali zemljišta i masovno počeli graditi zgrade. Kajzerica je kompletna bila predviđena za rušenje prije toga, to otkad ja znam za sebe, dakle sigurno barem četrdeset godina. Uvijek se pričalo kak će se to sve rušiti i kak ćemo negdje u gradu dobiti stan. Samim tim nije bilo dozvoljeno građenje. Slobodna zemljišta su se nakon donošenja zakona počela izgrađivati. Bilo je tu raznih planova i nacrti. Bila je predviđena i ucrtana već i škola i ostali objekti ali novci su izgleda nekome otišli u džep umjesto u gradnju. Između ostalog i planovi za grijanje, ma joj to je posebna priča. Kajzerica u to vrijeme nije imala proveden plin a stanodavci su postavljali radijatore u nove stanove. Ljudi nisu znali da su zapravo stanodavci po skrivečki postavljali cisterne za lož ulje u podrum. Tek prije par godina su ljudi lož ulje napokon zamijenili plinom i to o vlastitom trošku.“

- *Koje su glavne prednosti života na Kajzerici u odnosu na druga naselja?*

„Prednosti života na Kajzerici nema baš previše, osim možda dobre lokacije i brzine dolaska u ostale djelove grada. Dolaskom autobusne linije prijevoz dobro funkcionira. Prednost je što imamo stadion, hipodrom, savski nasip i Savu. Dakle rekreacija. U novije vrijeme imamo blizu i Bundek, da možeš djecu nekamo odvest. Lijepi su parkovi i šetnice tamo, posebno u proljeće. A mi imamo dosta zelenila u odnosu na druga naselja. Iako otkad je napravljena nova Antalova cesta kroz hipodrom, preusmjereno je jako puno prometa ovuda. Puno se brže dođe do grada, promet je gušći pa samim time i onečišćenje. Kaj se tiče prometa...Neminovno fali još jedan

most do centra. I to je u planovima za gradnju pa nikak. Drito Cimermanovu probušit i na trgu si za deset minuta!“

- *Izdvojili ste položaj naselja kao prednost. Što mislite o načinu izgradnje objekata? Ima li individualna gradnja prednosti pred kolektivnom?*

„Da, nije dozvoljeno više od četiri kata dizat, to je jedino čega su se pridržavali pri gradnji novih kuća i zgrada. Falabogu! Uvjet pri gradnji je bio da zgrade ne smiju bit više i to se poštivalo, preizgrađenost parcela je doduše prestrašna. Masa zgrada završava na rubu ceste gdje su balkoni doslovno na cesti! Mogu skakat jedan preko drugoga. Parcele su preizgrađene maksimalno. Definitivno je prednost živjeti u kućama s okućnicama i vrtovima, kuća je ipak kuća. Ja ne bi išla u stan nikad. Nekad sam htjela zbog grijanja ali sada mi ne pada na pamet. Dvorište je ipak dvorište. Cijelo popodne po ljeti sjedimo vani! Pijemo kave, družimo se s prijateljima. Djeca se nesmetano igraju. Imamo svoj mali raj i nitko nam ne skače po glavi.“

- *A koji bi bili glavni nedostaci u odnosu na druga naselja?*

“Nedostataka ima stvarno puno. Najveći je što naselje nema vrtić i školu. U planu izgradnje naselja ucrtano je oboje, ali do danas nije napravljeno. Naselje nema ni poštu ni banku, nema trgovačkog centra, nema mesnicu... Osim par dućančića nema nikakve prodavaone. Do prve pošte mi treba autom 15 minuta, pješice nema šanse. Banka isto tako. A svaki veći trgovački centar u okolici - moraš ić autom. Ništa nije na dohvat ruke da ti možeš otić pješice, kupit i donijet si.“

- *Je li Kajzerica poželjna okolina za podizanje obitelji?*

„Poželjna okolina...Pa nije poželjna okolina za podizanje obitelji jer nema vrtića ni škole, nema poštenog parka za djecu, nema ni poštenog nogostupa koji nije pun parkiranih automobila. Gotovo je nemoguće ženama s malim bebama u kolicima prošetat nogostupom da se bar 200 puta ne moraju spuštati jer je nogostup ili preuzak ili je auto parkiran gore. Ako ga uopće i ima. Napravljena su dva mala parkića koja su predviđena za skroz malu djecu i posađeno je mlado drveće koje bude naraslo tek za deset godina, po ljetu po suncu ne možeš biti više od 20 minuta na suncu. A i na broj novorođene djece, dva parka su stvarno premalo. Dobro, barem imamo nasip i Bundek blizu. E da, ni pedijatra nemamo na Kajzerici. Najbliži je tek u Remetincu, a na ovolik broj djece, mislim da bi trebali imati svojeg u kvartu.“

- *Kakvo je Vaše mišljenje o Kinezima na Kajzerici? Do kakvih je promjena došlo u naselju s njihovim dolaskom?*

„Kinezima na Kajzerici nisam bila zadovoljna i sretna sam što su otišli. Na brzinu su se pootvarali ti kineski dućani, došla sirotinja koja nije imala za stanove nego je u tim malim dućančićima njih po 20 spavalo na toj robi. Sto put sam imala prizor ujutro kad sam išla u kruh, otvara se dućan a njih cijeli bataljun izlazi iznutra i proteže se. Bili su i meta provala stalno, huligani su stalno provaljivali u njihove dućane, razbacivali robu. To ostavi nekako dojam da su prljav narod. Inače su po kvartu, tek kad su dolazili (...) za najam tih prostora su nudili vrtoglavo visoke cijene. I nama su nudili četiri tisuće eura da im iznajmimo poslovni prostor. To je stvarno nerealno visoka

cijena. Otkud su oni to mislili plaćat, od onih krpica i potrganih kišobrana...Tu je moralo bit mutnih poslova, mi se nismo dali na to nagovorit. Činjenica je da je masa njih zgrnula novce, ljudi su pregrađivali i dograđivali prostorije da im daju prostorije u najam jer su stvarno dobro plaćali. Ali su i na kraju platili visoku cijenu, znam kak je kad dođe šleper u pol noći i počne istorvarivat. Hvala bogu da su otišli.,,

- *Je li Vam smetalo što se Kajzericu nazivalo „hrvatskim Chinatownom“?*

„Smetalo mi je što se naselje nazivalo „hrvatskim Chinatownom“ jer je poznato kakvi su to kvartovi u drugim zemljama. Od kriminala pa na dalje. Ostavlja ružnu sliku na naselje. Njihovim odlaskom vratio nam se mir, prestali su danonoćni dolasci i odlasci kamiona i svakakvih ljudi. Prestali su istovari robe, koji su bili uglavnom noćni i popraćeni glasnim razgovorima i hrpama smeća. Hvala bogu pa su otišli!“

- *Kakvim biste ocijenili svoj život na Kajzerici?*

„Da ste me prije desetak godina pitali kako bi ocijenila svoj život na Kajzerici vjerojatno bi rekla odličan, jer tu sam rođena i volim svoj kvart, ali Kajzerica je izgubila dignitet i sad bi dala neku srednju ocjenu. Unatoč svemu i dalje volim svoj kvart.“

- *Kazete da je Kajzerica izgubila dignitet. Na što točno mislite?*

„Dignitet kažem jer to nije ono što je bilo prije. Mi smo bili kvart prepun kuća, nije bilo zgrada. Većinom su tu živjeli starosjedioci, eventualno sa strane tko bi se priženio pa doselio. Svi smo se znali, bili smo ko jedna velika obitelj. To je imalo svoje čari. Sto puta sam išla u šlapama s džezvom k susjedi da pijemo kavu (smijeh). Ajd' sad tako ak možeš! Djeca su se igrala na livadama, svi su znali tko je čiji, svi smo se pazili međusobno. Nema šanse da bi se kome kaj dogodilo. A ak bi se i dogodilo, imali smo obiteljskog doktora koji bi i doma dolazio, bio nam je svima prijatelj. Eh kad se sjetim, pokojni Loyda. I spomenik smo mu dignuli na mjestu starog doma zdravlja! (...) Dakle, u odnosu na kvartove oko centra tu je u principu bio više neki seoski štih, tradicijaniji. Topliji, prisniji. Sad smo se pretvorili u jedno od onih naselja gdje nitko nikog ne pozdravlja, nitko nikog ne poznaje i nikog nije briga za niš. Nitko neće s nikim posla imat. Ko ovo sad kaj je bilo u novinama, čovjek ispikao ženu i nitko nije u ulazu hitnu zvao pol sata. Nije bilo na Kajzerici nego u Osijeku negdje čini mi se, ali poanta je ista. Svi se prave blesavi, okreću glavu.“

- *Koji su glavni problemi s kojima su stanovnici Kajzerice suočeni?*

„Glavni problemi su kako sam već navela – vrtić i škola, pa onda neki veći trgovački centar, tržnica, mesnica, pošta, banka...“

- *Što mislite o nedostatku dječjeg vrtića i škole?*

“Nedostatak vrtića i škole uzrokuju razne probleme. Već pri upisu u drugim naseljima nastaje problem jer su sve škole prenapučene. Škola u Trnskom radi u tri smjene. Odlazak i dolazak u školu je noćna mora. Djeca moraju pješaćiti pola sata do škole, proći glavnu prometnicu i pothodnik koji je slabo osvijetljen. Moraju prijeći i veliko velesajmsko parkiralište. Parking Velesajma služi kao parkiralište kamiona i tu ima

uvijek raznih sumnjivih tipova, ne moram reć koliko strahova proživljam. Zimi je posebno teško. U zimskim danima ujutro djeca idu po mraku u školu a popodne se po mraku iz škole vraćaju. Ak hoćeš bit siguran nema druge nego sjest u auto i ić po dijete. Ja radim stalno ujutro do 3 i kad je ujutro u školi nisam u mogućnosti vozit kćer, niti ić po nju. Da je škola u kvartu, sve bi bilo puno jednostavnije. Sad su navodno u Trnskom napravili jedan razred samo s djecom s Kajzerice, bar da im u isto vrijeme škola završi pa mogu grupno ić doma.”

- *Kako ste zadovoljni zdravstvenim ustanovama u kvartu?*

„Zdravstvena ustanova na Kajzerici je mala ambulanta koja je premala s obzirom na broj stanovnika. Ako zaboravimo sate čekanja, uslugom sam zadovoljna.“

- *Kako ste zadovoljni trgovinama/opskrbom u kvartu?*

„Trgovine.. Tri mala dućančića... Jadno. Fali veći centar. Kad je napravljena Antalova, na sredini je napravljen veliki trgovački centar. Bilo je savršeno, mogao si svaki dan ići. U to vrijeme nije bilo autobusa, ljudima nije bilo zgodno izvana dolazit pa se zatvorilo jer osim Kajzerčana, nije bilo prometa. Sve što je lijepo kratko traje. Sad je i bus prošao ali ništa se ne radi da se natrag vrati. Mali kvartovski dućani su vrlo mali i nedovoljno opskrbljeni a da ne velim da su daleko preskupi. Odeš za silu po kruh i mlijeko ili baš ako nešto zaboraviš.“

- *Kako ste zadovoljni ugostiteljskim objektima u kvartu?*

„Ugostiteljskih objekata ima i više nego dovoljno, po meni. Iako, koliko ih ja koristim ne treba ni jednog. Ali ljudi sjede na kavama, terase su pune ljeti. Nađe se mjesta, vidi se poznato lice tu i tam.“

- *Kako ste zadovoljni kulturnim i zabavnim sadržajima u kvartu?*

„Kulturnih i zabavnih sadržaja nema uopće. Fale mi, apsolutno. I meni i mladima trebalo bi, a sad što...Bilo kakav sportski sadržaj. Osim rekreacije djeca nemaju kamo. Imamo stadion i hipodrom, kao što sam rekla. Ali nije djeci zabavno stalno bit u istom parku. Možda kakvu sportsku aktivnost da imamo..Manje bi se po kaficima sjedilo. Makar kakav ples ili nešto slično, da se ispucaju.“

- *Kako provodite slobodno vrijeme u naselju?*

„Slobodno vrijeme ne provodimo na Kajzerici, jer nemamo gdje. Jedino odlazak susjedima i prijateljima. I šetnje. Fali sadržaja kojima bi mogli upotpuniti slobodno vrijeme.“

- *U kakvom ste odnosu sa sugrađanima? Sudjelujete li u kakvim zajedničkim aktivnostima?*

„Međuljudski odnosi su dobri među nama starosjediocima, mi se družimo međusobno. Ja osobno ni ne poznam skoro nikoga od doseljenika. Zajednička aktivnost je jedino prosvjed za vrtić i školu. Jel to ove godine bilo ili prošle...Prošle ja mislim. U malom parkiću je bio prosvjed gdje su se okupili roditelji s djecom. Bili su pozvani ovi iz gradske skupštine a pojavio se samo neki zamjenik koji je ponovno obećao da će

gradnja škole početi na jesen. Samo ne znam kojeg desetljeća. Peticije su se potpisale, skupilo se ljudi. Konoba Didov san je pekla uštipke, pekarna Kajzerica je darovala peciva i kifle za sve prisutne, puhali su se baloni. I ljudi su donijeli ponešto. Puno je novinara bilo, došle su televizije i sve su snimile. I opet je sve ostalo samo na obećanju.“

- *Kako zamišljate vlastitu budućnost? Razmišljate li o odlasku iz naselja?*

„Moja budućnost je na Kajzerici i ne razmišljam o odlasku. Tu živim cijeli život i ne mogu se zamisliti drugdje.“

- *Da Vam se ponudi jednaki stan u nekom drugom naselju, biste li se odselili?*

„Ma ne, ne bi odselila. Živim u kući u čije uređenje smo puno uložili i napravili onako kako nam odgovara. Imamo dvorište koje nam puno znači. Dijete se neometano igra, a ljeti vani provodimo cijela popodneva i večeri. Imamo svoj mir koji ni jedan stan nigdje ne može zamijeniti.“

- *Smatrate li da će se u budućnosti dogoditi neke promjene na bolje?*

„Smatram da će u budućnosti biti bolje. Sve se razvija pa će valjda i naše naselje doći na red. Uskoro, ja se najiskrenije nadam. Trebalo bi pod hitno!“

- *Što bi trebalo mijenjati? Tko bi trebao inicirati promjene?*

„Trebalo bi konačno izgraditi vrtić, školu, te ostale ustanove i trgovine potrebne jednom ovakvom naselju. Te promjene trebaju inicirati stanovnici a realizirati ih Grad Zagreb. Vjerujem da je loša ekonomska situacija jedini krivac za to što se do sada ništa konkretno još nije poduzelo. Što se tiče poboljšanja kvalitete života, mislim da se u ovoj krizi ne može napraviti puno, jer za sve što nedostaje, potreban je novac, a to je ono čega nema. Vjerujem da volje i ideja ne nedostaje. Mladi bi se sigurno rado angažirali oko raznih sadržaja i manifestacija da ih ima tko financirati. Ipak je ovo kvart sa puno potencijala.“

INTERVJU 2.

Dob: 23 godine
Spol: Ž
Stupanj obrazovanja: VSS
Zaposlena: Da

- *Koliko dugo živiš na Kajzerici?*

“Živim tu već 12 godina, došli smo 2000. godine iz susjednog kvarta ovamo, iz Trnskog. Došli smo ovdje jer nam je stan u Trnskom postao premali, ovaj je bio dosta veći u usporedbi sa starim. Prije smo brat i ja imali zajedničku sobu a onda smo jednostavno postali preveliki da bi je dijelili. Ja sam napunila 13 godina a on je imao 10. A znaš kakve su to godine, ono, ja pubertet, on na pragu puberteta isto.”

- *Kako si doživjela preseljenje? Je li ti bilo drago što se seliš u drugi kvart?*

“Jedna jedina stvar koja mi je bila draga je činjenica da ću napokon imat svoju vlastitu sobu. U tim godinama ti je to dosta bitno, pogotovo kad si je do tad dijelio s mlađim bratom. To je jedina prednost. Sve ostalo mi je bilo katastrofa. Novi kvart...u tim godinama sam bila dosta osjetljiva, činilo mi se da se selim na drugi kraj svijeta a ne u susjedni kvart. Bilo mi je užasno daleko. Ostala sam u istoj školi, imala sam iste stare prijatelje ali svejedno mi to nije bilo to. Trnsko je moj kvart i točka. Kajzericu sam mrzila u početku, u! Bilo mi je muka kad sam se sjetila da nakon škole moram opet klipsat do ovdje. Sve me nekak i dalje vuklo Trnskom. To je bilo moje Trnsko, moje djetinjstvo, sve moje.”

- *Zašto ti je Kajzerica bila toliko odbojna?*

“Bio mi je šok ispočetka. Tu nije bilo ni asfalta, nije bilo ničeg! Samo neke kućice, sve nešto nisko, prazno. Blatnjave ceste, kao da sam se iz grada preselila na selo. Takav sam osjećaj imala. Sjećam se da je moj brat redovito dolazio iz škole blatnjavih koljena, uvijek se uspio negdje putem iz škole uvaljati. A fala bogu kaljuža je bilo puno putem. (...) Uglavnom, ovdje na Kajzerici sam osjećala veliku razliku jer nisam smjela ostajat vani ko prije. Prije sam mogla bit do 22h u kvartu s društvom, družili smo se u parku skoro svaku večer. A sad sam morala doma čim se počeo spuštati mrak. Sama sam se morala vraćati prek onog odurnog parkirališta, i sad me jeza prođe kad moram ić prek njega. Iako sam bila već dve godine starija, kraće sam mogla bit vani. Ekipi je to bilo čudno ali ja tu nisam mogla niš napraviti.”

- *Koji su glavni nedostaci Kajzerice u odnosu na Trnsko u kojem si ranije živjela?*

“Navikla sam bila tamo na sve. Imala sam plac, imala sam trgovine, imala sam igralište, imala sam djecu, imala sam društvo. Ma sve sam tamo imala a ovdje nije bilo ničeg. Sve sam to za mijenila za kaj? Za kokoši? Tako mi je to onda izgledalo. Mrzila sam mamu jer smo morali živjeti ovdje. Sjećam se da smo mi bili prva zgrada u ulici, a sad kad pogledaš, ima ih desetak samo u mojoj ulici. Ne, dvanaest! Rekla mi je

Marina da je brojala neki dan (...) Tad je na ulazu u Kajzericu stajala tabla na kojoj je pisalo "naselje u izgradnji", tog se točno sjećam. Mislila sam si jao mili bože, pa di ja to idem?"

- *Kažeš da si se doselila u jedinu zgradu koja je tada bila u ulici. Kakvi su bili drugi stanari, jesi li ih poznavala?*

"Pa kad smo došli prvo, nismo nikoga poznavali, naravno. Mi smo došli među prvima doduše, koliko se ja mogu sjetiti. Možda je bilo dvije ili tri obitelji prije nas, i to gore negdje na četvrtom katu. Ili smo došli u isto vrijeme a drugi malo poslije nas, ma nije ni bitno. Uglavnom, činilo mi se da su to sve mlade obitelji s djecom, i mi smo bili takva obitelj (...). A malo po malo, pa da, ne možeš a da ne primjetiš ljude koje stalno srećeš u haustoru. Počnete se pozdravljat i dalje kak to sve ide. Al baš da smo bili kućni prijatelji s nekime i nismo. Ono, možeš stat i popričat na hodniku al ne puno više od toga. Nisam imala svojih vršnjaka pa se valjda nisam s nikim uspjela skroz skompat. Sva djeca su bila il mlađa il starija a i nije me to previše interesiralo jer sam imala svoje društvo u Trnskom i nije mi trebalo novo. Niti sam tražila novo društvo. U toj zgradi se izmijenilo puno ljudi, znam sve skupa možda 4 obitelji koje su tam otpočeta. Ljudi stalno dolaze i odlaze, nitko se ne zadržava."

- *Zbog čega?*

"Zbog čega odlaze? Pa stanovi su užasno loši! Loša je kvaliteta zgrade. Vлага se diže, žbuka otpada otpočeta, izolacija je grozna, pojavljuju se flekovi na zidovima, ma koma. Stanovi se stalno unajmljuju, iznajmljuju, kupuju, prodaju. Ljudi s djecom i bez, svakako. Neki su bili u najmu pa su kasnije kupili, neki su mijenjali, neki su kupili jedan stan pa onda i drugi da bi spajali, ma svašta je tu bilo. Ali grozna je ta zgrada. Drago mi je da nisam više tam. Starci i brat i dalje tam žive al meni je drago da sam otišla. "

- *Gdje sada živiš?*

"Ja sam se preselila u drugu zgradu, par ulica niže, isto na Kajzerici. Deda je kupio stan ovdje pa sam se ja uselila. Dobro da je isto na Kajzerici jer sam se odvojila, a opet sam bila blizu mami što mi je puno značilo, pogotovo u početku. U staroj zgradi sam živjela 5 godina i sad sam već punih 7 u novom stanu."

- *Kakva je nova zgrada?*

"Ova nova zgrada je super. Puno je bolja kvaliteta. Novija je, ljepša je, ma sve je bolje. U prvom stanu sam živjela s roditeljima i bratom i iako je stan bio 15 kvadrata veći, sad živim sama u svojih 50 kvadrata. "

- *Je li ti bilo žao što si ostala na Kajzerici?*

"Bilo mi je drago da mi je mama blizu. Navikla sam se već bit tu na Kajzerici pa mi nije toliko smetalo. Mislim, da me pitaš jel bi radije u Trnsko, vjerojatno bi ti rekla da bi, pogotovo prije sedam godina kad sam se selila. Al nije ni ovo loše. Mislim, za Trnsko sam sentimentalno vezana i da mogu tamo kupit stan i renovirat si ga po svom

guštu, ne bi čekala ni sekunde. Al ono, Kajzerica je isto moj kvart i kroz godine sam ga naučila voljeti. Koliko god mi gnjusano bio u početku.”

- *Misliš li da Kajzerica ima neke prednosti u odnosu na Trnsko?*

“Na Kajzerici mi nije ništa bolje nego što je to bilo u Trnskom. Tamo su mi bili prijatelji još iz vrtića. (...) E da, možda povezanost. Živjela sam na kraju Trnskog, u zadnjoj zgradi, pa mi je bilo jako daleko za hodati do bilo kakvog prijevoza. Tu je definitivno bolja povezanost. Ja sam sad za 7 minuta u Importanneu a 15 minuta imam do trga. Pod nosom mi je Savski most koji ima okretište tramvaja, na drugu stranu imam bus do Glavnog kolodvora, pa onda bus do Črnomerca, tramvaji na dve strane, ma sve je pri ruci. Hoćeš u Dubravu il ćeš na Črnomerec il Mihaljevac, začas stigneš kam god. (...) A i sve je drugačije sad, kajznam. Bilo bi mi lakše da sam se doselila na sadašnje stanje kad je kvart ipak izgrađeniji i puno više podsjeća na Trnsko. Sad imamo mali plac, imamo kafiće. Sjećam se da su tu prije bili samo Ben i Vodice od kafića. Ni Antalova nije bila asfaltirana. Ma pol kvarta nije! Kokoši su hodale po mojoj ulici, joj kad se samo sjetim, ubi me sramota. Jednom su mi došle moje cure iz Crikve na par dana i nisu mogle vjerovat di ja to živim. Slikale su kokoši po mojoj ulici a mene je bilo strašno sram. A ja kao iz Zagreba, cura iz velikog grada.”

- *Koji su glavni problemi s kojima su stanovnici Kajzerice suočeni?*

“Škola. To kaj nema škole još uvijek. Pa onda igralište, fali neki centralni dio za djecu, ne znam, neko okupljalište. Danas nemaš nikakvo okupljalište osim kafića a to je stvarno jadno. Nema nekog centra i ako nemaš djecu da ih vodiš u dječje parkiće, nemaš šanse da ćeš sresti koga ili se družiti. A i ti parkići isto, fuj! Tam se nalaze ovi pa cugaju prek noći, stakla ko u priči, zna se i šprica nać. Ko zna kaj oni tam rade. U Trnskom smo imali školsko igralište koje je bilo baš za djecu. I *namsko* igralište isto tako. Tam su parkovi između zgrada a tu imaš jedva jedan, dva. Ne znam koliko je Kajzerica dobro planski napravljena. Tu su duge ulice, plan je drugačiji, raspored je skroz drugačiji isto. A onaj dio uz vrtove je skroz *scary*, to da ni ne spominjem. Nemam potrebu tamo ić. Jednom sam išla trčati i skroz sam se zgrozila. Same šikare. Sve je neosvjetljeno, sablasno izgleda. Ma joj, cijela Kajzerica tak. Kad sam bila dijete, nisam znala s koje je strane gore ić doma. Jel prek mračnog mosta prek Save, jel prek neosvjetljenog parkirališta di kamiondžije spavaju il kroz te šikare. Ne osjećam se navečer sigurno dok sam sama, još ni sad. (...) A fali tu još puno stvari. Fali naprimjer plac. Poštu imamo na Velesajmu al kad god naručim nešto, moram po pošiljku u Siget što mi je daleko jer nemam auto. Baš mi fali auto otkad radim i nemam slobodne subote. Nekad odem s mamom u veći šoping pa si napunim frižider jer mi je prek tjedna teško teglit stvari po rukama. Ono, samo 3 stvari za sljedeći dan uspijem kupit. A tu nemaš di kaj kupit, osim malih dućančića u koje ni ne ulazim, osim možda po mlijeko ak usfali. Al zato mi je pekara naša super, ima dobro radno vrijeme. Mislim da je to to. Od svega toga OK mi je Kajzerica i nemam se potrebu selit ali u Trnskom je sve nekako imalo toplinu. Ja danas dođem iza svoje stare zgrade i tamo se osjećam doma. Prođe mi sto scena kroz glavu, kako smo se igrali ko klinici ispred zgrade skoro svaku večer, moje frendice i ja, uvijek bi se našli na istom mjestu. Nije nam trebao telefon ko danas ak hoćeš ić nekam. Tamo smo se zezali, zabavljali, ludirali, znali i gluposti izvađat, ono, pravo djetinjstvo! Eh moje Trnsko. Opet ja o Trnskom. Ti pitaš o Kajzerici a ja zalutam, neću više, sorry!”

- *Smatraš li da je Kajzerica povoljna okolina za podizanje obitelji?*

“Mislim da je dobro što je miran kvart, nije ko recimo Dugave sa onim ogromnim zgradurinama, gdje se skupljaju sumnjivi tipovi i ne znam kaj. Tu ima dosta ljudi s djecom pa se imaju s kime igrati. Jedino ta škola kaj je nema, i vrtić, to je veliki nedostatak. A valjda tog bude dok budem ja imala svoju djecu. Teško ih je furat okolo, znam da je roditeljima to koma. Mislim, koliko god bi ja voljela da idu u Trnsko, bojim se da će biti ista stvar ko samnom. Ovdje će imat jedno društvo, tamo drugo. Velki je to šok za djecu i s tim se teško nosit. Ne možeš ostat u parku poslije škole da se poigraš. Možda sam previše subjektivna sad opet. Mislim, da mi se dogodi dijete ne bi se selila bezglavo u neki drugi kvart ali da me netko pita dal’ da se seli s djecom na Kajzericu, predložila bi da ne dolazi. (...) A što se tiče same škole i vrtića, sramota je od grada da to ne postoji. Cijela država forsira kakti neki natalitet, ma sramota! Znam da je ogromna investicija napraviti školu i vrtić, al kad se već ima novaca za financiranje kojekakvih gluposti tipa nogometnih klubova i ne znam kaj, zakaj nema za jednu školu? Ili zakaj se nitko nije sjetio napravit privatnu školu bar?”

- *Misliš li da će se problem škole i vrtića riješiti u dogledno vrijeme?*

“Ma sve sama prazna obećanja, jedno na drugo i tak već godinama. Ma mislim, moralo bu se nekaj srediti, izgradilo se bude sigurno samo je pitanje kad. Ja bi rekla da bi se kroz 5 godina to moglo ostvarit. Prostor postoji. Prvo je trebalo bit tu na livadi kraj moje zgrade, to je ionako državni teren. A sad govore da bi moglo bit tam kod URIHO-a. Ma tak svejedno di je, samo nek je naprave što prije.”

- *Kakvim bi ti ocijenila svoj život na Kajzerici?*

“U globalu sam zadovoljna. Ne razmišljam još o obiteljskom životu pa mi je ok tu. Samostalna sam i neovisna žena pa mi je ok za sad.”

- *Jesi li zadovoljna opskrbom kvartu?*

“Pa i nisam baš. Najbitnija stvar mi je što nema DM-a. Dućančići su tak, niš posebno, mali su i ne rade dugo. Plac mi fali jer su svi daleko, pogotovo kad nemaš auto. I to isto, pješacima je grozno na Kajzerici. Ulice su pune vode, loše su užasno. Pogledaj Bencekovićevu samo, rupa na rupi i čim padne par kapi kiše evo problema. Auti te zaliju od glave do pete. A kao sve je lijepo, obilježeno sređeno, nogostupići, signalizacija. Ma daj molim te, ceste su nam koma!”

- *Jesi li zadovoljna zdravstvenim ustanovama na Kajzerici?*

“Nakon 12 godina sam se preselila ovoj doktorici, tek sad. Jako sam zadovoljna, na red dođem odmah jer je ta nova neka došla radit u drugoj smjeni jer je stanovnika previše za jednu doktoricu, stara je prebukirana. Znam proč kraj ambulante a ljudi doslovno čekaju vani ispred jer ne stanu svi u čekaonu. Zato je kod ove druge super. A i nisam nešto bolesna pa je ne trebam često, možda tu i tam kakva uputnica. Imam i zubarku na kvartu s kojom sam zadovoljna. Bilo bi OK možda da Kajzerica dobije pravi dom zdravlja.”

- *Jesi li zadovoljna ugostiteljskim objektima?*

“Zadovoljna sam ugostiteljskim objektima, ima ih dosta, ponuda je dobra. Super mi je kafić na Hipodromu jer je u prirodi. Van svega si, samo nasip i zelenilo oko tebe. Volim tamo na kave.“

- *Kakva je kulturna ponuda na kvartu?*

“Uf, to je priča za sebe. Na Kajzerici tog kronično nedostaje, bilo kakvog kulturnog sadržaja, nismo imali niš do sad. Moj prijatelj je osnovao nešto ove godine, napokon da se nešto pomaklo. Pohvalno je što mladi pokušavaju bar nešto, napraviti izložbe od dječjih crteža, amatera umjetnika i slično. Nije puno ali barem je korak naprijed. Taj prostor mjesne zajednice je jedino mjesto na kojem se mi mladi možemo okupiti, osim u kafićima. Mislim da je to pohvalno.“

- *Jesi li zadovoljna sportskim sadržajima na Kajzerici?*

“Jedino igralište gdje se djeca mogu igrati je košarkaško i to je jedini doživljaj sporta. Imamo i klizalište ali ja neidem, nemam običaj. A ne znam jel itko uopće tam ide, rijetko prolazim pa se ne obazirem. A nogometni klub, jao.. Frenđica je upisala svog malog pa znam koliko košta oprema za NK Lokomotivu, grozota. A to mu kupiš pa preraste za 2 mjeseca i kaj si onda?”

- *Kakvi su zabavni sadržaji u kvartu?*

“Zabavni sadržaji- kratko, nema ih. Mislim da bi škola i vrtić kad bi postojali generirali neke zanimljivosti. Na primjer priredbe, predstave, izložbe, filmove, diskusije, dramske.. (...) Za djecu barem. Dijete koje dođe iz škole doma, na Kajzerici se može ubit. Ono, doć iz škole, jest nešto i pred TV. Trebao bi nam bar neki centar za strane jezike, ples, bilo što.“

- *Kako provodiš slobodno vrijeme na Kajzerici?*

“Trčim ili odem na kavu. S te strane mi se sviđa što nismo u zgradama, imamo prostranost, Hipodrom, nasip. A i Bundeć nije daleko. Odem trčati ili rolat se, ili voziti bicikl. S te strane smo super, imamo prirode za rekreaciju.”

- *Kakvi su međuljudski odnosi među Kajzerčanima? Postoji li osjećaj zajednice?*

“Nema tu osjećaja zajednice, nema topline, nema mjesta di bi se ljudi okupljali. Plac recimo (...) prije bi s mamom do placa sreća sto ljudi, pa sa svakim dok staneš i popričaš. Sad vidim ljude na autobusnoj stanici kad idem prema poslu i to je to. Nema nekog odnosa s drugima.“

- *Sudjeluješ li u kakvim zajedničkim aktivnostima sa svojim sugrađanima?*

“Nikakve zajedničke aktivnosti, jedino čistim snijeg ispred zgrade ak se to računa. (smijeh) Trudim se bit savjestan sustanar. Ljudi u zgradi su OK, ništa nemam protiv njih. Susjeda mi je dobra i pridemo si i pričamo ali ne dijelimo nešto previše, nema tu topline. Ove jedne ne podnosim jer urlaju non stop na klince. Al ono, svi se trpimo.”

- *Kako vidiš budućnost Kajzerice? Misliš li da će se što promijeniti?*

“Pa ne znam, mislim da bude. Nedopustivo je ovo stanje danas. Stvarno mi je sramotno. U okviru 5 godina bi se nešto trebalo početi događati, bar oko te škole. Ja bi i neki plac, DM.. Možda neki neki kompleks odnosno centar...Možda dućan koji će imati poslovnicu banke, ne znam. Čula sam da je Splitska banka htjela doći al ne znam zašto na kraju nije. Svašta bi se tu dalo napraviti.“

- *Tko bi trebao inicirati promjene?*

“Građanstvo se dosta trudi ali gradska uprava to ne prepoznaje. Gradski ured je odgovoran, mi smo se dovoljno trudili kao građani. Bile su peticije, inicijative..Bili smo na radiju, na telki i po novinama pa niš. Napravljen je bum, stvarno su se ljudi angažirali, čak se i banner postavio al na kraju od cijele priče ništa. I dalje lažna obećanja.“

- *I za kraj par pitanja o Kajzerici u doba kad je bila preplavljena kineskim dućanima...Kakvo je tvoje sjećanje na to razdoblje?*

“Eeee, Kinezi! Niš bez njih. A meni nisu bili posebno dragi, pogotovo nakon kaj su nam uništili balkon. Cijeli *show* smo imali doma. Uglavnom, dolazio je kineski šleper s robom, po noći. Mi smo bili doma, spavali i samo odjednom čuli prasak. Mama je vidla da su nam odrali pol balkona sa šleperom, sišla je dole da vidi kaj se događa. Čovjek joj se ispričavao i na lošem hrvatskom pokušavao objasniti da će to platiti ali su se kasnije pobrali i nitko nije niš platio, naravno. U prizemlju moje zgrade su imali dva dućana i sve je smrdilo po plastici. Moj stan je bio točno iznad njih. Podrum zgrade bio je pretvoren u skladište i nismo od njihovih kutija mogli do šupe. A onda je jednom pukla cijev za vodu pa im je sve to poplavilo, pa se to još dodatno usmrdilo, odvratno. Škart. Svoje radnje nisu grijali pa je i nama gore bilo zima. Moja sjećanja uglavnom nisu dobra.“

- *Je li ti smetalo što se Kajzericu nazivalo “Chinatownom”?*

“Smetala mi je takva reputacija. Nisam ni nacionalist nit diskriminiram ljude al mi nekak nije bilo prirodno vidjeti punu cestu Kineza. Nemam niš protiv njih kao naroda al mi se čini da su dosta glasni, divlji i sirovi, ne znam kak da se bolje izrazim. Nekak su mi ostavljali dojam kao da su bili kao klošari u neku ruku, spavali su u tim prostorijama, po lokalima, na madracima, u skladištima. Bilo je tu sumnjivih kamiona i ljudi. A i ne samo to, počeli su se i drugi sumnjivi ljudi skupljati koji su otkupljivali njihovu robu pa je kasnije preprodavali.”

- *Do kakvih je promjena došlo nakon što su otišli?*

“Cijeli imidž kvarta je tad bio drugačiji nego danas. I sad me još znaju ljudi pitati “di su ti Kinezi”? Smetalo mi je, ne mogu reći da nije. Pa taj kič od lampiona, svjetala...Otkad ih nema, sve je puno mirnije. Sad su na tim mjestima drugačije radnje što je super. Sad recimo imamo mesnicu, kladionicu, kemijsku čistionicu i pekarnu, što prije nismo.”

INTERVJU 3.

Dob: 26 godina
Spol: M
Stupanj obrazovanja: VSS
Zaposlen: Ne

- *Kada si došao na Kajzericu?*

„Znači, ja sam došao na kvart službeno 1998. Do tad sam bio u Velikoj Gorici. Roditelji su htjeli bit bliže poslu i više su vremena htjeli provodit s obitelji jer su do tad. (...) ono, nekako je vrijeme bilo prekratko za aktivnije druženje samnom i s bratom. Kupili smo tu zemljište, gradili kuću, i na neki način među prvima uopće došli na sam kvart od novih stanovnika. Pri dolasku, tam negdje '96, '98. kvart je izgledao ko da je netko zaboravio na njega. Mislim, to se lako da objasniti nekim sistemom. Kad pogledaš na karti kako je planski napravljen Velesajam, pa Siget, pa Trnsko, sve nešto planski i onda tu Kajzerica stoji ko da je netko zaboravio na nju. Tu je bilo i nešto domaćih životinja koje si mogao vidjeti ako bi šetao Kajzericom. Nešto starih bakica i nešto malo djece. Stvarno malo djece. Iz moje generacije nas možda pet, šest. Tako da je i društveni život bio loš ali mi smo se kao djeca snalazili nekako. Ponekad smo bili na livadama, ponekad na igralištima, nogometnim, ovakvim, onakvim. Šetali smo, družili smo se i mislim da je to to bilo.“

- *Rekao si da si prije Kajzerice živio u Velikoj Gorici. Reci mi, jesi imao neka očekivanja od grada kada si dolazio? Kakvu si imao viziju u glavi, kamo se to seliš?*

„Pa to je ono neko doba kada imaš 12, 13 godina i kad dolaziš u veći grad. Ja sam dolazio često u Zagreb, baš u ovaj dio, u Siget, jer su tamo moji radili. Ali očekivao sam da će to biti, ono, daleko uređeniji dio nego što je to bila Velika Gorica. Kad smo došli na Kajzericu, to je bilo sve samo ne to. Ja sam tamo živio u samom centru grada, tamo je bila sređena infrastruktura već tad. Dvije škole, oko škole igrališta i sve a na Kajzerici nije toga bilo. Jedno do jedno i pol igralište, savski nasip i nekakve livade koje su bile pogodne samo za šetanje a ne za neko kvalitetno igranje. Moja prva impresija na kvart i Zagreb je bila blago razočarenje.,,

- *Unatoč tim nedostacima koje si nabrojao, postoji li nešto što te se ipak pozitivno dojmilo?*

„Pa bilo je pozitivno možda to što nije bilo puno prometa. Nije znači bilo nekih opasnosti, ono, pogledaš lijevo i desno, pređeš cestu i onda dođeš odmah u centar igranja, ono, centar druženja. Tak da je prednost tog dijela mog života bezbrižnost ali i roditeljska skrb prije svega. A i poznavali smo sve i svatko je tebe poznavao i u globalu je to neka prednost bila.“

- *Rekao si da kad si se doselio u kvart da si na cesti mogao vidjeti nešto malo djece i nešto penzionera. Kakvo je stanje danas? Kome je kvart više okrenut?*

„Pa kvart nije okrenut ni penzionerima ni mladima. Ako se izuzme da u mjesnoj samoupravi odnosno prostoriji mjesne samouprave penzioneri imaju jedan termin i mi imamo jedan termin. Imamo tu jednu malu udrugu, pa eventualno po tome možemo reći da je malo okrenut. Ali opet s druge strane nije okrenut jer da nema inicijative penzionera i nas nekakve mlađe ekipe ne bi od toga niš bilo. S druge strane na kvartu trenutno živi najviše mladih obitelji sa malom djecom a kvart po tom pitanju ne radi niš. Ne samo naš kvart nego cijeli Novi Zagreb zapad i sam grad nisu napravili niš. Nemamo vrtić ni školu ni neku infrastrukturu za toliki broj djece. Kaj imamo, dva mala igrališta al to je premalo na toliki broj.“

- *Smatraš li da je Kajzerica povoljna okolina za podizanje obitelji?*

„Ne, apsolutno nije okrenuta mladim obiteljima. Pa niš se nije promijenilo. Dobili smo autobusno stajalište, tri komada, i ako je to neka okrenutost prema mladima onda hvala lijepa!“

- *Kako svi ti problemi koje si naveo utječu na tvoj život? Kakvim bi ocijenio svoj život na Kajzerici?*

„Do prije par godina kad si rekao nekome da živiš na Kajzerici pitali su te: „Di je to točno?“ i morao si objašnjavati. U zadnje vrijeme, mislim u zadnje vrijeme... U zadnjih desetak godina kad počneš objašnjavati da je to kraj Velesajma, Hipodroma svi kažu „Aha, aha, to je tamo di žive Kinezi!“ I onda im moraš objašnjavati da tamo više ne žive Kinezi, da je to stvar prošlosti. Da je to, nažalost, samo jedan trenutak po kojem je Kajzerica postala poznata. I ja se zapravo onda trudim objasniti da na Kajzerici ne žive nikakvi Kinezi nego da žive najnormalniji ljudi. A kako sam ja zadovoljan trenutno... Pa, to sam se već naviknuo, tako da (...) A dobro, nije više tako loše s obzirom da smo, evo ajde, dobili tu novu zgradu lokalne samouprave i tu nam se dala neka prilika da se mi mladi malo organiziramo i skupimo i da pokušamo nešto napraviti za ovaj kvart. I ne samo za ovaj kvart nego za Novi Zagreb. I tako smo mi onda osnovali tu Udrugu kulture Kajzerice prošle godine i do sad smo radili dvije tri izložbe i tako.“

- *Tko je uključen u tu udrugu, čime se bavite?*

„Većinom mladi, ekipa od 15 do 25 godina. 30, ajde, maksimalno 30. Ima nešto starijih članova. Većinom su to, znači, 95% ljudi koji žive na kvartu i koji su voljni pripomoć kroz nekakvu pametnu interakciju da taj kvart stavimo na nekakvu, možemo reći, kulturnu kartu grada. S obzirom da je nekakva misao vodilja bila cijelo vrijeme da je Novi Zagreb zapravo neka spavaonica, znaš ono, tako napravljena. Zaprude, Dugave, Travno, Trnsko, Siget, sve su to napravili da bi neka ta radnička klasa 60-ih godina pa na dalje zapravo negdje mogla prespavati. Kako Zagreb raste u to vrijeme itd. I onda je Novi Zagreb poznat kao spavaonica. To se nešto malo mijenja kada je završen Muzej suvremene umjetnosti, koji isto tako nije baš u potpunosti opravdao svoj naziv. Suvremena umjetnost je trebala potaknuti druženje mladih i općenito povećati kulturu te jedne velike spavaonice. (...) I onda sam ja malo razmišljao, pa dobro, mi smo sad dobili tak lijepe prostore u toj mjesnoj samoupravi, zašto ne

osnovat sad neku malu udrugu koja bi se bavila najmlađim skupinama umjetnika. Znači najmlađim generacijama, tek diplomiranih umjetnika iz raznoraznih nekakvih kulturnih sfera. Kako da kažem, imamo slikare, ljude što rade filmove i ljude koji se bave različitim stvarima, skupljanjem...Uglavnom pokušavamo multimedijски to sve popratiti a sve u svrhu da ipak taj nekakav kulturni život malo ode u drugom smjeru nego što ode kad ga organizira neka javna ustanova. (...) Kvartovski pristup koji je evo do sad prepoznala i Gradska skupština na čelu s Bernardićem. Njih smo kontaktirali i čekamo još termin nekog sastanka da vidimo što nam oni mogu ponuditi jer imamo još nekoliko planova vezanih uz kvart. (...)“

- *Kako je izgledao put od plana do realizacije udruge? Kako su se okupili članovi?*

„Znači, susjedi, prijatelji. To su prijatelji s kvarta. Meni je zapravo pala jedna ideja na pamet. Kako je na Kajzerici nekada vozio onaj mali vlakić, mi ga zovemo mali vlakić a to je bio nekakav teretni vlak koji je vozio razne terete na Zagrebački velesajam. On je išao preko pruge tamo kroz Trnsko, pa preko Avenije Dubrovnik, pa je išao kroz naš kvart i tu baš ispred moje kuće do Velesajma na carinu. I sad, zanimljivo je pratiti da zapravo neka povijest nije samo ono što arheolog nađe primjerice dva metra ispod zemlje, nego postoji i nekakva industrijska baština, industrijska ostavština. I onda sam malo gledao tu prugu, ona je zarasla u grmlje, sva je u trnju i tak loše izgleda to, ne koristi se već 20 godina sigurno. Pa sam mislio da bi pokosili tu travu, pa stavili nekakvu tablu da to ostane u kvartu i da se to vidi da je to industrijska baština od prije 20 godina. I sad sam ja odlučio to nekim prijateljima tu s kvarta predložiti i na kraju smo došli do ideje da bi zapravo bilo zgodno napraviti tu neku udrugu koja će i nešto više od toga napraviti. Eto, čisto je iz te ideje krenulo.“

- *Jeste li naišli na kakve probleme?*

„A uvijek imaš problema. (...) Uprava, osim prostora i nešto malo donacija u tim nekim materijalnim stvarima ni ne može pomoći. Velim, čekamo taj sastanak sa Gradskom skupštinom i predsjednikom pa se možda tu nađe nekakvih novčanih sredstava pa bi se to možda dalo ubaciti u neku veću brzinu. Za sad se razvijamo sporo ali nedamo se. Organiziramo tu i tamo neku izložbu, neki malo ovak, multimedijalni događaj. Snalazimo se, ono, na prijateljskoj bazi, sve rješavamo. Imamo web stranicu, nešto smo napravili, a vidjet ćemo. Imamo nešto u planu, vidjet ćemo.“

- *Kakvi su planovi za budućnost? Gdje vidiš udrugu kroz dvije, tri godine?*

„Pa vidim ju kao neki centar okupljanja, kako mladih, tako i općenito stanovnika kvarta. Zašto ne. Dovoljno su veliki prostori i jednom tjedno se ljudi mogu okupljati. Ne moraju ljudi tamo raspravljati o tome kada ćemo mi raditi novu izložbu, tamo se može na jedan vrlo demokratski način objediniti pitanja, neka tekuća pitanja kvarta. Zašto ne bi bilo neko mjesto gdje bi ljudi izrazili svoju volju i gdje će se obratiti mjesnoj samoupravi kojoj je cilj da sluša svoje ljude jer su oni tamo zbog njih, nisu zbog sebe. Tako da ja tu udrugu vidim i u tome, u tom nekom smjeru.“

- *Ajmo se sad malo vratiti na Kineze. Spomenuo si da se o Kajzerici pričalo u kontekstu Kineza. Često se priča o Kajzerici kao o hrvatskom „Chinatownu“. Reci mi je li tebi to smetalo?*

„Ne, nije, nije. Čisto iz razloga jer u svim velikim metropolama imaš kinesku četvrt pa zašto je i Zagreb ne bi imao. I Zagreb je metropola. Doduše, naša četvrt možda nije tako velika i ne tako karakteristična kao ostale kineske četvrti. Evo, ja sam baš došao s Tajlanda gdje imaju ogromnu kinesku četvrt i sve je drugačije, ono baš kao da si došao u Peking. Ono, kad si zamisliš kak izgleda Peking, točno tak ti to izgleda recimo tamo. Ili u Londonu recimo. Tamo žive većinom Kinezi i prodaju hranu, odjeću, ono. Sve je izgrađeno u njihovom stilu. Meni to nije smetalo dok su bili. A s druge strane, možda mi je smetalo to što su oni došli odjednom pa su napravili tu praktički *dar-mar* po kvartu. Došli su pa su uzimali u najam garaže, pa su postavljali nekakve ogromne reklamne panoje za oglašavanje pa je to sve izgledalo onak, malo kičasto. Možemo to nazvati nekim kineskim načinom ali za nas je kičasto. S druge strane, oni su radili neke radnje koje nisu baš bile pravno dopuštene. Tipa, sve je to trebala bit veleprodaja a ti si mogao uć unutra i kupit si nekaj ono, na maloprodaji. Znači, roba niske kvalitete je gušila druge obrtnike. To je vrlo brzo vlast skužila i deportirali su ih na Jankomir. S Jankomira su ih opet deportirali negdje drugdje, tako da su oni u tom nekom kratkom vremenu donijeli Kajzerici neki prosperitet, ajmo reći. Ako si imao garažu, Kinez bi ti došao i rekao evo ti tisuću eura za garažu pa bi ti bio jako zadovoljan. (...) i nitko se nije bunio onda zbog njih jer su svi imali indirektnu korist od toga ali za identitet kvarta možda i nisu bili najbolja opcija. S druge strane, kad te netko pita gdje je Kajzerica, ti si morao objašnjavat gdje je, sad su barem čuli pa ajde, bar te mogu smjestit negdje. A sve ostalo, nisam nikad imao nekih negativnih iskustava s njima. Dapače, kad smo tu bili na igralištu znalo je doć malih Kineza po desetak i najnormalnije su se oni igrali s nama. Malo teže smo se sporazumjeli kad oni ne znaju baš engleski jezik a ti naravno ne znaš kineski ali sve u svemu, nije tolko loše bilo s njima.“

- *Je li kvart doživio neke promjene kad su oni otišli?*

„Ja ne vidim neke sad baš promjene. (...) Jedino, velim, možda ljudi koji su im davali prostore u najam sad više to nemaju pa se tu može ta neka promjena vidjet. I nema sad više tih natpisa s tih trgovinica. Nisi mogao nigdje otić prije da ih ne vidiš, bilo je smiješno.“

- *Zanima me sad što misliš o uređenju Kajzerice. Koji su po tebi najveći problemi?*

„Kajzerica se razvila ali se nije razvila planski. Danas, kad imaš požar recimo... Sva sreća pa tu imamo blizu vatrogasce koji su nabavili jedno uže vozilo, specijalizirano za ulazak u Podbrežja i Južne obale. Jer je takav uski prostor da se ljudi moraju parkirat na cestama. Ta Podbrežja i Južne obale su uske. I sad, ak je požar na sredini kvarta negdje, kak će onaj veliki kamion vatrogasni uć uopće u kvart? Sva sreća pa su nabavili jedan malo uži kamion koji sad može ući ali to je ono, najveći bio problem. Pa prometna regulacija, recimo. Malo jednu ulicu zatvore, malo drugu. Malo u jednom smjeru, malo u drugom. Što se tiče arhitekture, da, ona je već dugi niz godina problem. Ja još ostajem pri svojoj tezi što sam napisao i u onoj grupi, da mi nije jasno zašto ljudi kukaju oko natpisa „15 godina bez škole“. Meni zbilja nije jasno za koga bi se to škola trebala gradit '81., '91. ili možda čak i 2001. godine. Nije mi jasno. Škola se

treba sagradit, da, ali se treba sagradit kad ima dovoljan broj učenika, treba skupit barem tri razreda. Mislim, u ono vrijeme, za koga? Ja opet ponavljam, naše generacije nas nije bilo više od 6, 7. Moj brat je '91. godište, njih je bilo možda 8, 9. To nije ni jedan razred, o čem mi pričamo? Tako da ne treba ić za onim: „Aha, da, nema škole od kad je kvarta“. Da, nema, ali ovaj kvart je namjenjen bio širenju Velesajma, nije se dala gradnja zgrada i kuća viša od prizemnica iz tog razloga jer se Velesajam trebao širiti. Kad se to nije dogodilo, počela su se prodavati zemljišta privatnim osobama, ali zbog nemarnosti tadašnje gradske skupštine, Marine Matulović Dropulić i kasnije Bandića, tu se dogodio jedan arhitektonski bum. Ti danas imaš na Kajzerici brdo zgrada koje su neravnomjerno jedna nasuprot druge, ili nemaš zraka jer je sve zbijeno na 5 metara jedno od drugog. Kakve to veze ima s nekim GUP-om? Dolazilo je do promjene GUP-a kak se kome sviđjelo. Tako da što se tog tiče, Kajzerica ima na jednom malom području puno zgrada, možda i puno stanovnika, ali da se pravilnije to raspodijeli kao što se može vidjeti tu u ovim novim sivim zgradama uz Južnu obalu. Kad nekome daš da razumno to radi i po zakonu, onda to izgleda jako uredno i jako lijepo i prozračno. A pošto su ljudi jako pohlepni, grade jedno do drugog da ne ostave ni parking a kamoli da bi između ostavili mjesta za nekakav društveni prostor. Pogledaj kako su se gradili neki socijalistički kvartovi tipa Zapruđe ili Trnsko. Ti imaš točno između dviju osmerokatnica jednu četverokatnicu i onda između njih imaš otvoren taj umjetni prostor koji je zamišljen kao neki dnevni boravak tih stanovnika. To na Kajzerici nemaš. Ok, tamo je drugačija gradnja ali da su ljudi bili ovdje pohlepni kad su gradili, to je. Tako da tu postoji problemčić. Pa i parkirna mjesta, tu možda oko ambulante i pekarnice, to isto sigurno da je problem. Što se tiče igrališta, njih zapravo nemamo. Lokomotivu su nam zatvorili, tamo djeca više nejdju jer ne mogu uć. Imamo to neko malo igralište na kraju kvarta i to je nekako to. Sad čekamo da vidimo što će bit sa školom i vrtićem, možda se nešto poboljša. Također, tu ima dosta kućnih ljubimaca. Ti na Kajzerici imaš još dosta kuća. I u stanovima ljudi imaju kućne ljubimce koje ljudi nemaju kamo izvest, osim na nasip. Tu je i gužva i ljudi trče. Možda da se napravi neki ograđeni prostor kao što je park u Trnskom koji je lijepo planski napravljen i najbliže je (...) Možda i neki trg napraviti, nekakav trg s recimo fontanom. Možda da Bandić i nama napravi fontanu.“

- *Spomenuo si ambulantu. Kako si zadovoljan zdravstvenim ustanovama na kvartu?*

„Na žalost nisam tu kod doktora. Ja idem kod drugog doktora, na Krugama. Bio sam prijavljen u Trnskom a onda sam se preselio na Kruge jer Kajzerica još nije imala tu doktora di je sad. Što se tiče ljekarne, to je super korektno, jedino ovo parkiranje, moraš stat na cesti da bi istrčao u ljekarnu. Mislim, tak je slična situacija s ove dvije trgovine što imamo tu u kvartu, Bis i Konzum. Ti zapravo nemaš di auto parkirat ako dolaziš u neku veću kupnju. Mislim, možeš doć biciklom, možeš doć pješke, ali za neku malo veću kupnju, za to ti treba auto.“

- *Jesu li ti mali kvartovski dućani dovoljni ili misliš da fali veća trgovina?*

„Ovi mali kvartovski dućani, koliko je meni poznato, postoji samo jedan. A ostali su propali kolko ja znam. A propali su ono čisto iz nekih razloga zbog kojeg i inače propadaju male privatne trgovinice. Nećeš ić u njih ak ti je pokraj Billa, Getro i Konzum, Kerum. A ti kad imaš privatno ne možeš njima konkurirat cijenom i propadneš. Propao je Gusić, propala je Franjkićeva trgovina. Mislim propalo, zatvoreno je. Još je bilo tu nekih tih malih ali sve je to propalo.“

- *Kako izgleda provođenje slobodnog vremena u kvartu? Kakva je ponuda?*

„Možeš otići na Hipodrom ak je nekakva utrka ili izložba, sad bezveze laički pričam, al onda možeš nešto nać. Ali to je premalo sadržaja, taj Hipodrom ničime ne privlači stanovnike da tu provode svoje vrijeme. Eventualno funkcionira kao neka zatvorena ustanova koja po potrebi radi. Iako imaju puno prostora i realno lijepo im je sreden kraj, čisto za izać malo van, šetnje, popit kavu, imaju čak i taj jedan kafić. Čisto bi se na tome nešto moglo poradit. Možeš prošetati i tim našim nasipom koji je sad donekle uređen. Tek je nedavno osvjetljen, čekali smo da nam povuku struju a živimo na 5 kilometara od Trga bana Jelačića, o čemu mi pričamo? S druge strane, tko voli hokej ima tu malu dvoranu na Velesajmu, na par metara od Kajzerice pa možeš malo pogledat hokej. I dobili smo malu dvoranu za hokej na koturaljkama. Jedina razlika je što taj možeš igrati na svim podlogama, i to se nalazi ispred igrališta Velesajam pa možeš to malo pogledat. A tu ti je i Lokomotiva pa možeš pogledati neku utakmicu. Lokomotiva je tu već 50 godina, isto ko i Hipodrom, ko i nasip... To je to, nema dvorana, nema niš. Možda ćemo dobit kad se škola napravi, to da. (...) „

- *Kakvi su odnosi među ljudima? Jesu li drugačiji nego prije desetak godina?*

„Pa drugačiji jesu a to je posljedica nekoliko razloga. Prvi ti je, kad živiš u stanovima i u ovakvim zgradama ti dođeš doma zapravo prespavat, pojest ručak i otići na posao. Mlade obitelji, ono, brinu se za djecu. U globalu, ti nemaš nikakav centar. U kvartu te ne veže nikakav centar. Treba tu nekakav mali trg, nekakvo događanje, neku javnu šetnicu. Kad imaš ovakvu situaciju ti ne možeš očekivat da će se itko sprijateljiti s tobom. Eventualno mlade osobe koje djecu dovedu na igralište. I to je pod pitanjem, ali ok. Znači manji dio. 5 i pol tisuća ljudi danas živi na kvartu a ja ti garantiram da ja ne poznajem ni 1% ljudi od toga, a tu sam kao dugo na kvartu. Eventualno kafići, nešto malo, to su ti dva, tri kafića koja su se otvorila u Cimermanovoj pa malo odeš tam. Ja sam sad upoznao tamo par ljudi, što je sramota da ti nemaš di ljude upoznat osim u kafiću.“

- *Vidiš li svoju budućnost ovdje ili bi promijenio kvart da imaš priliku?*

„Pa ne bi ga mijenjao. Znaš šta, naviknuo sam se i poznam dosta ljudi. Položaj kvarta je odličan u odnosu na bilo koji dio grada, i što se tiče javnog gradskog prijevoza i što se tiče kad ideš s autom primjerice. Imaš noćne tramvaje koji te do Trnskog dovedu i voze s trga, svakih 45 minuta, što je velika prednost ovog kvarta i zbog toga je ovaj kvart jako poželjan. Samo da dobijemo još to jedno klasično mjesto okupljanja, što bi vjerojatno bilo da dobijemo školu i vrtić što bi bilo super za budućnost naše djece.“

- *Što misliš, u kojem vremenskom okviru bi se mogla i ostvariti obećana izgradnja?*

„U sljedećih 5 godina apsolutno. Mislim da je ovo zadnji mandat gradonačelnika Bandića i da će novi gradonačelnik biti Bernardić, i vjerujem da će on biti skloniji saslušati stanovništvo ovog grada (...) Tako da mislim da će se stvari poboljšati. Mislim da će se škola izgraditi za dvije do dvije i pol godine, vrtić isto tako. Mislim da ćemo mi biti kvart koji će zaboravit na sve probleme koje je imao. Onda ćeš zaboravit da su ti ulice uske, da su ti sve zgrade nabijene jedna na drugu. Bit će ti lakše dijete odvest u školu i neće ti biti predaleko, pa da oni pretrčavaju nekakve ceste, da se mogu negdje igrati u slobodno vrijeme. (...) Samim time nekakav prosperitet kvarta se

apsolutno nazire. Samo velim, treba vidjeti koliko će Gradska uprava i Novi Zagreb zapad, apsolutno kao nekakav upravitelj ovog kvarta, uopće imati sluha za razvoj takvih nekakvih projekata.“

- *I za kraj, ima li još nešto čega se nismo dotaknuli a htio bi prokomentirati?*

„Pa meni pada na pamet jedna stvar. Ja ne znam koliko ljudi na ovom kvartu uopće zna da imamo 3 zaštićena kulturna dobra ovdje na Kajzerici. To su ti pješački mali most građen tridesetih godina, koji je primjer jako napredne gradnje u to vrijeme. On se gradio sa prenapregnutim betonom, sa armiranim željezom. Tridesetih godina je to bio jedan veliki iskorak. Drugi most, to ti je ovaj Hendrix, zeleni most, koji je u to vrijeme kad su ga napravili isto bio primjer naprednog. Ima taj luk koji je najveći takvog tipa u Europi, u svijetu (...) Trebalo bi to uljepšati, zašto ne, pa taj luk je predivan. To se da srediti jako lijepo, osvijetliti barem, sa LED diodicama, da svijetli po noći. Zato što ovaj grad uvijek bježi od te rijeke (...), mislim zašto ne iskoristiti ta dva mosta. Pa to bi bilo krasno za vidjet. Ti u Beogradu imaš vrlo sličan most gdje danas ide promet, tramvaj ide gore, mislim da se zove Vukov most, ovako nešto. Za razliku od našeg, on je predivno osvijetljen. I treća stvar, ti imaš carinarnicu iz doba Francuske Republike, znači iz doba Napoleonove granice. To ti je tamo di je onaj spomenik, to ti je ona kućica što su se ljudi uvijek pitali šta je ta kućica. Pa to je stara carinarnica, to je primjer francuske gradnje s početka 19.stoljeća. To je bila granica Napoleonovih ilirskih pokrajina. Tu je bio prijelaz, bila je skela a s druge strane si zapravo prešao u drugu državu praktički, to je bila Habsburška Monarhija. Tako da ljudi ne znaju da je na kvartu ta jedna francuska carinarnica, danas tamo netko živi, čini mi se. Grad je bio obnovio fasadu al onda opet dođu vandali i zašaraju. Dobro je li toliko teško staviti ploču na kojoj će pisat šta je, onda neće nikome past na pamet šarat? Ja imam tako neke planove, pa ćemo vidjet da li će ovi u Gradskoj skupštini imati sluha. To je to uglavnom.“

INTERVJU 4.

Dob: 34 godine
Spol: Ž
Stupanj obrazovanja: VSS
Zaposlena: Da

- *Koliko dugo živiš na Kajzerici?*

„Cijeli život. Prvo sam živjela s roditeljima na Južnoj Obali, to još u doba kad Kajzerica nije ni blizu ovak izgledala a onda sam se preselila sim u Cimermanovu. Ostala sam vjerna svom kvartu.“

- *Što po tvom mišljenju razlikuje Kajzericu od drugih naselja?*

„U odnosu na druga naselja nekad...Ja znam po priči u komunikaciji s drugim ljudima, sa kolegicama s posla ili s faksa, da oni uvijek nas smatraju više selom. Pogotovo onome tko je išao s mosta, kreneš prema kvartu i nikad da dođeš. Meni se činilo blizu, a ona veli „Joj kak ti je to blizu?“. Tko god je k meni išao na rođendan, njemu je to bila katastrofa. Ali što se tiče života, ja mislim da smo prije bili kao selo, svi smo bili, onak, dosta povezani. Ono, u drugim naseljima to baš i nije tako. Ljudi se ni u zgradama ne znaju, ne?“

- *Spomenula si da si se iz jednog dijela Kajzerice naknadno preselila u drugi. Kako to?*

„Pa to iz ljubavi, kad sam se udala. Mi u početku nismo ni znali zapravo da smo iz istog kvarta...“

- *Znači, niste se u kvartu upoznali?*

„Ne, nismo se tu (...) On se preselio tu, znači, kad smo se mi upoznali pa prije 5 godina. To znači sad ima već 15 godina. Mi smo se na Jarunu upoznali u kafiću, vani. To je onaj, kak se zove, Lake city, disco club - kafić. Uglavnom, on je bio tamo s društvom i ja sam isto bila s društvom, isto ne s Kajzerice. Nikad s Kajzerice, ono, nisam se družila s nikim baš odavde prije.“

- *Nisi imala društvo svojih godina, ili?*

„Pa ne, svi smo išli...Sestra i ja smo išle s Barbarom, i ova još jedna cura je bila, Miroslava (...) kaj smo išle na Horvaćansku u školu a svi ostali klinici su išli u Savski gaj i Trnsko. Možda smo zato mi izgubili tu poveznicu i nismo imale praktički tu pravo društvo, kvartovsko. Da smo išle negdje drugdje u školu, ili u Trnsko ili u Savski gaj, onda bi imale društvo. Tak da smo se mi orijentirale na tu Knežiju i na grad (...) A došla sam s Kajzerice na Kajzericu...Pa dobro, tamo smo živjeli starci i mi gore, baka i deda dolje. Dobro kad su oni poumirali onda su tata i mama prešli dolje a Vesna je ostala gore s Borisom. (...) Bila je tak neka smjena generacija, ja sam došla onda ovdje.“

- *Je li ti bilo žao što ostaješ na Kajzerici?*

„Ma ne, čak dapače. Konačno nema onih nekih kombinacija da jedan živi u centru a drugi u Velikoj Gorici. Ovo nam je bilo super. Tu smo se nalazili, išli bi se šetat po nasipu, to nam je bilo prvo. On je imao psa, ja sam imala psa pa onda na nasip i šetnja.“

- *Što misliš, je li Kajzerica po nečemu drugačija od ostalih novozagrebačkih naselja?*

„Postoji razlika, svakako. Kad pogledaš, svi imaju svoje centre i svi ti centri imaju svoju funkciju. Na Kajzerici toga nema i to je problem jer tamo bi se možda ljudi nalazili. Ovako, ja gledam po sestri i po sebi, ne znam...Kad imaš malu djecu, nalaziš se u parkiću, kad imaš stariju djecu, nalaziš se na igralištu. Kad imaš recimo psa, nalaziš se na nasipu i tak dalje. Znači, možda nam ni ne fali toliko centar, iako je to nedostatak. Ja bih ipak voljela da na Kajzerici ima neki centar. Kafići su tu i tu, recimo, po nekoj ulici raspoređeni, a dućančić je tam i tam. Treba nam ono nešto gdje će biti energija okupljanja, da možeš reći: „E ajmo se naći tamo!““

- *Što bi izdvojila kao prednost Kajzerice?*

„Kvart mi je drag zbog ljudi. Mislim da se ne bi selila ni dan danas, najviše zbog ljudi. Ovo mi je poznati teren, drugo, ljude znaš. Sad u zadnje vrijeme se svakako i svatko doselio ali još uvijek ti imaš tu neku bazu nas starijih ljudi, gdje si ti siguran. Znači, ti znaš kak ti ljudi dišu. Na kraju krajeva, to su tvoji prijatelji, pa skoro možemo reći ko jedna velika proširena obitelj. I da se ne bojiš, da nam djeca hodaju okolo sama i da se ja ne bojim jer znam da će u svakom času netko znat da je to moj sin, i da ga netko neće pobrat s ceste i da će završit negdje. Ne znam da li je Trnsko takvo, ja mislim da nije. Pitomo. Mislim, ima i tu svega, i narkomana. Ali znaš tko je narkoman, ne. (...) Doduše, fali mi to neko vrijeme kad si u šlapama mogao ić do dućana, sad mi je malo *bad* jer ima i novih ljudi. Nemreš baš tak više, mislim sad kuham pa sam malo masna, pa nemreš baš tak više do dućana. Bum se ipak *vis a vis* tih novih zgrada malo obukla, bar jaknu.,,

- *Misliš li da postoji razlika između tzv. starosjedioca i novonaseljenog stanovništva?*

„Pa u globalu ne. S obzirom na moju generaciju, mislim, sad ja imam dosta prijateljica koje su se tu doselile nevezano, čak i profesora sa mog faksa. Znači koji su bili mladi ljudi, koji su poželjeli negdje svoje gnijezdo napraviti, oni su odabrali Kajzericu zato što im je blizu jako gradu. Sad, cijene stanova su porasle u dogledno vrijeme ali mislim da je svima prednost priroda, nasip. Kak god se sad to čini nama da je sve zbito, ipak je pitomo. Meni je recimo frendica baš rekla, u stanu: „Ja otvorim prozor a tamo kokice šeću ipred zgrade.“ Znaš ono, di tog još ima, ne? (smijeh) I njoj je to bilo super, kaj je isto fascinantno. Jer mislim, opet, nešto smo posebno. Ipak smo drugačiji.“

- *Osim centra kojeg si ranije spomenula, čini li ti se da na Kajzerici fali još što?*

„A znaš kaj, recimo, s obzirom da smo mi navikli, ne znam kaj ljudi na to vele, ali škola. Sad, dal fali il ne fali. Trnsko nam je jako blizu. Da nema te škole onda bi nam

možda falilo. Da nema, ne znam, isto Horvaćanske. Ako grad smatra da to tu nije potrebno, možda nije potrebna škola. (...) Znači, nekakve ustanove, pošta..Pa ne znam, lijepo bi bilo da napraviš sve tu, da imaš sve iza ugla pa da odeš, a ne možeš. Mislim, fali. Ja mislim da je Kajzerica kao Kajzerica cijela raštrkana, nedovršena. Dal' će netko uzet u ruke da to naselje dovrši, ja ne znam dal' tu uopće ima prostorni plan i program išta od toga. Ja ne znam jel itko to zna. Ovi ljudi kaj se sad za tu školu bore, kažu 15 godina bez škole. Ja ne znam, ima 25, ma 35 godina već (...).“

- *Ti imaš školarca doma, je li ti bilo problematično voditi ga do Trnskog u školu?*

„On ide sam. S tim da nama koji smo bliže ovoj strani, praktički vidiš Trnsko. Znači, nije mi problem, mislim da je mala udaljenost. Da bi mi bilo draže da nije ona velika cesta u pitanju, ha bilo bi mi draže, da je škola recimo tamo na onoj ledini, to bi mi bilo premračno, mislim super. Ali mislim da nema potrebe za školom na Kajzerici, iako kad bi mi bili kao Hrvatska malo bogatiji pa bi mogli si to... Recimo Patrik ima samo ujutro školu, jer Horvaćanska nema kapacitet. Znači, svi idu tamo u Matija Gubec, ona škola bu se zatvorila u jednom času. Znači, možda bi nama onda trebala ipak tu na Kajzerici škola, ono, ne znaš. Ali, pa da, bilo bi zgodno da ima tu školu, da ima i vrtić i školu i poštu. Imamo sad dva doktora, super. I dućan neki malo bolji (...)“

- *Spomenula si da se neka tvoja prijateljica nedavno doselila na Kajzericu. Znaš li kakva su njena iskustva s kvartom?*

„Oni su došli svi kao obitelj. Dvije su te moje prijateljice. One su prvo živjele skupa, onda se ova u jednom momentu odselila u Samobor, ova druga. I dva profesora sa faksa su došla na Kajzericu. Znači, dok je Kajzerica još bila u početku s izgradnjom. Znači one prve, prve zgrade. A znaš, svi su oni tu vidjeli nešto. Oni su svi iz manjih sredina, jedan je iz Slavonije, drugi je iz Metkovića i oni su u tim nekim ruralnim sredinama i odrasli pa njima nije bilo problem što je to možda neuređen kvart. Njima je bilo bitno možda čak da imaju tu neku prirodu i društvo oko sebe kao što je i moja frendica rekla da je ona bila oduševljena s time, sa kokicama i to. Da ono, nije mogla vjerovati da je još uvijek to sve izmiješano. Znači, da ona iz zgrade i dan danas pod prozorom gleda kak se te kokice šeću, njoj je to super a nekome bi to bilo bljak-fuj, ali njoj je super.“

- *Jel misliš da je Kajzerica povoljna okolina za podizanje obitelji?*

„Je, da.“

- *Čime to Kajzerica po tvom mišljenju najviše privlači mlade obitelji?*

„Ja mislim da najviše blizina, svi kažu to. U centru si, znači do centra grada za par minuta a imaš prirodu oko sebe. Znači, sad ti je nasip pun, nasip je krcat. Znači, Bundek, kak god da se meni činilo daleko jer sam pješak. Ja mislim iz tog razloga što ipak ti je sve blizu. Imaš Mladost, pa tu klinci svi na Mladosti nekaj treniraju. Trnsko, Siget, ma di god ti hoćeš kaj, sve kaj djeca trebaju – imaš. I kazalište i sve, kino, Avenue Mall, blizu smo! Ti možeš klince pustiti na cestu, odi na nasip i igrati se. „

- *Sad bih htjela da malo porazgovaramo o Kinezima. Za početak me zanima što misliš, koje je promjene kvart doživio s njihovim dolaskom?*

„Pa znaš šta, onda smo svi zapravo bili šokirani njihovim dolaskom, ja bar mislim, kao Kajzerčani. Onda se tek naselje i krenulo širit, buktat, i onda smo mislili pa neće valjda na tome ostati, barem sam ja tako mislila. Meni se činilo kao da je to jedan mali Texas, znaš ono, auto stane, ti *cigići* dolaze tamo, kupuju...Imao si neki strah iako su ti ljudi svi bili dobroćudni i dobronamjerni. Oni između sebe kaj imaju, imaju, ti ih preko dana praktički nisi ni vidio, oni su preko dana samo radili i šetali s tim vrećicama s klopom. Zakupljivali su te garaže, i to odmah na 5 godina a ne na manje, a još nisu htjeli ni povoljniji najam, koliko ja znam. To je ljudima bilo super, tak nemaš niš od te garaže a ovak i dobiješ neke novce. (...) Ljudi su se okoristili na neki način. „

- *Je li tebi smetala reputacija Kajzerice kao „kineske četvrti“?*

„Pa ne znam, nisam više bila u toj nekoj fazi da bi me to smetalo. Znaš ono, kad prerasteš možda pubertet...Možda bi mog Bornu smetalo da ga sad tako izazivaju. Mene nije, ja sam imala i razumijevanja za te ljude, mislim ipak su negdje trebali doći pa zašto ne bi došli tu među svoje. Mislim, tak se Talijani getoiziraju u Njemačkoj, tak to ljudi rade, jedino mi baš Hrvati nismo bili u Sloveniji povezani. Uglavnom, nije me smetalo to. A opet, da smo ostali po tome poznati, ja ne znam, mislim da bi to bio problem naselja, da su Kinezi ostali a to više zbog ljudi koji su dolazili k njima kupovat. (...) Meni se činilo samo da je sve puno *cigića*, ono, stane nasred ceste sa sva 4 žmigavca, žene se razmigolje po tim dućanima. Jer oni su zapravo tu imali veleprodaju, pa kad bi uletio netko od ovih malih vikali su: „Ne, ne, samo 10 majica možeš kupit!“ (...)“

- *Je li pozitivno ili negativno utjecalo na kvart to što su otišli?*

„Pozitivno. I što su bili i što su otišli. Znači to što su bili, mislim da je ljudima to dalo neki poticaj da su ljudi čuli za Kajzericu, i ljudi su onda masovno dolazili ovamo i raspitivali se za kupovinu. A kad su otišli, to je dalo jedan zamah gradnji, svemu, ljudima da tu dolaze, a očistio se kvart od tih problema.“

- *Kako bi ti ocijenila svoj život na Kajzerici? Jesi li zadovoljna svojim životom na kvartu?*

„Jesam i preporučila bi svima, iako bih navela možda da nema škole. Lažno su obećavali jer kao, netko je rekao da će bit škola, pa kasnije da su nas prevarili i tak u krug, pa bi ja ljudima rekla da nema škole i da nema vrtića al da je sve jako blizu. Znači, ja i dalje kažem da nam je Trnsko jako blizu, to ni 3 minute imaš do Trnskog, mislim šta imaš, pothodnik za proć. Uređen nam je život tako, imaš blizinu centru, blizinu nasipa. Imaš sve, ja mislim, popratne funkcije. Ljudi misle da bi sve valjda trebao imat pred kućnim vratima, ma ja ne znam. (...) Mislim da bih ga preporučila i mislim da bi se dan danas ti neki ljudi možda i doselili samo što je teže sada kupiti stan uopće tu na Kajzerici jer su svi rasprodani već i unaprijed. Sad zašto je to tako, mislim, očito ljudima paše ovaj kvart.“

- *Kako si zadovoljna zdravstvenim ustanovama na kvartu?*

„Tu sam kod doktorice i ja sam zadovoljna. Iako je nakon Loyde svi kao kritiziraju, ja sam zadovoljna. I sad je sva sreća došla druga doktorica koja će primati nove pacijente jer ova je više bila fakat prebukirana. Mislim, zadovoljna sam sa bilo kakvim tim osnovnim zdravstvom, sa opskrbom, s čim god. U današnje vrijeme, stvarno si zadovoljan da ti možeš za dvije minute svugdje doć, recimo do kina, kupit nešto za obuć se, sve možeš, sve ti je pri ruci. A imaš tu distancu, puno ti to znači. Sad ne znam kaj će biti tu od ovog nogometnog igrališta, dal' će biti nešto ili ništa. Imaš prostora, to ti taj nasip pruža, prostranost i tu neku širinu, ono, odeš i trčiš i tu već imaš neku prirodu oko sebe. Niš nije, ali je nekaj. (...)“

- *Kako si zadovoljna opskrbom u kvartu?*

„A voljela bi neki veći dućan, da.“

- *A kakva je ponuda ugostiteljskih objekata? Kafići?*

„Pa mislim da njih ne treba više. Oni svi imaju svoju klijentelu. Mislim, kad pogledaš taj BBS... Mislim, ja generalno tamo ne izlazim, ja po kafićima baš i ne idem, ne pijem tamo kavu i to. A imamo i tu Mrvicu koja je ok, odeš tamo na pizzu, ili taj Didov san, tamo smo bili kad je sestra imala krstítke, mislim da je prilično povoljno i možeš se dogovoriti. Dosta su popularni pa dosta ljudi dolaze tu na Kajzericu samo da idu u Didov san. Tak da ja mislim da ih je dovoljno za Kajzericu. Iako, ajde, mogla bi svaka sad zgrada imat kafić, kvartovski, ali općenito ne treba.“

- *Što misliš o kulturnim sadržajima na Kajzerici?*

„Pa pada mi na pamet organizacija tamo oko onog doma. I recimo, Ledeno doba je sad zatvoreno a oni su baš lijepo krenuli, priče za djecu, igraonice, to je bio jedan jako pozitivan dio te Kajzerice. Žalosno je da je netko iz svog snobizma.. Znači oni su njima uvjetovali dupli najam, mislim čekaj malo, pa jedva su za to zaradili! A barem je čovjek imao kamo s djetetom otić, pogotovo sad kad je hladno doba, to je bio neki *meeting point*. Kultura, pa ne znam, možda za penziće, to kaj ima – ima, a ovo drugo je katastrofa. Mislim i to igralište isto, kako to sad izgleda, meni je čak i drago možda da moj Borna ne ide tamo. To je i društvo kojemu on nije dorasao, treba malo očvrnut psihofizički da se zna othrvat, mislim ako bude i droge i svega da zna reći - ne.“

- *A ima još djece na tom igralištu?*

„Pa ima, sad su tamo kod zgrada napravili i jedan lijepi park. (...) Svakodnevno kad se vraćam s posla, znam vidjeti i puno igralište. Hvala bogu, ali to bi isto možda trebalo popraviti. Ja ne znam tko to održava, Zrinjevac ili grad, prije je to bilo samo iz doprinosa. I to igralište je iz samodoprinosu nastalo ali se nije održavalo, sad jednog koša uopće više nema. Pa ima kvartova koji svoje parkove čuvaju. Ja mislim da u Središću ili negdje imaju baš park za djecu koji ima nadzor, ali dogovorno. U smislu, penzići se tamo šecu i ako vide da nešto se mimo događa, onda pozovu nadležnu osobu čisto da se to čuva. Jer ovdje kod nas se ništa ne čuva, jer ovdje je jedan koš potrgan a potrgan je zato jer je nekog bilo strah pozvati policiju ili nitko nije došao. I

ovdje preko puta se skupljaju užasni tipovi po ljeti, kad čuješ da se deru, da netko nekog tuče, meni je strava to. Zapravo si u strahu. (...) Pogotovo navečer, po noći. Svako malo i policija tu dođe pa to pročešlja. I onda kasnije kažu da su to narkomani. A sad da li je ili nije, ja ne znam. Znači, društveni život bi se sve u svemu mogao popraviti. “

- *A kakav je zabavni sadržaj na kvartu? Kako provodite slobodno vrijeme?*

„Joj, niš, nula bodova. Pa ne znam, osim možda za djecu. Kao, nema parkova, al što ti više treba, imaš ovaj park, onaj park, to igralište.. Mislim, što je zabava, zabavu u bilo kojem kvartu si radiš sam, druženje i to. (...) Ja s Bornekom znam otići u Trnsko tamo ispred škole, tamo uvijek imaš neke ekipe. Pa bar imaju to neko mjesto okupljanja, što na Kajzerici nemaju. A imam i ovu frendicu koja je isto samnom studirala pa se tu doselila s mužem i djecom, oni su isto generalno zadovoljni. Ma mislim, ona isto fura klince, mala im ide u Trnsko u školu, ali sve je to blizu. Ona radi u Billi tamo u upravi pa ona samo napravi krug i super joj je. A on svako tolko pozove frendove i onda mu ti frendovi dođu pa odu igrat košarku. E super! To u kvartu, on ti je sa svojom ekipom tu. Inače on je iz Dugava bio, preselili se na Kajzericu, a žena mu je s Jaruna došla na Kajzericu. I sad kao ta ekipa dolazi sim i srijedom oni igraju košarku na Kajzerici. Fora mi je da je to uopće zaživjelo.“

- *Misliš li da među ljudima još uvijek postoji neki osjećaj zajedništva, iako se kvart ubrzano gradio posljednjih godina?*

„Mislim da da. Ljudi se još uvijek poznaju. Mislim da sad pozdravljaš i one ljude koje možda nisi pozdravljao, znaš ono, koji su stari, iz nekog respekta što su dugo tu. „

- *Misliš li da je to zajedništvo karakteristično za starosjedioce s kvarta ili generalno, uključujući i novodoseljene stanovnike?*

„Pa ne znam da su novi toliko vezani za Kajzericu kao mi. Makar ima od moje tete jedna prijateljica, koji su došli na Kajzericu i imaju sad četvero djece. Prvo su došli na Kajzericu i onda kasnije su tražili veći stan, također na Kajzerici jer su inzistirali baš da to bude tu. A sad zbog čega...A to samo oni znaju, očito ima razlog. Možda zbog škole ili nečega, oni isto smatraju da je škola Trnsko jako dobra škola. Da su ovdje ljudi isto, kaj se tiče života jako...Da nema toga kao što je u tim nekim zgradama kvartovskim, na Jarunu, pa čak ja mogu reći i u Trnskom, da nema tog animoziteta između ljudi, djece. Da nema droge, da nema tolko alkohola, nema ničega a ima života, znači.“

- *Razmišljaš li o preseljenju oдавde? Da ti recimo netko ponudi iste uvjete, isti stan, sve isto samo u nekom drugom kvartu?*

„Ma ne, ne bih. Mislim da nemam zašto, kaj će mi više. Ne bi nikam išla. (...) Ja nekad razmišljam, eventualno ako bi išla, to bi bilo van Hrvatske, ali to za boljim sutra. Ali ipak, uvijek imaš dozu straha pa se nikad zapravo ni ne okuražiš to napraviti. Ali negdje u Zagrebu da bi tražila, za tim nemam potrebe.,,

INTERVJU 5.

Dob: 16 godina

Spol: Ž

Stupanj obrazovanja: Učenica

- *Koliko dugo već živiš na Kajzerici?*

“Od rođenja sam tu. Moji roditelji tu žive jako dugo, tata pogotovo. Tata je iz Đakova, on ima sad 58 godina i sa 6 godina je došao ovdje. Najviše zato jer je Đakovo u ono vrijeme bilo bez bolnice i svega. Ne znam točno kak to baš da su na Kajzericu došli a ne negdje drugdje.”

- *Jesu li ti ikada pričali o vremenu kada su gradili kuću?*

“Pa da, tata često zna to spomenuti. Uglavnom, ta kuća u kojoj mi sad živimo, to su gradili baka i deda, tata i njegovi brat i sestra, moji stric i teta. Oni su došli kad je on imao 6 godina a teta je nešto starija a stric mlađi. Uglavnom, oni su prvo krenuli od prizemnice, tako mi je pričao. A onda se tata upoznao s mamom preko kumova, sad su im to kumovi a prije su im bili prijatelji. Mama je isto mlada došla u Zagreb, kad je imala, ja mislim, 18 godina. Ona je inače iz Šibenika došla. Uglavnom, mama je živila u centru i počela je konobarit da si može plaćat stan i tak su se nekak upoznali pa je mama tu došla da ne mora bit više podstanar. I onda su kuću nadograđivali. Teta se odselila kad je završila školu i otišla radit u Njemačku i tam se udala. Uglavnom, ta kuća je bila prvo prizemnica pa su napravili malu garažu pored. Pa su onda napravili prvi kat, pa drugi kat. A pošto je zemljište dosta veliko onda je stric izgradio cijelu novu kuću pored i on sad tamo živi sa ženom i imaju dvoje djece.”

- *Sjećaš li se ti kako je izgledala Kajzerica prije nego su narasle sve ove zgrade?*

“Pa sjećam se nečeg al možda ne svega. Uglavnom, sjećam se da nije bilo asfalta. Nasuprot moje kuće je bila ogromna livada a sad je nova zgrada od 3 kata, baš je odvratna. A tamo je prije bilo igralište i livada, mi smo se igrali na cesti tamo prije. Svašta smo se igrali, kamenčićima, gumi gumi, pikule...Prije nije bilo tam autiju pa su nam mama i tata davali da se igramo na cesti i na toj livadi. Mi smo imali veliki vrt i igračke u njemu. Ja, brat i sestra, bratić i sestrična, svi smo se igrali a ja sam bila najmlađa uvijek pa sam trčala za njima. Ja sam imala 5 godina pa sam ih natjeravala okolo stalno. Visila sam po vrtu stalno. Kad si mali, bacaš se po travi, nije tu bilo parkića ko kak sad djeca imaju sve sređeno. I sjećam se stare ambulante koja je bila rupa. Sad je tamo dječja igraonica. Uglavnom, prije smo išli u tu ambulantu pa se sjećam da su nas u Trnsko prebacili. Meni je ta doktorica u Trnskom bila super, draga ali je bila dosta stara. A i znam da je bilo prenatrpano, svi su onda tam išli k njoj. To je bilo mučenje, kad si mali i moraš daleko doktorici pa onda moraš autom i to sve. Bolje je sad kad je blizu doktorica. E i cjepljenja se sjećam iz Trnskog. I ničeg više baš.”

- *Misliš li da je Kajzerica po nečemu drugačija od drugih naselja u Novom Zagrebu?*

“Pa imamo Hipodrom. Iako ja nisam jahala ali kad sam bila mala i kad bi tu na Hipodromu bile trke, uvijek su me vodili i to je bilo baš nešto posebno. Uglavnom, sad kak sam starija se o tome i ne priča više. Nema se više para. Nedjeljom smo znali poslije ručka ić na Hipodrom gledat konje i to je bilo fora, sad još samo nekad odemo na klizanje. A to samo možeš po zimi. A imamo i nasip, lijepo je na nasipu, blizu nam je Sava, možemo gledat zalazak sunca i to. Ali opet je i opasno jer budu i poplave pa ljudima garaže dolje plivaju. Uglavnom, mislim da je to to, da nema više ničeg drugog posebno na Kajzerici. Kolko god smo u Novom Zagrebu, mi smo blizu svemu. Bus je od Glavnog kolodvora 10 minuta, i Avenue Mall. Mi s Kajzerice smo najbliži starom Zagrebu. A i Velesajam, svi znaju di je Velesajam. Tu je Interliber i drugih sajмова bude i stalno se tu nešto događa, zanimljivo je. Kad sam išla u osnovnu školu, išla sam tam prek tog parkirališta i izgubiš se sto puta dok je neki sajam. Sve je puno autiju i autobusa i nemreš se orijentirat. A sad izbjegavam i tramvaj i parkiralište.”

- *Zašto izbjegavaš?*

“Pa zbog tih gužvi i autiju i svega. A kad dolazi papa ili kad su neki koncerti na Hipodromu, onda tek trebaš vidjet gužve! Ne mogu uć u kvart bez da te pitaju za osobnu. Mislim, to je noramlno da provjeravaju i sve to ali su stvarno prevelike gužve kad se nešto događa. Pa je onda tu svako malo murja i zbog kamiona, pa ih provjeravaju i tak. Ak nešto mrzim na kvartu, to je taj parking. Znala sam nać svašta na podu. I u školi su me svi uvijek pitali kak me nije strah ić tamo po noći i sve, a kak sam tam išla i u vrtić i u školu, valjda se navikneš.”

- *Što bi ti rekla, koje su prednosti života na Kajzerici?*

“Nedjeljom imaš di otić. Uglavnom, u Trnskom imaš samo taj Park Mladenaca a obideš ga u doslovno 5 minuta. Ovdje na Hipodromu možeš otić na trke koje ne koštaju ništa, možeš se i prošetati i svašta. Sad je tu i blizina busa i tramvaja i svašta još, ali opet, to nije niš posebno. Ja sam tinejdžer i mene ne zanimaju baš previše šetnje, radije odem na Facebook ili nešto, jer za nas mlade nema niš. Ima za klince i starije. Prije je bila barem igraonica s kompom i ping pong, ali sad od toga svega nema niš. Kad idem van, nikad nisam u kvartu.”

- *A koji bi po tvom mišljenju bili najveći nedostaci naselja?*

“Pa nemamo neke dućane kao druga naselja. Kao na primjer DM. Ne fale nam toliko kafići i mislim da ih ima dosta jer smo mi mali kvart. Loše je kaj mladi nemaju di otić nakon škole. Da smo mi recimo imali školu na Kajzi ja se ne bi micala iz kvarta. Poznavala bi tu ljude iz kvarta i išli bi tu u parkiće i kajaznam kaj. Možda bi bila previše zabijena u kvart da je tu bila škola, možda ne bi imala potrebu nikad ić u Trnsko. A sad nemam di otić, di god odeš, sretnem mamu. U kafićima su sve samo stariji i nema mladih od 20. Mladi i ne idu tu nigdje jer nema sadržaja za njih, nema neki kafić koji radi dulje od 23h, ili neki klub. Dobro, nema klubova ni u Trnskom ali je veći kvart i nećeš sad baš srest mamu dok ide kupit brašno il nekaj, a ti si s ekipom vani. (...) Ili recimo to kaj svaki dan nikne neka nova zgrada, cijeli mali kvartovi s rampama se sad tu rade, ko kak je sad tam kod autobusne stanice. Mislim, lijepa je

zgrada, još samo da je sredit te proklete šahtove a ne da te auti zaliju od glave do pete kad čekaš bus.”

- *Što misliš, je li Kajzerica poželjan kvart za roditelje s malom djecom?*

“Kad bi ja sad recimo imala dijete i kad bi se morala nekam odselit, ja se nikad ne bi odselila u kvart bez škole i vrtića. Djeca do 8. razreda su obilježena. Znam kak se moja mama osjećala kad mi je u 8. razredu govorila da u 19 sati moram bit doma. Opasna je cesta, opasno je parkiralište. Novije je doba i ja bi sigurno gledala da naselje ima vrtić i školu. A opet, danas svi imamo aute i možeš doć na kraj svijeta ali kad si mladi roditelj onda te strah svega. Strah te ospica a di je ono da svaki dan moraš strpat dijete u auto, iz auta, vozi tamo, prometne nesreće i to sve... Mislim, ja imam 16 i dan danas kad uđem u auto imam još uvijek paranoju. Ne znam kak bi s vlastitim djetetom. Ja ću radije pješke 3 stanice dalje nego da moram autom. S te strane i nije baš dobra.”

- *Sjećaš li se kad su u kvartu bili Kineski dućani?*

“Da, kupila sam kapu i rukavice tam di je sad pekara (smijeh). Ja sam bila mlađa, 9, 10 godina. Sjećam se ja njih i tih njihovih mjesta i dan danas mi je prečudno vidjet novu zgradu tu di su oni bili.”

- *U kakvom su ti sjećanju ostali? Je li se Kajzerica promijenila s njihovim dolaskom?*

“Prva asocijacija na Kineze mi je žurba, ubrzanost. Iako, nisam ih nešto puno primjećivala, ali i nisam bila baš puno po ulicama u to doba. Uglavnom, nisu me zanimali. Mogao si kupit 50 kapa za 10 kuna. A nisam niš posebno primjetila, sad baš nešto što bi izdvojila. Sad kad su otišli, nitko mi više ne govori kineski pod prozorom, to je jedina razlika (smijeh).”

- *Je li ti smetalo što se Kajzericu nazivalo “kineskom četvrti”?*

“Pa ne znam, nije meni. Na zemljopisu smo spomenuli Kineze na Kajzerici kad smo o kvartovima pričali, tome smo se svi smijali. Meni nije bio *bad* jer se znam šalit na svoj račun al ne znam kak je drugima to bilo. ,,

- *Kakav je tvoj ukupni dojam o Kinezima?*

“Pa, svi obučeni tako u tu jeftiniju robu, a vidi se to. Frenđica i ja smo ih često znale vidjeti da jedu u Mc Donaldsu jer nisu kuhali. Nikad nisu pričali hrvatski, samo kineski. Nisam imala posebnu sliku o njima. Znala sam ih viđat kak vode djecu za ruku i to. A uglavnom, jadni oni tu. Imam osjećaj da bi njih zezali ak ne znaju pričat hrvatski, a sigurna sam da ne znaju. Prijateljica mi je pričala, ona živi tamo preko puta crkve, u njenoj zgradi živi jedan mladi dečko koji je Kinez. Taj dečko ide u srednju školu. Njega nekad vidim na autobusnoj stanici. Mislim da on ide tu u školu pa vjerojatno onda i zna hrvatski ali nisam s njim pričala. Uglavnom, bilo ih je milijun na kvartu a sad još samo njega vidim.”

- *Kakvim bi ti ocijenila svoj život na Kajzerici? Jesi li zadovoljna?*

“Kao što sam rekla, ja nemam tu ništa za raditi. Neću reći da ne bi nikome preporučila da se tu doseli, svaki kvart ima svoje dobre strane, ali ja sa svojih 16 nemam kaj tu raditi osim ići na klizanje i to samo zimi. Ništa drugo. Ako mi netko dođe sim i pita me kaj ćemo raditi, ja ne znam kaj bi rekla. Mislim, volim ja svoj kvart i odrasla sam tu, al čak ni u kafiće tu ne ulazim. Nije da mi smeta, navikla sam u Trnsko ili Siget na kavu ali u principu ništa ne radim u kvartu osim kaj spavam. U životu tu nisam sjela na kavu. Bilo gdje drugdje ok. Ljudi koji žive u Trnskom, njima je problem negdje drugdje doći. Njima je problem ići negdje kad imaju u zgradi kafić, navikli su samo se spustiti dolje. Nije mi palo na pamet da ja njih sim pozovem. Meni nije problem prošetati do njih.”

- *Kako ti gledaš na to što Kajzerica još uvijek nema školu i vrtić? Je li tebi falilo?*

“Mami i tati s djecom je lakše ostaviti dijete preko puta nego voziti u Trnsko. Ali ja se još za to ne brinem jer sam mlada. Mislim da bi s Kajzerice bilo dosta djece za školu, iako je Trnsko veće kad pogledaš. Al u Trnsko idu i iz Gaja djeca, što znači 3 kvarta škola pokriva a nije baš tak velika. Tu bi bilo za dva ili tri razreda po generaciji sigurno. A više loših stvari mi pada na pamet zato što nemamo školu i vrtića. Više je drame, kad se sjetiš onog parkirališta i kamiondžija, pa onda cesta koju djeca moraju preći i tak. Mislim, ja sam sve to prošla i nisam znala za bolje, bilo mi je to pod normalno da idem, ali svakako bi mi bilo lakše da je škola bila bliže. Mogla bi ostajati dulje vani i sve. Po meni je čak možda i bitniji vrtić nego škola. Ono, manji si, mladi roditelji gube vrijeme da te voze sim i tam. Bitniji je vrtić, u školu ipak možeš sam. Škola, ajde još. (...) Da sam tu imala osnovnu školu ja se nikad ne bi maknula od kvarta tak sad imam dva kvarta koja znam napamet. Više znam možda čak Trnsko. Kad me netko zaustavi iz auta da me pita za smjer, ja ne znam tu po ulicama, a u Trnskom je lakše se snaći jer su samo po brojevima. Tu nemam blage veze.”

- *Kako si zadovoljna zdravstvenim ustanovama na kvartu?*

“Pa ja rijetko idem i ok mi je. Došla je nova doktorica jer mislim da ova prije ima previše ljudi. Doktorica mi je super iako je ambulanta stvarno mala. Kad se nareda gužva bila bi bolja veća ambulanta i veća čekaona al je usluga ok. Meni ne treba puno, tu i tam ispričnica i to je to. Zubarku isto imamo, dobra je. Ima i privatna jedna. Veće stvari idem u Siget što mi je razumljivo. Ne možemo mi imati bolnicu tu baš. Ja pripadam na Srebrnjak jer je to za djecu bolnica i tam si brzo na redu.”

- *Kako si zadovoljna trgovinama u kvartu?*

“Pa imamo pekaru blizu što je super, zadovoljna sam. Imaš uvijek vruć kruh al nemreš narezati šnit, moram stisnuti ko manijak. A dućani...Pa mama kupuje tu u kvartu samo ako je što hitno jer je sve jeftinije u velikom nekom dućanu. Ak trebaš nešto što moraš hitno kupiti, ideš u taj mali kvartovski. Nećeš otići u Avenue Mall po kilu šećera baš. Možda bi nam trebao bliže neki tak veliki dućan.”

- *A ugostiteljskim objektima?*

“Mislim da ih je dosta na naš mali kvart. Iako, ak sjednem tu negdje sigurno ću sresti kog ne želim pa radije prošetam do Sigeta. Ne mogu se opustiti ak stol do mene sjedi

susjed i sluša kaj pričam. (...) Uglavnom, imamo 15 ulica i isto tolko kafića, ak nečeg ne fali na Kajzerici to su bircevi.“

- *Kakvi su kulturni sadržaji na Kajzerici?*

“Misliš na kino i kazalište? Pa to nemamo al nema ni potrebe jer smo mali kvart. A opet se to sve vrti u krug, mali smo jer nema ništa a nema ništa jer smo mali. Meni se nekako podrazumijeva se da idem u grad ako hoću na nešto kulturno.”

- *Kako si zadovoljna sportskim sadržajima na kvartu?*

“Nogomet je super sad, sredili su onaj teren tamo. Djeca igraju, izgleda profesionalno sad ta Lokomotiva. Dakle sport, ako nešto valja to je nogomet. Od drugih stvari imamo klizanje po zimi što je meni presuper. Volim klizanje jer mi je blizu, idem češće jer mi je pod nosom. Da nije tu ne znam da bi me mama vodila. Sad sam sve frendove nagovorila na klizanje (...) A ja još i plešem i znam za par dvorana tu na Kajzerici, ima i pravi plesni klub tu kraj BBS-a. Mi sad plešemo isto na Kajzerici tu u jednoj dvorani, iako klub nije na Kajzerici, iznajmili su tu da možemo trenirat bliže.”

- *Što misliš o zabavnim sadržajima na Kajzerici? Kako provodiš slobodno vrijeme?*

“Nema niš, nit kaj mislim. Navikla sam da mi niš ne fali. Nula bodova, osim tog klizanja zimi.”

- *Kakvi su odnosi među ljudima?*

“Pošto sam u kući, ima ta jedna zgrada pored nas. Tamo su samo starije gospođe, s njima smo si dobri i pričamo. Uvijek se pozdravimo. Uglavnom, viđam ih ali nismo si nešto prisni, nismo si tak dobri. Ja nemam baš neki poseban odnos.”

- *Imaš li društvo iz naselja?*

“Nemam. Kad viđam mlađe ljude ili frendove od svojeg brata i seke kak se družu tu... (...) Ja nemam osjećaj da je ovo moj kvart. Ja sam možda više vezana za Trnsko. Nemam potrebe uopće pričat o kvartu jer nemam kaj reć. Dođem, jedem, spavam. Kak su u Trnskom *boysi* s kvarta recimo, mi to nemamo. Nemam ekipu s kvarta. Znam dve, tri cure iz osnovne ali imam osjećaj ko da nije to moj kvart. Ljude vidim al ne znam tko su, kaj rade, kolko imaju godina...Ja svako jutro u 6:30 sati na stanici viđam iste ljude i nemam pojma tko su. Što mi je tužno, pogotovo kad na filmu vidim kak je to u Americi, svi su si super, peku si kolače i pričaju, družu se. Mislim da je i u Zagrebu u nekim naseljima tako, recimo na Bukovcu il tak negdje.”

- *Vidiš li svoju budućnost ovdje ili bi radije otišla iz naselja?*

“Meni je u glavi sad da ću se maknut od roditelja i ne vidim se tu. Ne zamišljam se još nigdje ali ne vidim se tu nikako. Glavni cilj mi je otić iz Hrvatske, kao i svima, da se maknem odavde. Uvijek ću ja tu bit doma ali ne zna kaj će bit. Nadam se da ću što prije odselit. Tu će uvijek bit moji roditelji i nadam se da ću jednom moć dovest svoje dijete i pokazat mu gdje sam provela djetinjstvo. Maknula bi se svakako, jer nema ništa posebno da bi me tu držalo. Ništa me ne veže uz kvart. Ja jesam tu odrasla al mi

ne bi bilo žao otić. Mislim, ne kažem to zato kaj sam tinejdžer i jer mrzim cijeli svijet i ne znam kaj, nego me stvarno tu niš ne veže.”

- *Misliš li da će se u budućnosti kvart promijeniti na bolje?*

“Mislim da će se sigurno promijenit, uvijek se mijenja, a na gore ne može. Vidim to po zgradama, stalno se grade. Mladi roditelji se bune za školu pa će je valjda i izgradit uskoro. Kiosk će se izgradit, to nije problem. Sela su sad modernizirana, zašto ne bi i mi. Kroz 5 godina će se sigurno sve promijeniti. A krenut će se, makar nešto.”

- *Koji bi bio tvoj prijedlog za poboljšanje?*

“Treba bit uporan. Svima je stalo da se izgrade škola i vrtić. Možda ne moja mama koja je odgojila troje djece, ali mladi ljudi. Osim radnih mjesta koja bi se otvorila, njoj niš škola ne znači kad je već odgojila troje. Ne bakice nego mladi. Ljudi kak su dolazili sa sela, njima nije bio problem hodat daleko. Uvijek pričaju kak su oni mogli 8 kilometara svaki dan hodat i to, prije se nisu bunili jer je bilo normalno hodat. Moj tata je išao prvo u Gaj pa u Trnsko, pa opet u Gaj i njima je to bilo normalno. Imali su dućan i bili su sretni, potrebe su danas skroz drugačije.”

- *Želiš li još što dodati za kraj?*

“Pa ne baš. Mislim da sam sve ispričala, ne mogu se ničeg više sjetiti. Ok je Kajzerica al mislim da ima i boljih kvartova ali i gorih.”

INTERVJU 6.

Dob: 33 godine
Spol: M
Stupanj obrazovanja: VSS
Zaposlen: Da

- *Koliko dugo živiš na Kajzerici?*

„Došao sam sim početkom prošle godine, dakle sad bu već dve godine otkak sam tu.“

- *Gdje si živio prije toga?*

„U Samoboru, rođen sam u Samoboru. Tamo sam živio s roditeljima u kući dok se nisam sim preselio. U Samoboru i delam još uvijek, bez obzira kaj sad živim tu. Nisam posao mijenjao.“

- *Je li ti problematično svakodnevno putovati na posao i vraćati se u Zagreb?*

„Ma kaj bi bilo problematično, pa ja imam manje putovanja do tam neg da radim u Dubravi il Dupcu. Ljudi po Zagrebu znaju putovat po sat vremena do posla, još pogotovo u špici ono oko pol 8 ujutro il popodne oko 5, 6, a ja sam za pol vure na poslu. Imaš autoput, sjedneš se fino u auto i tam si dok kažeš keks. Poslušáš pet pjesama u autu i na poslu si. A kakva god gužva bila ja nikad ne zapnem nutra jer je to autoput. (...) A to od rotora do kvarta ima dve minute tak da stvarno nije problem. Mislim, putovao sam svaki dan do Zagreba i natrag još kad smo žena i ja tek hodali, a i dok sam studirao sam putovao pa mi nije bio problem. Navikne se čovjek i na gore stvari. Ovaj posao mi je super i teško da bi ga mijenjao. Jedino da mi u Zagrebu negdje ponude iste uvjete, što još nisam nigdje čuo tak da čisto sumnjam. Niš meni ne fali tam.“

- *Kako to da ste se odlučili preseliti na Kajzericu?*

„Pa eto, žena mi je odavde, ja sam se priženil. (smijeh) Ona je rođena tu i cijeli život živi, isto ko i njeni starci. Imaju kuću i to su malo po malo sređivali i sad je njoj pripala gornja etaža pa smo mi sad gore. Imali smo sreće da ne moramo plaćat podstanarstvo, jer nemam pojma kak bi još i to s malim djetetom. Ono, klasična priča. Upoznali se, zaljubili se, oženili se, dobili dijete. Sad živimo zajedno već dve godine. Starci dole, mi gore.“

- *Kako ti se sviđjela Kajzerica kao naselje?*

„Ma meni je tu super, kaj mi fali. (smijeh) Vidio sam ja kvart još dok smo mi hodali, dolazio sam k njoj doma, često smo i šetali tu, išli na kave i to. Pa vodila me na Hipodrom, na nasip, na most...Stvarno mi je super kvart kaj se tiče prirode. E da, i Zrinjevac, i tam me vodila. Imaš kaj vidjet, ono, imaš di prošetat, hoćeš s pesom, hoćeš s kincem, hoćeš sam. Trčat isto, stalno gledam s prozora ove kaj trče po nasipu, ja im se divim. Nije bitno jel vani 40 stupnjeva, ono žega, il je vani minus 15 i snijeg

iznad koljena, niš njih to ne smeta. Non stop netko trči. Čak i ovo sad kad se Sava skroz digla, ono, novinari su se nagruvali na most, ljudi strahuju da se ne prelije prek nasipa a ovi trče ko da se niš nije dogodilo, ne da se smetat ekipa. Ma kakva sava...(smijeh)“

- *Misliš li da je Kajzerica po nečemu drugačija od ostalih naselja?*

„Na zagrebačka naselja misliš, pretpostavljam... Pa velim, Hipodrom, nasip... To je ono po čemu kvart odskače. I možda po uređenju. Kaj se toga tiče, tu nemrem baš reć da sam nešto pretjerano zadovoljan.“

- *Čime nisi zadovoljan kod uređenja?*

„Pa ne znam, imam osjećaj da je sve nekak nagruvano. Ne znam kak da se bolje izrazim, ono, nabito na nekim mjestima. Hodaš kroz kvart, kroz ovu Bencekovićevu il kak se već zove ova ulica kaj ide od semafora dole kod Hipodroma do mosta, ova poprek, nije bitno... Uglavnom, hodaš po njoj i onda imaš na početku par trošnih kućica, misliš si pa di sam ja to, sirotinja sve, onda je na tu kućicu naslonjena ogromna zgradurina, al baš ono grdosija, ne znaš kaj je više šaka u oko. Dal' ova stračara stara zapuštena u žbunju, il pak ova nakaradno velika zgrada s fasadom boje kiwija, strava. A do te zgrade druga isto takva samo boje breskve, pa onda jedna cijan boje pa opet neka zelena pa kričavo žuta i tak dalje. Ko da se netko odlučio našaliti ali je to izveo vrlo loše. (...) I onda prođeš te zgrade i vidiš ogromnu praznu livadu na kojoj nema ničeg, ono, pustoš. Ko da je minirano pa se svi boje prić, a ono usred naselja. Onda iza tog imaš prekrasnih par zgrada, lijepo prozračno, s lijepim zelenjem i parkingom, s puno mjesta, s parkićem i igralištem. Onda opet par nabacanih zgrada, pa opet koja mala kućica i tak. Tu se stvarno možeš svega nagledat. Ko da se ljudi nisu mogli dogovoriti kak bi kvart trebao izgledat. Znam da je to naseljeno u zadnjih petnaest godina i da su onda nikhule te zgrade i da su prije bile samo niske prizemnice, al ipak mi nije jasno tko je dopustio da se tako *kriš-kraš* gradi. Stihijski mi to sve nekak izgleda. U Samoboru doduše ni nema takvih zgrada kao tu al mi se čini da je sređenije nekak. Sve ima nekog smisla. Ono, imaš nanizane kućice i niš ne odskače. Ili pak imaš zgrade al sve su nekak otprilike jednake veličine, ni jedna ne odskače od drugih ko kak je tu.“

- *Možeš li usporediti život u Samoboru i ovdje na Kajzerici?*

„Mislim, ja sam živio u Samoboru prije, što je naspram Zagreba mali gradić pa je teško uspoređivat. Ovisi kaj ti više paše, manja sredina s više zelenila ali i manje sadržaja ili pak veći grad u kojem je vreva, buka, više ljudi ali i više stvari. Mislim, ne znam u kojem smislu uspoređivat. Ak misliš pitat di mi je bilo bolje, mogu ti reć pozitivne i negativne strane života kak u Samoboru tak i tu. Volim ja Samobor al i tu mi je dobro. Sve ima svoje pluseve i minuse, a ja sam ko kameleon pa mi je svugdje dobro. (smijeh)“

- *Što bi istaknuo kao prednost života na Kajzerici?*

„U odnosu na Samobor? Pa ne znam, imam osjećaj da mi je sve na dohvat ruke kad sam ovdje. Hoćeš bolnicu, hoćeš kino, hoćeš bazen, hoćeš plac... Čini mi se da je dosta življe, da ima više sadržaja na jednom mjestu. U Samoboru isto imaš sve to samo je

tamo svega manje, manje ljudi, manje izbora. Ali i manje strke, manje prometa. Možda nemaš trgovački centar na svakom uglu ali imaš neki svoj mir. Ne znam, možda mi i fali to malo u neku ruku. Mislim da to dosta ovisi i o godinama. Ono, kad si mlađi, više težiš nekom velikom gradu, zabavi, sadržajima, a onda dođeš u te neke godine kad ti više paše mir i tišina. Ja se sjećam ko klinac, kad bi mi tata rekao da idemo u Zagreb za vikend, jao uživancije! Imao sam osjećaj da putujem na drugi planet a ne u grad udaljen tridesetak kilometara. Sve drugačije proživljavaš kad si klinac. Znali su me dovest u Zoološki vrt, to je bio posebni gušt. Bar jednom godišnje. Stalno sam žicao, meni je to bio izlazak i pol.“

- *Misliš li da je Kajzerica kao kvart pogodna za podizanje obitelji?*

„Pa kaj fali? Ja sam skroz zadovoljan a mislim da je i žena. Imamo klinca, sad će navršit godinu i pol u drugom mjesecu. Sad nam još niš ne fali, ono, žena je s njim doma dok ja delam pa nema problema. Imamo sve kaj trebamo zasad. Kvart je siguran, ima puno šetnica i malih kvartovskih parkića za klince i tak. Mislim da je to dobro. Draže mi je to neg da smo negdje u centru, da moram mislit jednog dana hoće ga zgazit tramvaj il neće. Mislim moj još ne hoda ali brzo bu to došlo.“

- *A što misliš o problemu škole i vrtića na Kajzerici?*

„Mogao sam i misliti da na to ciljaš (smijeh). To je sad aktualno, da. Svi su se nešto raspisali o tome, svaki dan mi dođe obavijest na Facebooku. Članak u novinama ovim, vijest na portalu onom, ovaj rekao, ovaj obećao, ovaj optužio, ovaj predbacio i tak u krug. Ma joj, ne znam kaj pametno da velim. Kaj se mene osobno tiče, moj mali još neko vrijeme neće trebat ni školu ni vrtić pa se s te strane ne uzrujavam. Al opet kad pogledaš, ja sam u Samoboru imao školu doslovno 3 minute od kuće pa mi je malo nevjerojatno da usred Zagreba još postoji naselje bez škole. Još ajde kad nije bilo tolko ljudi, kad nije sve bilo tako izgrađeno i napučeno ali za današnje pojmove škole definitivno treba biti. Iskreno se nadam da bu se to konačno izgradilo dok bu nama trebalo. Baš sam neki dan pričal sa suprugom o tome i ona se nešto počela pjeniti oko toga kak stalno obećavaju a nikad niš od svega, a ja joj velim da od sekiracije nema niš. Ni njene ni ničije. Treba pritisnut grad i ne odustajat, ak bumo se od doma svi sekirali opet nebu niš. Sad ta udruga kao nešto radi, šalju stalno pisma i obavještavaju nas na Facebooku u grupi pa bar imamo kakvu-takvu povratnu informaciju.“

- *Kakva je to udruga koju spominješ?*

„Ma ne znam baš jel udruga u pravom smislu da imaju prijavljene članove i to, al to su okupljeni Kajzerčani koji pokušavaju nekaj napraviti po pitanju škole i vrtića. Kak su se ono..Udruga građana...(...) Ne, građanska inicijativa, tako je! Građanska inicijativa Za kaj? Za Kajzericu! Uglavnom, koliko znam, krenuli su s potpisivanjem peticije sugrađana da se izjasne tko želi školu na kvartu. To je bilo prije neg sam ja živio tu. Mislim da su onda imali neki prosvjed prije par godina i tako je to sve dalje krenulo. Al možda bolje da moju ženu pitaš, ona bu bolje znala. (...) Organizirali su posebnu grupu na jednoj društvenoj mreži gdje obavještavaju o svemu i dogovaraju se. Stalno ispituju kad će škola, što je s planovima, što direktno što preko medija. Non stop smo u nekim novinama. Pa postavljaju pitanja na radijskim emisijama, pa šalju razne dopise u urede gradonačelnika i tako to, svašta pokušavaju. Mislim da je pohvalno to što rade jer prezentiraju interese svih sugrađana. U krajnjoj liniji, ne može škoditi. Sad

zadnje što sam čitao je da su imali sastanak s Bandićem i još nekim čelnicima i obećano je da će se početak graditi sad na proljeće. Građevinsku imaju, projekt je spreman a sad živi bili pa vidjeli. Mislim, projekt je spreman već godinama i stalno se to nešto obećava samo nikak da se ispuni. Valjda ovi ne budu popustili.“

- *Misliš li da će se na poslijetku izboriti za gradnju?*

„Ma da, sigurno hoće. Pa i ovak već sve okolne škole pucaju po šavovima jer je previše djece. Veli moja žena da je već u njeno vrijeme bilo previše djece u školi. A ona je išla u Trnsko. Tad je bilo puno manje djece neg danas, baš sam čitao da su počeli u tri smjene održavati nastavu. Ne znam kak to funkcionira al se nadam da bu škola izgrađena dok bu nama trebalo, velim. A vrtić je već druga priča, to nam je hitnije. Al nekak mislim da bumo ga morali upisati nekam dalje. Sumnjam da budu kroz godinu i pol sve stigli izgraditi, čak i ak sad počnu.“

- *Što je po tebi veći prioritet, škola ili vrtić?*

„Nema većeg prioriteta. Oba su prioriteti. Djeca idu u vrtić kad su manja, u školu kad porastu. Roditelji ih moraju negdje ostaviti dok su mali, a tko nema baka-servis doma, mora ga dati u vrtić ili ćeš plaćati dadilju, a ne znam da itko danas za to ima uvjete. Ak nemaš vrtić, moraš ga furati u neki dalji vrtić prije posla, što uzima puno vremena. A opet, ak ti je škola predaleko, nećeš pustiti klinca samog pa ga opet moraš voziti. Ista stvar. Trebamo oboje.“

- *Možeš li se sjetiti još nekih problema s kojima su stanovnici Kajzerice suočeni?*

„Pa ne znam, osim što nas nitko ne doživljava za tu školu i vrtić...To zna frustrirati, kad se trudiš a nemoćan si.“

- *Nedostaje li na Kajzerici još što osim škole i vrtića?*

„Kiosk. I to znam da su se puno bunili, kvart usred Zagreba koji nema kiosk. Fascinantno. Ne znam jel to zato kaj se nikome ne isplati ili se nitko još nije sjetio. (...) I drugi koš na košarkaškom igralištu. To bi trebalo popraviti, da klinici mogu haklat. I sad kad razmišljam kaj bi sve bilo dobro da kvart ima, padaju mi na pamet kulturni sadržaji kao muzeji, kazališta i tome slično. Al zapravo mislim da to ne treba, danas si za 15 minuta gdje god. Nemremo sve baš nagruvati tu, i ovak je već dost nagruvano. Mislim da niš posebno ne fali.“

- *Kako si zadovoljan trgovinama u kvartu? Ima li ih dovoljno?*

„Imamo tih par malih kvartovskih trgovinica u koje skočiš po novine. Sve veće kaj kupujemo to kupujemo vikendom u nekim većim dućanima. A ni oni nisu daleko. Pa zadovoljan sam, nisam razmišljao o tome previše. Dobro mi je.“

- *Kako si zadovoljan ugostiteljskim objektima u kvartu?*

„Kak njima možeš biti zadovoljan ili nezadovoljan? Pa ima ih puno, svatko ima svoje mjesto di voli sjediti. Stariji idu tam u onaj kafić prek puta Hipodroma, mlađi vole ove novije na početku Cimermanove. Svakome nešto. Ja znam popiti kavu tu i tam ali ne

zalazim baš u kafiće prečesto. Radije doma kavu pijemo, isplativije je i manje zadimljeno. Nisam ljubitelj takvih prostora.“

- *Što misliš o zdravstvenim ustanovama na kvartu?*

„Žena je tu kod doktorice i veli da je dobra. Bio sam par puta s njom u ambulanti, pristojno izgleda. Ja sam još prijavljen kod svoje u Samoboru al mislim da je vrijeme da se prebacim sim. Nisam baš boležljiv pa mi nije ni trebalo za sad. Apoteka je isto ok, jedino je skroz glupo kaj nema parkinga ispred pa moraš auto ostavit na cesti ili doć pješice. (...) Jedino kaj nemamo pedijatra tu pa moramo ić u Remetinec što je malo van ruke al ajde, izdrži se. Nije ni mali nešto sklon boleštinama, da pokucam o drvo.“

- *Kako si zadovoljan kulturnim sadržajima na kvartu?*

„Pa rekao sam, nema ih tu al mislim da ni nema potrebe. Nije problem otić do grada, tko nema auto može i javnim prijevozom. Dobro smo povezani.“

- *A sportskim sadržajima?*

„Ja mislim da onaj tko želi, može nać nešto za sebe. Imaš nogomet, imaš jahanje, imaš klizanje, imaš rugby...Blizu su i bazeni pa imaš i plivanje. A kome se ne da ništa od toga, uvijek može trćat po nasipu. E da, a i na Velesajmu ima terena za badminton, za tenis...Mislim da u sklopu ima i teretana čak. Eto, stvarno ima svega, ne možeš se žalit. Iako su ljudi ćudni i nikad im nije dosta. Valjda svi oćekuju da bi trebalo još i paraglajding dovesti, ne znam. Bob stazu uredit... (smijeh)“

- *Kakva je ponuda zabavnih sadržaja u kvartu?*

„A kaj znaći zabavni sadržaj? Klincima dok su mali je park zabavan, većim klincima sport, starijima birtije. Sve imamo, zabavno nam je. A ak i nemamo, tko je maštovit stvorit će si zabavu sam. U krajnjoj liniji, pa politićari nas zabavljaju iz dana u dan. Dost je da upališ TV i zabavi nema kraja.“

- *Kako provodiš slobodno vrijeme u naselju?*

„Uglavnom doma s familijom. Ili odemo u šetnju ak je lijepo vrijeme, po nasipu, po Hipodromu, do parka. To ak ostanemo u kvartu. A ak poželimo nekam otić, odemo do prijatelja ili na neki izletić. Znamo i do mojih staraca u Samobor i tak.“

- *Kakvi su međuljudski odnosi? Misliš li da vlada osjećaj zajedništva među ljudima?*

„Mislim da su si ljudi uglavnom ok, a ak si i nisu ok onda se trpe jer smo svi na relativno malom prostoru pa se ne možeš izbjeđavati. Zanimljivo je da ima ljudi odsvuda pa moraš biti tolerantan htio ti to ili ne htio. Imaš uvijek onih koji misle da im kvart pripada jer su tu rođeni ali ima i onih koji prihvaćaju nas dotepence. (smijeh) A ljude najbolje povezuju problemi pa s obzirom na stanje oko škole i vrtića, svi su se udružili i zajedno pokušavaju doć do cilja što je lijepo. Možda si ne moramo bit najbolji prijatelji ali možemo si uzajamno pomoć i ne smetat jedni drugima. (...) U Samoboru je to malo drugaćije, tam ti svi dolaze doma i odnosi su malo ipak drugaćiji.“

Seljačkiji, da se tak izrazim. Al to ne kažem u pogrdnom smislu neg u smislu da su si svi domaći i svi sve znaju jedni o drugima. Tu ipak ljudi drže kakvu takvu distancu, čuvaju svoju privatnost. To je i normalno u većim sredinama.“

- *Sudjeluješ li u kakvim zajedničkim aktivnostima sa svojim sugrađanima?*

„Ne znam kakvim aktivnostima. Ova inicijativa je ok ali ne znam sad baš da imaju neke sastanke i to. Mislim, svi smo dio toga i na neki način sudjelujemo. Organizatori se doduše nešto više trude ali i ja sam pomogao u nekim segmentima. Donirao sam nešto novca da se postavi onaj transparent, pomogao sam da ga postave na parkić i tako. Tko želi pomoći i pridonijeti zajednici, pronaći će način.“

- *Možeš li mi malo ispričati o tom postavljanju transparenta? Kad je to bilo, tko je sve sudjelovao?*

„Jao, lagao bi ti kad bi rekao točno kad je bilo. Prije nekih godinu dana ak se ne varam, možda malo više. A krenulo je tako što je u onoj grupi koju sam ti već spomenuo, na jednoj društvenoj mreži netko napisao da bi mogli izraditi transparent da pošaljemo javnu poruku uredu gradonačelnika, da dalje pritisnemo i pokažemo da nas je briga. Trebalo je skupiti 800kn koliko je koštala izrada pa su postavljene male kasice u sve dućane i kafiće po naselju gdje su građani mogli dati svoj prilog za izradu. I onda kad se skupilo, netko je dao izraditi transparent. Zamolili su na toj grupi ako netko može doć pomoć s postavljanjem pa sam ja otišao. Dečko koji je postavljao transparent je ženin i moj poznanik. Skupilo se još par prijatelja i poznanika, čas posla.“

- *Kako je izgledao transparent?*

„Još uvijek stoji na parkiću. Piše „15 godina bez škole i vrtića“ i ima skenirani crtež od nekog klinca koji je nacrtao kako bi htio da njegova buduća škola na Kajzerici izgleda. Dost je velik, nekih 6 metara odokativno.“

- *Smatraš li da će se u budućnosti dogoditi neke promjene na bolje u kvartu?*

„Budu, uvjeren sam. Svi to želimo a ja nekako i vjerujem da moraju.“

- *Vidiš li svoju budućnost na Kajzerici ili bi se radije odselio negdje dalje?*

„Pa rekao sam već par puta, meni je tu super. Dobio sam obitelj i dom, gotov proizvod (smijeh). Niš mi ne fali. A ovi problemi koji postoje u naselju, to bu se usput nekak već riješilo, u hodu. Na to ne mogu utjecati pa se ni ne uzrujavam nit me puno muči. Ne razmišljam da bi se selio, praktički sam se tek doselio i nisam požalio. Valjda i ne budem.“

- *I za kraj, ima li još nešto da nismo spomenuli a htio bi dodati?*

„Mislim da smo sve pokrili. Poručio bi ljudima da prestanu tolko kukat i nek pogledaju kak drugi ljudi žive, u kakvim sve uvjetima. Mi se nemamo kaj žalit!“

INTERVJU 7.

Dob: 44 godine
Spol: Ž
Stupanj obrazovanja: SSS
Zaposlena: Da

- *Koliko dugo živite na Kajzerici?*

„Cijeli život, baka i deda su izgradili ovu kuću još tamo negdje u četrdesetima, dok skoro ničeg tu nije bilo. Tata se rodio ovdje a mama je došla u kuću kasnije. A to je bilo negdje sredinom šezdesetih. Živjeli su neko vrijeme zajedno pa su se odlučili oženiti. Onda se sestra rodila pa ja. Mama je inače došla iz jednog sela pokraj Križevaca, sad ne znam je li to bitno.“

- *Možete li se prisjetiti kako je Kajzerica izgledala u vrijeme Vašeg djetinjstva?*

„Ma kako se ne bi sjećala! Nije tu bilo zgrada kao danas. Mi smo od doma gledali na željezničku prugu, sve je čistina bila, tu i tam koja kuća. A ne ko danas, danas gledaš drugima u tanjur kad pogledaš kroz prozor. Ulice tad nisu bile asfaltirane, nije bilo tolko prometa, tu i tam je znao proć koji auto. Ni parkića nije bilo kak danas ima. Sve su grabe bile ovdje na Južnim Obalama, polja i kukuruzi. Tamo smo se znali igrati. (...) Imali smo košarkaško igralište i Lokomotivu, tamo smo se kasnije skupljali. I nije bilo zivkanja na telefone kak danas to djeca rade. Sve se znalo, kud se ideš igrati, kad se ideš igrati i s kime. Jedan je krenuo, kucao drugom na prozor, drugi trećem i tako redom. Eh, to su bila vremena! A najdraže nam je bilo ić na klizanje. To je moja generacija baš bila luda za klizanjem. Stalno smo išli. Dečki su volili ić jer smo mi cure išle, a mi cure smo uglavnom išle škicat hokejaše. (smijeh) A oni su bili stariji dečki i nisu se na nas obazirali ali nas to nije spriječavalo da stalno idemo. (...) Stalno smo visili po vani, družili se. Nije bilo kompjutera i igrice ko danas, a televizija se gledala jedino ak su vani sjekire padale. Igrali smo se stalno po vani, i petkom i svetkom. I na Hipodrom smo znali ić, obavezno ak su kakve trke bile. A na blagajni je radio jedan lokalni ovdje kaj nas je znao sve, nikad nismo morali platiti. Baš smo znali uživati, nismo sjedili u kafićima svaku večer. I nikam nam nije bilo teško ić ni doć. Mislim da smo se svi malo razmazili otkad imamo ovu autobusnu liniju. Prije smo pješice redovito znali ić do Doma sportova ili do trga ili bilo kam. Ak se skupi ekipa, nije problem prošetat. Nikom nije bilo teško i nitko nije zanovijetao. A gle danas, nitko ni 15 metara neće proć ak nema auta. Sve je bilo drugačije. Joj, sad kad se čujem, baš me neka nostalgija uhvati. Sad sam već ja u onim godinama kad sa sjetom pričam o svom djetinjstvu i mladosti (smijeh).“

- *Smatrate li da je Kajzerica po nečemu specifična u odnosu na druga naselja?*

„Je, je. Specifična je po tome što nismo kao drugi kvartovi, kako da kažem, nismo tako organizirani. S jedne strane imaš naselja Novog Zagreba koja sva izgledaju isto a s druge strane imaš Kajzericu.“

- *U čemu je razlika?*

„Pogledaj recimo kak Trnsko izgleda i odma bu ti jasno, i ne samo Trnsko nego svi takvi kvartovi, spavaonice. Kajzerica nije takva. Tu imaš i kuća i dvorišta i svega po malo a tamo imaš samo takozvane limenke u kojima ljudi spavaju. Kažu ljudi da nemaju dušu. Mi tu kolko-tolko još uvijek imamo drveće, dvorišta, izgleda sve humanije. A naselja spavaonica su nekako siva, tmurna, ne znam kako da kažem, izgledaju turobno. E baš ih to dobro opisuje, turobna su! Ljudi tam dođu s posla samo kako bi prespavali. Kajzerica je uvijek bila različita po tom svom humanijem izgledu. Jest da smo iz malog naselja obiteljskih kuća i mi u jednom trenu prerasli u velike naseobe naguranih stambenih zgrada, al mislim da smo ipak zadržali neku humaniju notu.“

- *Koje bi po Vašem mišljenju bile glavne prednosti života na Kajzerici?*

„Osim te humanije okoline, druga glavna prednost je ta što se nalazimo na idealnom mjestu u odnosu na ostatak grada. Po potrebi, bilo koji dio grada je jednako dostupan a opet smo izvan samog centra i velikih gužvi. Imamo obalu Save i Hipodrom koji daju dozu prostora potrebnog za rekreaciju, šetnju i uživanciju na zraku. To je u današnje vrijeme već dost rijetko u naseljima gdje je sama betonizacija.“

- *A koji bi bili nedostaci života na Kajzerici?*

„Nedostaci Kajzerice su nagurane zgrade bez potrebnih parkirnih mjesta, a još veći nedostatak je to što nemamo školu ni vrtić. To je sramota za grad.“

- *Smatrate li da je Kajzerica poželjna okolina za podizanje obitelji?*

„U prosjeku je Kajzerica prilično miran kvart. Tu nema većih problema, kriminala i ekscesa pa mislim da je poželjna okolina za život neke prosječne obitelji. Ako zanemarimo činjenicu da nema škole ni vrtića i da djeca moraju par kilometara klipsat svaki dan da bi stigla do škole. Ali dobro, i mi smo morali pa nam nije otpala kruna s glave kak se ono kaže.“

- *Sjećate li se razdoblja kad se na Kajzericu doselilo kinesko stanovništvo?*

„Ne daju nam to zaboraviti. (smijeh) Još do danas nas svi pamte kao žuti kvart, kinesku četvrt. A i nije to tako davno bilo, mislim da su prije kakvih 5, 6 godina bili. Jasno ih se sjećam, da. Bilo ih je dosta, nisi ih mogao ne primjetiti. Sve je bilo u znaku Kineza tada.“

- *Je li Vam smetalo što se Kajzericu često spominjalo u kontekstu kineske četvrti?*

„Pa nije da mi je to direktno smetalo ali u nekom trenutku ipak na neki način postane iritantno. Na jednom se zaboravilo na druge stanovnike, kao da je Kajzerica postala isključivo kineska. Po medijima i svugdje se to razvlačilo, a nije baš tako bilo. Nije baš da smo doslovno bili geto kako je to vani praksa. (...) A i kad kažeš kineski kvart, ljudi odmah u glavi stvore sliku zmazanog okružja, djece koja bosa trče po lokvama i jedu svakakva čudesa. Nije baš neka lijepa slika, iako su to samo predrasude.“

- *Kakvo je Vaše mišljenje o njihovom prisustvu na Kajzerici?*

„Ja mislim da u svakom naselju dolazi do naseljavanja različitih grupa ljudi. Kad kažem različite grupe ljudi tu ponajprije mislim na ljude različitih nacionalnosti, pa tako ni Kajzerica nije bila izuzetak. Dubrava ima svoje Janjevce, Peščenica Rome, mi smo imali Kineze. Mislim, i oni su trebali nekamo doći a to što su odabrali baš Kajzericu valjda je bio splet okolnosti.“

- *Kako je njihov dolazak utjecao na život drugih stanovnika Kajzerice?*

„Čim su došli pootvarali su velik broj dućana kineske robe ali to nije puno utjecalo na život Kajzerčana. Prednost je bila u tome što su pojedine obitelji poboljšale svoj standard iznajmljivanjem poslovnih prostora. Kinezi su davali dobru lovu za te prostore pa su im ljudi rado iznajmljivali svoje prostore. A onda opet tu je i nedostatak u tome što su tada bile puno veće gužve na ulicama, puno trgovaca i prekupaca se skupljalo. I to se tako zadržalo dok nisu otišli.“

- *Kakvi su Kinezi bili kao susjedi? Jesu li bili nametljivi?*

„Nisu ni najmanje bili nametljivi. Upravo suprotno, bili su potpuno tihi i povučeni, kao da su bili u nekom strahu. Sad ne znam, možda od tih inspekcija što su stalno dolazile. Nisam sigurna da su imali sve dozvole koje su trebali. Ljudi koji su im dolazili bili su glasni ali Kinezi kao Kinezi bili su skroz pristojni i mirni, barem ih se ja tako sjećam. Nisam doduše često s njima razgovarala ali onda kad jesam, stekla sam dojam da su povučen i pristojan narod.“

- *Je li se što promijenilo nakon što su napustili Kajzericu?*

„Odlaskom Kineza naselje se vratilo u uobičajenu rutinu, kao da se ništa nije dogodilo. Jedino su ti lokali gdje su imali svoje dućane ostali zjapiti prazni.“

- *Kakvim biste ocijenili svoj život na Kajzerici? Jeste li zadovoljni?*

„Pa mogu reći da kao rođena Kajzerčanka volim svoj kvart i mislim da je život na Kajzerici lijep i udoban. Iako pamtim djetinjstvo kao ljepše vrijeme, možda sam samo nostalglična. Naravno da će svatko braniti svoj kvart i da je svakome njegov najljepši i najbolji. Tako i ja volim Kajzericu.“

- *Koji su glavni problemi s kojima su stanovnici naselja suočeni?*

„Glavni problem je nedostatak škole i vrtića. Zbog izgradnje naselja mnoge su se mlade obitelji doselile s djecom a nemaju rješenje ni za vrtićki a ni za školski uzrast. To je strašni problem u današnje vrijeme. Kad smo mi bili djeca bez problema smo mogli stati u školu u Savskom Gaju ili u Trnskom ili na Knežiji. Nije bilo potrebe za školom na Kajzerici jer je tu bilo možda petero ili šestero djece po generaciji. Danas kad se taj broj popeo na sto ili dvjesto djece po generaciji, nedostatak škole je itekakav problem. Okolne škole više ne mogu trpiti toliki broj Kajzeričke djece jer kapacitetom jedva pokrivaju i vlastite potrebe. Negdje sam čitala da je Kajzerica imala tisuću stanovnika prije deset godina a sad ima preko pet tisuća i broj stalno raste. Pa si ti zamisli koliko je tu nove djece koja trebaju svoje mjesto u vrtiću i školi.“

- *Osim nedostatka škole i vrtića, postoje li još neke ustanove koje nedostaju?*

„Možda veći dom zdravlja i bolja crkva. Ja osobno nisam neki teški vjernik i nejdem na mise ali znam koliko je malena naša crkvice, ljudi koji dođu na misu često stoje vani jer ne mogu stati unutra. A da ne spominjem koliko je derutno. Prošle godine sam bila na krstikama unutra i skroz sam se sablaznila. Crkva je zapravo pregrađena kuća koja je za potrebe tisuću stanovnika nekad bila dovoljna. Danas je stanovnika pet puta više a crkva je pred urušavanjem. A stalno nam turaju pod nos kak smo katolička zemlja, u sve se guraju kad treba pobrat lovnu a kad treba uložiti, nema ih ni čuti nigdje.“

- *Kako ste zadovoljni trgovinama u naselju?*

„Imamo par trgovina ali nisu ništa posebno. Prije ih je bilo više ali su ih ovi veliki igrači progutali. Ma mislim da je za naše potrebe dovoljno. Imamo super pekara koja radi dosta dugo, godinama nismo ni to imali. Imamo mali plac kad već nemamo pravi plac i to je to. Za sve ostalo idemo van iz naselja.“

- *Kako ste zadovoljni zdravstvenim ustanovama u kvartu?*

„Ambulanta je u redu iako bi trebala bit veća. Ajde, sada je došla u drugu smjenu još jedna doktorica, bilo je i vrijeme. Uslugom sam zadovoljna. Imamo zubara na kvartu i apoteku. Za ostalo idemo u Siget i Remetinec ali ne može baš svaki kvart imati svoj laboratorij.“

- *Kako ste zadovoljni ugostiteljskim objektima?*

„Ja radim tu u jednom kafiću već 20 godina. U druge baš ne ulazim jer mi je dosta kafića nakon radnog vremena. Nama se promet nije značajno povećao s dolaskom novih stanovnika jer kafić u kojem ja radim je okupljalište stare garde. Klijentela je godinama ista. Dapače, u zadnje vrijeme je jako pao promet. Bude dana da je zarada jedva 200kn. U isto vrijeme, na Kajzerici je otvoreno bar 4 ili 5 novih kafića koji ponudom i uređenjem privlače mlađu populaciju i to mi je u redu. Mi imamo stolove gdje se okupljaju penzioneri i kartaju belu ili igraju šah. U ovim novijim kafićima su moderna platna s projekcijama, glasna je muzika, moderna rasvjeta. Mi nismo nimalo nalik tome. A svi dobro znamo da birtije nikad neće propast. (...) Sve u svemu, mislim da je ponuda kafića i više nego dovoljna, ima ih puno i različiti su. Imamo i konobu i pizzeriju i 3 restoranta, za svakog ponešto.“

- *Što je sa sportskim sadržajima?*

„Ja nisam neki sportski tip ali oduvijek volim klizanje i konjske trke upravo zato što sam odrasla tu gdje jesam. Mogu reći da me djetinjstvo na Kajzerici obilježilo. Imali smo blizu klizalište i Hipodrom pa je to utjecalo na moju ljubav za ta dva sporta. Da sam negdje drugdje odrasla, vjerojatno me ne bi bilo briga za klizanje ili za konje. Vjerojatno bi me zanimalo nešto drugo. (...) A djeca se mogu baviti nogometom na Lokomotivi ili tenisom na Velesajmu. Ja mislim da je dobra ponuda. Nekad smo imali i speedway utrke tu na Lokomotivi, i to smo znali čiji gledati kad bi bilo kakvo natjecanje, iako sam dosta mala bila kad je to bilo popularno pa se ne sjećam najbistrije. To su me roditelji vodili. Znalo je biti i veslača na Savi, stvarno raznoliko. Ne znam koji se još kvart može pohvaliti tolikom raznolikošću.“

- *Kako ste zadovoljni kulturnim i zabavnim sadržajima na Kajzerici?*

„Kao i u brojnim drugim naseljima Novog Zagreba, ne postoji baš neki kulturni ili zabavni sadržaj. Osim nekoliko ugostiteljskih objekata, postoje još jedino usamljeni pokušaji organiziranja nekih kulturnih sadržaja što ostavlja pozitivnu sliku. To se na kraju sve svodi na pojedine privatne pokušaje koji su doduše hvale vrijedni ali nikako nisu dostatni. Sad su tu bile neke izložbice u domu što je ok, čak sam čula da su bili i pokušaja organiziranja nekih radionica za djecu. Ne znam je li to zaživjelo, trebaš možda mlade pitati.“

- *Kakvi su međuljudski odnosi u kvartu? Postoji li osjećaj zajedništva?*

„U ovom tempu života i međuljudski odnosi se svode samo na potrebne kontakte i neka privatna druženja. U zajednici nema baš nekih posebnih aktivnosti. Sad unazad par godina su se ljudi malo više angažirali oko škole i vrtića pa se tu može pričat o nekom zajedništvu i zajedničkim interesima, ali van toga mislim da slabo. Nekad su odnosi bili prisniji. Nije se moglo dogoditi da ne poznaješ susjede ili da nekog na cesti nisi pozdravio. Odmah bi se pročulo a doma bi te dobio jednu iza uha. Danas hodaš po cesti i ne poznaješ više nikog. Druga su vremena.“

- *Vidite li se u budućnosti i dalje na Kajzerici ili ste razmišljali o odlasku iz naselja?*

„Nisam razmišljala o odlasku jer sam naviknula na svoj kvart. Otišla bi možda kad zaradim penziju, kupila si neko malo imanje i izgradila kućicu negdje u šumi, daleko od svih i svega. Tako se ja vidim. Ali do tad ima još 30 godina pa ne sanjarim previše. Sinu bi prepustila kuću na brigu i ode ja. Još da kakvog dedu upoznam! (smijeh) A sad ne bih išla nikamo, osim da je u pitanju neka velika nužda. Tu imam svoj krov nad glavom, ne moram se nikome pravdat pa mi je dobro.“

- *Smatrate li da će se u budućnosti u kvartu dogoditi neke promjene na bolje?*

„Ne očekujem neke velike promjene ali uvijek postoji inicijativa za bolje i naprednije. Što se tiče izgradnje škole, mislim da će se to ostvariti. A to nije neko veliko i nerealno očekivanje, to je gola nužda. Sad je to pitanje škole i vrtića vrlo vruće a izborna je godina pa se obećanja zahuktavaju kako to i običava kad su izborne godine. A mislim da ovaj put stvarno bude, vuku nas za nos već 15 godina.“

- *Što mislite, u kojem vremenskom okviru bi se moglo početi s izgradnjom?*

„Rekli su na proljeće, živi bili pa vidjeli.“

- *Osim izgradnje škole, smatrate li da bi još što trebalo mijenjati? Tko bi po Vašem mišljenju trebao inicirati promjene?*

„Možda u ovom kvartu ima ljudi koji će naći načina da ga pokrenu, inicirati neke sportske sadržaje i zabavu za mlade. Ovaj kvart se ne smije pretvoriti u spavaonicu, karakterističnu za sve kvartove Novog Zagreba. Ako se omogući mladima da ostvare neke svoje interese i sadržaje, ostat će u svom kvartu i neće bez potrebe odlaziti negdje drugdje. Neće samo spavati na Kajzerici nego i ispunjeno živjeti.“

INTERVJU 8.

Dob: 19 godina
Spol: M
Stupanj obrazovanja: SSS
Zaposlen: Ne

- *Koliko dugo živiš na Kajzerici?*

„Otkad sam se rodio.“

- *S kime stanuješ u kućanstvu?*

„Živim s dedom i s mamom. Živimo u privatnoj kući. Deda je u prvom dijelu otkad je baka umrla a onda smo mi otišli u drugi dio kuće gdje imamo svoj ulaz, mama i ja. I imamo Lunu, to je naš zajednički pas.“

- *Znaš li kada je sagrađena kuća u kojoj živite?*

„Puno me pitaš. A stara je, starija od tebe i mene zajedno. Možda i duplo. Sva se urušava već, trebalo bi je s bagerom srušiti i ispočetka. Jedan dan bu nam se samo krov srušil na glavu. (...)“

- *A znaš li tko ju je gradio?*

„A gradili su je valjda prabaka i pradedu.“

- *Jesi li ti općenito zadovoljan svojim životom na Kajzerici?*

„Nisam ni zadovoljan ni nezadovoljan. Na ljestvici od 1 do 5 ja bi rekao 3. A i iskreno nemam pojma koliko ću tu još dugo živjeti, nadam se kratko. „

- *Planiraš se seliti?*

„Pa ja se nadam da ću se preseliti negdje što prije. A selit ću se definitivno. Dosta mi je bilo tu. Probao jesam ali nije to za mene.“

- *Iz kojeg razloga? Ne sviđa ti se život ovdje?*

„Ne sviđa mi se. To više nije Kajzerica kakva je bila prije. Sve je postalo užasno, više ne prepoznajem svoj kvart. Želim otići što prije.“

- *Što se promijenilo?*

„Pa zgrade su nikle ko gljive u zadnjih 10 godina. Jesi vidla na *Google mapsima*? Ja stalno gledam kad mi bude dosadno. A to je u zadnje vrijeme sve češće. (...) Doselili su se kojekakvi ljudi tko zna otkuda i idu mi na živce. Bolje bi bilo da nisu došli.“

- *Zašto ti smetaju ljudi?*

„Ja sam miran tip i volim mirna mjesta kad te nitko ne uznemirava. A ovako sad sjedim doma za kompom i čujem neko dijete da vrišti. I onda si mislim da je bolje da odem spavat u drugu sobu a tamo ono i dalje vrišti i dalje se čuje, još i glasnije. Prije si imao mira bar u vlastitoj kući, a sad je kuća zagrađena novim zgradama koja su puna bučne djece. Koja plaču po cijele noći!“

- *A kamo bi se najradije odselio da možeš?*

„Ne znam, negdje, bilo gdje. Samo ne u Zagreb nego negdje gdje nema puno ljudi. U neko selo (...) Možda čak i u drugu zemlju. Ne znam, u neku pustinju ili možda u Australiju pa živjet sa životinjama lijepo u prirodi. Životinje nisu tak bučne..“

- *Ima li što da ti se sviđa na Kajzerici?*

„Pa sviđa mi se to što mogu sjest na tramvaj i otić u Zoološki vrt. A dobro mi je i što mi je Avenue Mall blizu pa mogu otić u kino i u KFC. Bolje je živjeti na Kajzerici nego u centru koji je nakrcan stanovima i ljudima. Imamo i nasip i parkiće. Ma Kajzerica bi bila super da nema toliko novih ljudi. Recimo da imam neku kuću oko koje nema zgrada bilo bi izvrsno.“

- *Kamo si išao u osnovnu školu?*

„Trnsko.“

- *Je li ti bio problem do tamo pješačiti?*

„Ma nije mi bio problem. Što dalje to bolje, da mi mama ne može često ić na roditeljski. (smijeh)“

- *Misliš li da su vrtić i škola potrebni na Kajzerici?*

„A ne znam više ni sam. Svi stalno govore kak je to grozno što nemamo školu i vrtić a isto je bilo grozno i nama pa nam nije bilo grozno. Nije to tako daleko kako svi misle, malo se prošećeš, razbistriš glavu, protegneš noge i tamo si. Par koraka, staviš mp3 u uši i prođe vrijeme začas.“

- *Misliš li da je Kajzerica po nečemu drugačija od drugih naselja?*

„Dobila je ime po pecivu. Ima jahalište na Hipodromu i Velesajam. Ne znam, valjda po tome.“

- *Koje su glavne prednosti života na Kajzerici?*

„Pa blizu je svega. Kad se vraćaš s mora prvo si na Kajzerici. Lijep je kvart, s lijepim parkićem i nasipom. Djeca se mogu po zimi sanjkati na nasipu...Možeš šetati psa...Imamo i klizalište pa možeš i na klizanje. Zgrade su lijepe šarene. Ne znam više.“

- *A koji bi bili nedostaci života na Kajzerici?*

„Pa to što ima previše ljudi. Ideš u park i onda ne možeš nać slobodnu klupicu jer je tamo tisuću ljudi. Ili odeš u pekaru pa čekaš na red sat vremena. Ili u ambulantu, ne daj bože da si bolestan. Moraš kampirati navečer da si ujutro među prvima na redu inače zaglaviš do navečer (...) Ceste su nam isto užasne, pogotovo ova uz nasip, i sad još duplo pogotovo zato što je bio veliki snijeg pa su puno solili pa je sve ispucalo. I ralice su otrgnule komad ležećeg policajca.“

- *Ljudi su se pobunili oko izgradnje vrtića i škole. Misliš li da još što nedostaje na Kajzerici?*

„Pa možda boljih kafića. Kafića s boljom muzikom, rock muzikom. Nova slastičarna bi isto bila super jer je stara propala. Nešto da mladi imaju gdje otić. E i igraonicu da nam vrata koja je prije bila, tamo smo se mi mladi volili okupljati. Sad su tam penzioneri u tom prostoru.“

- *Misliš li da je Kajzerica kao naselje više okrenuta starijim ili mlađim građanima?*

„Pa Kajzerica je trenutno jednako dobra ili loša i za mlade i za starije jer je prije bilo dosta tiše nego danas a sad je to sve tu negdje. Sad su penzići u onom mjetu di smo mi mladi imali prije igraonicu ali mislim da nisu krivi oni nego gospoda koja su obnovili zgradu. Zaboravili su na nas, nema više kompova tamo. A bilo je baš dobro prije.“

- *Kako je izgledala ta igraonica koju spominješ? Tko je tamo dolazio?*

„Bila je tamo u onom domu di se ide na glasovanje. Uglavnom, bilo je niš posebno al nama dobro. 6 kompova u dva reda, umrežena i onda smo igrali tamo razne igre umreženi. A dolazili su Vidak, Dangubići i još par dečkiju kojima se ne sjećam imena. Vidak je uvijek tamo bio, on je i ključeve donosio. Mi smo bili svi mlađi i to je bilo super u ono vrijeme kad još nismo imali kompove doma. Iako je internet bio užasno spor, nije nam smetalo. Trčali smo poslije škole odmah tamo da uhvatimo mjesto jer ak zakasniš, netko drugi ti zauzme i gotovo.“

- *Sada ću ti nabrojati neke sadržaje pa te molim da mi kažeš koliko si njima zadovoljan. Za početak, koliko si zadovoljan dućanima u naselju?*

„Zadovoljan sam. Jedino što mi fali a to sam rekao je slastičarnica jer sam strastveni obožavatelj kolača. Ostali dućani su ok, ništa puno ne kupujem. Ako trebam neku novu igru, odem do Avenue Malla ili do grada, nije daleko.“

- *Kako si zadovoljan zdravstvenim ustanovama?*

„Zdravstvena ustanova je odlična. Doktorica je jako draga i simpatična i uvijek mi je davala ispričnice kada je trebalo. Jedino je gužva uvijek velika, morao si se oboružati živcima prije nego si išao tamo. Zagarantirano ti ode pola dana na čekanje.“

- *Koliko si zadovoljan sportskim sadržajima na Kajzerici?*

„Sportskih sadržaja na Kajzerici ima više nego u drugim naseljima. Imamo Lokomotivu za rugby i nogomet, Hipodrom za jahanje i utrke, klizalište za klizanje, Velesajam za tenis i badminton, nasip za trčanje i šetanje pasa i tako dalje.“

- *Koliko si zadovoljan ponudom kulturnih sadržaja?*

„(smijeh) Mi smo nekulturni pa to nemamo.“

- *A ponudom zabavnih sadržaja?*

„Isto baš nemamo osim sporta. Bilo bi baš odlično da vrate staru igraonicu ili da otvore neku arkadnu još igraonicu u kojoj bi bile igre poput flipera i pikada i sličnih aparata. Ono ko u starim filmovima kak znamo vidjet, starinskim više...(…) Iako ja mislim da to nije zastarjelo, takve stvari ne zastarijevaju sam tak. Čak su sad vrlo popularne te retro stvari, sve se vadi iz naftalina. A to bi baš dobro bilo za naše naselje. (...) Mislim da bi se tamo puno djece skupljalo, bolje nego na cesti da se drogiraju.“

- *Kako ti provodiš slobodno vrijeme u kvartu?*

„S frendom odem na kavu ili sam doma za kompom. Ili dođe frend na kavu pa smo skupa za kompom ili igramo neku igricu zajedno. Nekad znam ja otić k njemu ili odemo na košarkaško pa se tam družimo s drugima. Al to je rijetko sad, nema više baš nikog tamo. Prestali su dolaziti.“

- *Što misliš, zašto su ljudi prestali dolaziti?*

„Ma nema više interesa za sport ni za druženje. Svatko ima svoj komp i udri. Ako se tko i nađe to radi u kafiću. A sad je i zima još pa duplo nema nikog. A ove mlađe generacije od mene su užasne, nitko se više ne zna igrat ni družiti.“

- *Kakvi su međuljudski odnosi među stanovnicima u naselju?*

„Pa korektni ja mislim. Ništa posebno al dobri, nitko se ne svađa i ne tuče pa valjda dobri. Znam vidjet u parku mame s malom djecom da pričaju, babe pred pekarom i pijance pred dućanom. Druže se.“

- *Sudjeluješ li ti u kakvim zajedničkim aktivnostima sa svojim sugrađanima? Udrugama?*

„Ne sudjelujem. Pa nisu moji vršnjaci u tim udrugama koje se bore za vrtić nego stariji. Oni znaju što treba pa to i rade, ja nemam pojma o tome, kaj ću im ja. „

- *Sad bih voljela da popričamo malo o Kajzerici u vrijeme kada su se Kinezi doselili. Sjećaš li se tog razdoblja?*

„Pa sjećam se da su bili tu ali ne znam puno baš o njima.“

- *Kakva ti je prva asocijacija kada spomenem Kineze na Kajzerici?*

„Mali ljudi sa smiješnim izgovorom, jeftina roba, crvene lampice i brdo kutija kartonskih po cesti.“

- *Je li se u naselju što promijenilo kada su oni došli u naselje?*

„Pa bilo je puno više prometa i ljudi su dolazili i stalno me na cesti zaustavljali da me pitaju di je kaj. A sjećam se da je užasno puno bilo tih dućana i da su bili puno jeftiniji od ostalih pa su zato ljudi dolazili. Ja sam kupio puno stvari. Lampu, stolac za ribičiju, upaljače, ljigavce, narukvicu, svašta. I džepni nožić.“

- *Je li ti smetalo što su Kajzericu u to vrijeme zvali „kineska četvrt“?*

„Ma kaj me bilo briga. Ko da ja slušam ko kaj govori, možemo se mi tak drugima onda isto rugat. Mislim da se na to nitko nije obazirao.“

- *Sad kad pogledaš unatrag, kakvo je tvoje mišljenje o Kinezima? Je li ti smetalo što su došli?*

„Ma nije me bilo briga. Jedino mi je smetalo što ih nisam baš najbolje razumio kad sam došao. Oni su naučili samo izgovarat cijene i nisam siguran da su znali i to jer bi svaki put drugačije rekli. A bili su valjda ok ko ljudi, ne znam. Nisu mi smetali. A sad i da su mi smetali ne smijem reć jer ćeš me proglasit rasistom. (smijeh)“

- *I za kraj, ima li još što da smo zaboravili spomenuti a misliš da bi trebali?*

„Mislim da bi trebali izviđače dovest na Kajzericu. Ja sam prije bio izviđač ali sam išao u Trnsko jer tu nije bilo. Bilo je dost amojih prijatelja koji su htjeli ić ali nisu jer im se nije dalo do tamo kad već ideš 5 dana u tjednu u školu, onda još i subotom do tamo na sastanke. I onda je bilo premalo djece pa se moja grupa raspala. Eto, to mogu reć mi je žao.“

INTERVJU 9.

Dob: 24 godine
Spol: Ž
Stupanj obrazovanja: SSS
Zaposlena: Ne

- *Koliko dugo stanuješ na Kajzerici?*

„Cijeli život.”

- *S kime živiš?*

„Sestra i ja sad same živimo u kući. Starci su se odselili prije 2 godine otprilike na ranč u Turopolju. Tam imaju svoj mir a i mi imamo tu svoj. Zapravo, službeno oni još uvijek kao žive tu i pošta im dolazi i sve ali ih skoro nikad nema. Mama zna svratit nekad poslije posla al odmah ode, ne spava tu više ni niš. A prije su i baka i deda živjeli s nama samo što su se oni odselili u Sesvete kad smo sestra i ja bile male. Oni su i sagradili kuću prije nego se tata rodio uopće.”

- *Znaš li možda kada je to otprilike bilo?*

„Joj jel ti to jako bitno? A nemam pojma najiskrenije. Morala bi pitat tatu, ne znam napamet ovako. A stara je kuća. Ak tata sad ima ajmo reć 45 godina onda su je sigurno izgradili prije 50 godina. Može biti samo više od toga, ne vjerujem da je manje.”

- *A znaš li gdje su baka i djed živjeli prije nego su ovdje izgradili kuću?*

„Joj ja ti to stvarno pojma nemam. Baka je iz Slavonije a deda iz Turopolja mislim, samo ne znam gdje su živjeli prije Kajzerice. Vidiš, nikad ih to nisam pitala, baš budem kad odem u Sesvete pa ti javim. Sorry al ne znam ti reć. Stari ziher zna.”

- *Što misliš, zašto su baš Kajzericu odabrali?*

„Nisam sigurna ali pretpostavljam da je zemlja bila jeftinija tu nego u centru negdje. A i bilo je dosta mirno, na primjer, pa je valjda i to bio plus.”

- *Misliš li da je Kajzerica po nečemu različita od ostalih naselja?*

„Pa po meni bi se razlikovala u tome što kod nas nema tako puno starih ljudi kao u drugim naseljima. Tu su većinom mladi ljudi sad. Imamo svoj stadion, Hipodrom, nasip. To većina kvartova nema. (...) I različiti smo po tome što nam je već dva puta došao papa, na primjer. Prvo Ivan Pavao a sad i onaj novi, Benedikt il kak se zove. Jel je Benedikt uopće? (smijeh) A i neke svjetske poznate grupe su imale koncerte na Hipodromu, Rolling Stonesi, Metallica i još neki drugi, ne mogu se sjetiti imena od svih.”

- *Koje su glavne prednosti života na Kajzerici u odnosu na druga naselja?*

„U blizini smo svega, blizu smo gradu a opet smo odijeljeni. Promet nije gust, imamo blizinu tramvaja i buseva. Sviđa mi se raspored ulica i zgrada, nije zgusnuto kao primjerice u Trnskom. Sve ima svoj red i ugodno je za oko. Bitan mi je i nasip, možemo se šetati ili baviti sportom, kao da imamo teretanu na otvorenom. A i Bundek nam je blizu, i Jarun, ma sve. Rolanje, trčanje!”

- *Koji su glavni nedostaci Kajzerice?*

„Nemamo školu ni vrtić. Fali i klubova di bi mladi izlazili. Fali nam i neki kiosk koji bi radio bar do ponoći, možda neki velki dućan. I teretana bi bila super da imamo.”

- *Misliš li da je Kajzerica poželjna okolina za podizanje obitelji?*

„Mislim da je jer je škola udaljena 10 minuta. Zdravstvo je isto ok. Imamo mali parkić u kojem se djeca igraju iako se sada dosta djece doselilo pa ne znam je li taj jedan dovoljan. Ne, lažem, dva su parkića. Fakat, napravili su onaj novi tam kod košarkaškog, da. A dobro, dva su parkića dosta. I inače je dosta, ovako, siguran kvart. Na primjer, promet nije pregust, miran je kvart a i nitko ne divlja navečer po kvartu i slično. Prije par godina su vikendom znali organizirati *street-race* tam gore u onoj uličici kod Inine zgrade pa je bilo opasnije jer su se ganjali po cesti ali sad tog više nema.”

- *Možeš li mi malo opisati što je točno “street-race” i kako je to izgledalo?*

„Pa znali smo mi svi ić, i sestra i ja, stari Račo, mladi Račo, Fiki mali, onda Točka i svi oni kaj su furali te aute i sređivali ih i tak. Mislim, bili smo klinci tad pa nam je to sve bilo super za vidjet. Ono, furali smo se na opasne dečke i bijesne mašine. (smijeh) A kak je izgledalo...Dodeš tamo na parking, svi u svojim nabrijanim autima, vrata i haube otvoreni, muzika navijena na najjače da se čuje. Buka, galama i preseravanje. To je bilo u vrijeme kad je bio i onaj film “Brzi i žestoki” popularan. Frajeri većinom izbrijani i nabildani, došli su se praviti važni da bi ispali face jedni pred drugima... I curama koje su došle sliniti tamo. (...) I onda su se dvoje po dvoje trkali po cestici uz Velesajam. A auti su većinom bili Golfovi, samo si je svatko sredio svojeg i nabrijao ga kolko je mogao i onda bi stali tam jedan kraj drugog, jedan frajer bi odbrojavao vrijeme i kad digne ruku oni krenu. Koji prvi dođe do Hipodroma, taj je pobijedio. Ne znam jel se sjećaš ti malog Jelića iz Gorice, on je glavna faca tamo bio isto. Puno je pobjeđivao. (...) I tak bi svaki vikend to organizirali, samo kaj ih je murja znala doć rastjerat jer su zablokirali ulicu. Uvijek bi jedan stao na početak ulice a drugi na kraj da zaustavi promet, da netko slučajno ne naiđe u suprotnom smjeru. Kanije su murjaci postavili ležeće policajce da se ne mogu više trkat jer svaki put kad bi ih rastjerali, oni bi napravili krug po kvartu i vratili se natrag. Pa nije nas jednom murja tak sterela. Velim, otkad su postavili te ležeće, više se nitko nije trkao. Čula sam kasnije da su se negdje u Goricu preselili, nemam pojma. Prestalo me to zanimati. Račo je još znao ić kasnije do tamo, pokazivao mi je i fotke i to, ali ja nisam išla otkad su se maknuli odavde. Goga je isto par puta bila s Jelićem al ne kak smo prije znali ić. Čovječe, to se dobro sjećam, živjele smo za taj petak da idemo tamo. Cijeli tjedan se nabrijavaš i spremaš i ne znam ni ja kaj, za tih sat dva kaj bi se tamo smrzavao na

parkingu i gledao uvijek jedne te iste divljake. Sad mi je to smiješno kad se sjetim kak smo glupe bile a prije mi je bilo svetinja. I sobu sam imala cijelu obljepljenu posterima na kojima su bili bijesni, nabrijani auti i motori. Krš i lom, ma živi smijeh!”

- *Ja bih sada htjela da malo porazgovaramo o Kinezima koji su se tu doselili. Sjećaš li se tog razdoblja kad su došli?*

„Sjećam ih se, da. Bila ih je hrpa. Ja sam bila mlađa al sjećam ih se.”

- *Kako je njihov dolazak utjecao na druge stanovnike u naselju? Misliš da se nešto promijenilo?*

„Ništa pozitivno nismo dobili baš od njih. Jedini plus po čemu su oni meni bili ok je taj da su bili radišni jako i tu im se divim. Samo tu pak onda dolazi do problema da su krali drugim ljudima posao svojom jeftinom i nekvalitetnom robom. Moja mama prodaje robu na štandu i sjećam se da joj je prodaja skroz pala kad su se oni pojavili. A kvaliteta robe ne može se uspoređivati. Samo kaj ljudi vide da majica kod Kineza košta tipa 5 kuna a kod moje mame 50 i onda naravno da neće kupit kod nje kad za iste novce mogu kupit 10 komada. A na majici ti ne vidiš da će se ona raspast nakon prvog pranja. Tako da je dosta ljudi nadrapalo zbog Kineza jer su im oteli posao, da tak kažem.”

- *Kakvo je bilo tvoje mišljenje o njima? Jesu li ti smetali?*

„Meni je smetalo što kad sam prolazila kvartom, na svakom uglu sam ih vidjela. Smetalo mi je i to što su svi rušili kuće i pregrađivali i ne znam ni ja kaj sve radili da bi im iznajmili prostore. Tu kod nas je Božo pol kuće srušio i pregradio, nama još uvijek žbuka otpada. Mama se ljutila zato kaj su joj posao uzeli a tata se ljutio zato kaj su nam pol kuće srušili. (...) A i dosta su nagrdili Kajzericu. Bilo je prek 60 dućana kineske robe i to u samo jednoj ulici pa me bilo sram uopće reć da sam odavde.”

- *Je li ti smetalo što se Kajzericu nazivalo „hrvatskim chinatownom”?*

„U školi su me zezali zbog toga pa mi je smetao taj nadimak. Mislim da Kajzerica ima i druge stvari po kojima bi je trebalo pamtit, ne samo po tim vražjim Kinezima. Mi smo drugi bili pali u drugi plan kad su oni došli. Direktno mi nisu naštetili ali nije mi bilo ugodno što ih je bilo više nego svih nas domaćih. (...) Ne znam kak da kažem, al Kajzerica je postala usputna stanica, dolazilo je puno cigana, bili su veliki kamioni nakrcani kontejnerima i svašta još. Ništa za pohvalit se.”

- *Do kakvih je promjena došlo u naselju s njihovim odlaskom?*

„Odlaskom se Kajzerica vratila na staro ali mi smeta što ljudi i dalje pitaju jesu li tu Kinezi i pamte nas kao Chinatown.”

- *Kakvim bi ocijenila svoj život na Kajzerici?*

„Pa ono, zadovoljna sam jer imam sve što mi treba a ono što nemam, blizu mi je. Ugodno mi je tu jer sam tu doma. Osjećam se sigurnije nego da živim u nekim drugim kvartovima, u centru, Maksimiru ili tako negdje.”

- *Koji su glavni problemi s kojima su stanovnici Kajzerice suočeni?*

“Pa ja mislim da nama tu fale neke stvari koje u drugim kvartovima ljudi imaju. Fali nam i banka, možda i pošta. (...) I kiosk kao što sam već rekla. Možda neka drogerija jer sad moram zbog svake sitnice van kvarta. Najbanalniji primjer, zbog dezića. Tu ga nemaš di kupiti. Mislim, možeš ga ti kupiti tu u Bisu ili negdje al ćeš ga platit duplo. (...) I meni bi bilo skroz super da imamo neki lijepo uređeni kozmetički salon sa solarijem a da je povoljan, da ne moram do grada. E i plac nemamo! Ni teretanu na primjer.“

- *Misliš li da su Kajzerici potrebni vlastiti vrtić i škola?*

„Jako su potrebni jer je previše djece, više nego prije. Kroz godine se povećao broj, doseljavaju se sve sami mladi ljudi i rađaju djecu. Kvart je po meni postao sve sama mlada generacija što je u neku ruku super. Mislim, Trnsko nije daleko ali ne stanu više tamo djeca koliko ih ima. Da izgrade školu i vrtić to bi puno olakšalo ljudima a i meni će to jednog dana biti bitno kada ću imati svoju djecu. A i bitno je dosta i zbog sigurnosti i svega, da ih roditelji ne moraju voziti iz vrtića i u vrtić i iz škole i u školu. Da djeca ne moraju sama više prelaziti preko prometnih ulica i parkirališta kamiona i to kak smo mi prelazili svaki dan. To je baš koma. Ja ne znam jel bi se ja usudila svoje dijete samo tamo pustit, kad se sjetim kakve sam stvari ja znala tamo vidjet i doživjet. Nikad neću zaboravit kad me onaj neki kaj je naplaćivao parking na Velesajmu, primio me za vrat i jako me pritisnuo uz sebe. Ja sam se iz škole vraćala sama, sjećam se da sam umrla od straha. I onda sam otrčala doma sva u suzama, nisam znala jel bi rekla svojim ili prešutila. Onda me mama pitala zašto plaćem pa sam morala reć. Tati je puknuo film pa je strpao mene u auto i odvezao nas do tog lika, izašli smo iz auta i samo me pitao jel to taj. Ja sam rekla da je i onda ga je našamarao. Neki stari lik je bio, sad ne znam jel bio pedofil ili nešto, još sam dobro i prošla. Danas se svašta događa. Dnevno nestane po deset ljudi. (...) Na primjer, razbijene flaše su cijelim putem, puno stakla i iskorištenih šprica, ma fuj! Tamo kamiondžije spavaju, tko zna kaj se sve po noći događa. Ni sad ne prolazim onuda ako nije baš sila.“

- *Kako si zadovoljna zdravstvenim ustanovama na Kajzerici?*

„U redu su. Ambulanta je ok ali je po mom mišljenju možda premala, previše ljudi je na jednog doktora pa se dugo čeka dok dođeš na red. Imamo super zubarku.“

- *Kako si zadovoljna trgovinama u kvartu?*

„Kažem ti, fale kiosk i drogerija i te neke stvari al ovo kaj imamo je ok. Jedino još da nešto radi nakon 9 sati da imam gdje kupit cigarete. Uvijek usfali kad ne treba a onda trči po okolnim naseljima i sabiri di ima. Najbliži plac je u Trnskom na primjer.“

- *Kakva je ponuda ugostiteljskih objekata?*

“Možda da otvore na primjer neki *fast-food* koji bi isto dulje radio, mislim da bi bilo prometa, pogotovo ovi koji sjede u BBS-u i tim kafićima. A imamo kafiće al nisu niš sad posebno. Ako hoćeš u neki malo bolji klub koji radi iza 23 sata isto moraš van iz kvarta i tak. A tu u ovim lokalnim kafićima se većinom skupljaju stariji pa iz tog

razloga baš ni ne zalazim tamo previše, možda jednom ili dvaput tjedno s curama popodne na kavu. Ima dosta kafića ali ništa di bi se na primjer mladi okupljali. Kad se otvorio ovaj novi tu kraj apoteke, baš sam bila sretna jer je lijepo sređen pa sam mislila napokon nešto za mlade, al odmah su se počeli starci tamo okupljat, ispunjavaju listiće iz kladionice i gledaju utakmice. I onda ak dođeš tamo ne možeš u miru pit kavu jer je tekma pojačana na najglasnije i još se oni deru i sve na glas komentiraju, to me živcira.”

- *Kakva je ponuda kulturnih i zabavnih sadržaja?*

„E to nemamo niš, mlađi pokušavaju kroz neke udruge živjeti kulturni život ali ništa još nije zaživjelo. Bila sam na ovoj izložbi nema dugo i bilo je lijepo ali premalo je svega. Kao da to nikog danas ne zanima, svi bi samo u kafićim aradije sjedili i igrice ganjali na kompjuterima. (...) Trebalo bi napraviti neki veći park za djecu, možda neku igraonicu, ne znam. S pikadom, na primjer, znam da to svi vole. Ili neki mali centar gdje bi se ljudi našli i družili. Možda igrali šah, kartali. Kak neki kvartovi imaju one staze, bočališta il kaj je to već pa se skupljaju ljudi, bilo bi lijepo da mi imamo nešto takvo.”

- *Kako si zadovoljna sportskim sadržajima u kvartu?*

„Imamo klizalište i jahački klub al to je bezveze. Nemamo neke baš sportove. Da imamo neki sportski centar to bi me privuklo, da ne moram van kvarta tražit i onda se gužvat po tramvajima da do tamo dođem. Dobro mi je to što imam nasip za trčanje, volim tamo trčati, to mi je od akademije ostalo.”

- *Kako provodiš slobodno vrijeme u naselju?*

„Prošećem psa ili odem u neku ugodnu šetnju s frendicama ali ovdje nema ništa kulturno ni zabavno baš za vidjeti. U principu slobodno vrijeme baš i ne provodim u kvartu jer nema sadržaja, radije odem onda do nekog drugog kvarta ili centra gdje je bolja ponuda. Na primjer u Mall u kino ili tako nešto.”

- *Kakvi su međuljudski odnosi u kvartu? Recimo tvoji susjedi, u kakvim si ti odnosima sa svojim susjedima?*

“Ljudi su pristupačni i ugodni na kvartu. Imam osjećaj da smo svi tu domaći, tak kad idem Ronija šetat moram stat i popričat bar s pet ljudi. I onda me pitaju zašto se šminkam kad idem pesa šetat. (...) Tu se svi pozdravljaju i zato se osjećam ugodno. Susjedi su mi isto super, pomoći će ti u nevolji. Neki dan sam se išla k Brankici kupat jer sam ostala bez tople vode a morala sam na razgovor za posao. (smijeh) Joj koji je to smijeh bio! Prvo sam ju zvala da pitam jel mogu pa mi se smijala ali naravno da me pustila. Pa živimo cijeli život jedni kraj drugih, normalno da smo si dobri.”

- *Sudjeluješ li u kakvim zajedničkim aktivnostima sa svojim sugrađanima?*

„Evo baš sam jučer gurala auto od susjeda koji je zapeo u snijegu, ak se to računa. (smijeh) A ne sudjelujem inače baš u nekim zajedničkim aktivnostima jer ih baš i nema. Znam da ima ono Derventsko kolo na primjer, al to se stariji skupljaju, Bosanci, pa plešu onda. Nešto je sad bilo motanja oko škole i vrtića pa sam potpisala peticiju u

onoj udruzi i tak. Aktivna sam na njihovoj internetskoj stranici, u grupi zapravo i to je to. Ništa sad posebno.”

- *Gdje se vidiš u budućnosti? Razmišljaš li o odlasku iz naselja ili bi radije ostala?*

„Iako mi fali tu puno stvari ništa nije toliko kritično da bi sad baš pobjegla odavde. Starci su se tek odselili od nas pa se tek privikavamo na samostalan život. Nekako mislim da ću ostat ovdje i nije mi žao zbog toga. Goga stalno govori kak bi ona čim prije otišla odavde tak da se nadam da će se brzo udat i ostavit me tu samu i na miru. Ja se niš ne bi bunila. (...) U principu se mogu vidjet da jednog dana odgajam svoju djecu tu i da ih šećem po nasipu.”

- *A što da ti netko ponudi jednaku kuću u nekom drugom kvartu, po izboru? Kud bi otišla?*

„Pristajem samo na Beverly Hills! Šalim se. Ma mislim da ne bi nikud jer ne mislim da imam neku bolju budućnost u nekom drugom kvartu nego što imam tu. Ipak sam tu cijeli život, navikla sam se tu živjeti ali bi svejedno htjela da se stanje poboljša kao što sam ranije napomenula. Navijam da se poprave neke stvari ali me ne dira toliko da bi otišla. Uvijek se snađeš nekako, kako su se i naši starci s nama snalazili, a i njihovi s njima i tak dalje.”

- *Smatraš li da će se u budućnosti dogoditi neke promjene na bolje?*

„Sigurna sam jer svakim danom se povećava broj ljudi na Kajzerici, mladih i djece tako da je to neizbježno. Ako se to i ne dogodi sigurna sam da će građani pobrinuti za to da se poboljša budućnost, a to uključuje i mene naravno.”

- *Tko bi trebao inicirati te promjene?*

„Ne kužim se baš puno u politiku ali mislim da bi glavešine u upravi trebale nešto napraviti. Pogotovo gradonačelnik koji radije gradi fontane i trgovačke centre nego da se pobrine za djecu koja nemaju kamo u vrtić.”

- *I za kraj, imaš li možda još što za dodati?*

„Mislim da bi bilo dobro da spomeneš i ove grafitere koji sve živo išaraju. Prvo sam to primjetila po mostu, na primjer, a sad sve više i po fasadama. I na trafostanicama i govornici, u pothodniku i po stupovima, svugdje su sad natpisi “Kajza crew” i “Kajza Family”. To su zihier neki mali huligani koji su se našli prozvani da obilježe svoj teren. Meni je to sramota da zašaraju ljudima fasade. To bi trebalo kažnjavati. Ne živimo u Americi a idu mi na živce kad ljudi govore o tome kao o nekoj uličnoj kulturi. Kakva je to kultura? Po meni je to čisti huliganizam. Samo sam to još htjela reć jer mislim da je važno i da takvo ponašanje treba zaustaviti što prije.”

INTERVJU 10.

Dob: 69 godina
Spol: M
Stupanj obrazovanja: VŠS
Zaposlen: Umirovljenik

- *Koliko dugo već živiš na Kajzerici?*

“Bil sam mali kad smo se doselili, imal sam 6 godina, znači prek 60 godina već. Skoro otkad Kajzerica i postoji. Mi smo sim došli među prvima. Kupili smo zemlju '53. godine od jedne familije s Knežije, mislim da su se Dorotići prezivali. Imali su puno zemlje tu sve oko nas pa do kraja Vujecovog zemljišta i u dubinu dole skroz di je dućan sad. To je sve njihovo bilo. Mi smo tak kupili komad zemlje i '56. godine izgradili kuću i doselili se.”

- *Zašto ste baš Kajzericu izabrali?*

“Otac i mati su se oženili, inače mama je iz Like a tata Zagorec. Prvo su živili u Supilovoj pa su odlučili da bi si gradili sami. Tražili smo neko zemljište. A ne znam kak su do Dorotića došli. Znam da smo povoljno dobili zemlju. U ono vrijeme si prek Save samo prek splavi mogel ići pa je zato tamo bila jeftinija zemlja. I tak su se počela naselja gradit po malo. A zbog te skele je bilo najteže do materijala doć. Moralo se u to vrijeme po vezama tražit, onda čekat da kupiš pa da dođe. Ali kad se našlo, susjedi su jedan drugome pomagali koliko su mogli. Brzo smo se svi upoznali i sprijateljili jer nije bilo puno ljudi još tu. Onda su se druge kućice gradile u isto vrijeme, čekajući materijal, cement, upoznaš se. A ja sam bil klinac pa se lako skompaš.”

- *Kako je Kajzerica u to vrijeme izgledala?*

“Tu je bila jedina ta ulica Bencekovićeva, u kojoj smo i mi bili. Bil je Hipodrom prek puta koji je onda bil zatvor. Ne znam jel znaš da je u vrijeme Drugog svjetskog rata tu bil zatvor. (...) Poslije rata je maknuto i napravljen je onda Hipodrom. U to vrijeme su bile jedva dvije štale za konje i to na strani kraj nasipa. Sve okolo je bila jedna strahovito velika bara di se nekad vadil šoder. I to je sve bilo u sklopu Hipodroma. U toj bari je uvijek bilo puno ribe pa smo ko djeca znali pecat, a po zimi bi smrznulo pa smo se i klizali i skijali i svatšta smo izvađali po bari. To je bil naš teren za igru. (...) Tu di je sad Lokomotiva, tu je bil stadion, bivši Milicioner nogometni klub, kaj je bilo nasljedstvo zatvora još. Poslije se to prebacilo u klub Lokomotivu, negdje sedamdesetih. Ženske su tu rukomet trenirale i bil je fest jaki klub. E onda je nakon par godina počela gradnja Velesajma. Tu su šoder iskopavali pa su bile strahovito velike rupe, bare, sve puno vode. I po tome smo skakali i igrali se. Trnsko još nije bilo niš. Samo u Gaju par kućica ko i kod nas. Tu i tam bi neki slabi promet bil, kola s konjima. Ljudi su još imali svoje konje i kočije, nekad su se tak drva prevozila ko je imal.”

- *Kako je izgledala gradnja nasipa?*

“Nasip je oduvijek tu samo je prije bil puno manji, nije bil tak izgrađen ko sad. Jači je bil kad je poplava bila '64. godine. Onda je izgrađen nasip kojeg su pojačali betonskim kockama i pločama da Sava ne odnese.”

- *Je li i vama ta velika poplava nanijela štetu?*

“Voda je bila na Južnim Obalama uz nasip di su bile bare. To su bile rupe od šodera pa su tu iz Savske ulice iz jedne tvornice gumbi otpad tu navažali, kaj su rupe zatrpavali pa se zadnji sloj zemlje napravil da nema više bara. Taj dio je bil pod vodom. Ovi uz nasip su imali dosta problema, tu nije bilo tak strašno jer su Podbrežja malo višlja. Inače, bilo je više problema s pitkom vodom kad se to diglo jer smo imali tad još ručne pumpe za vodu, tek kasnije hidrofore.”

- *Koliko je Kajzerica bila izgrađena prije nego što ste vi došli?*

“'56. kad smo mi došli je bilo nekih tridesetak kuća sve skup. Velesajam kad je izgrađen onda je tek Trnsko bilo građeno naknadno. I Savski Gaj isto kasnije, osim možda par kućica kaj su bile otprije. A onda su kasnije počeli širiti Novi Zagreb na istok, pa je krenul i Siget, Sopot, Utrine i da ne nabrajam. Prije su tam sve bila polja.”

- *Gdje su djeca s Kajzerice tada išla u školu?*

“Dok nije bilo Trnskog i Savskog Gaja, svi smo išli u Horvaćansku. Preko Savskog mosta fino, dva i pol kilometra do škole po Savskoj pa do Horvaćanske. Nije bilo škola kao danas. Al nikom nije bilo teško hodat. Nitko nas nije niš pital.”

- *Koliko vas je bilo tada u školi?*

“A bilo nas je dosta, Horvaćanska je bila puna djece s Kajzerice.”

- *Što bi ti rekao, po čemu je Kajzerica drugačije naselje od drugih?*

“Posebna je po Velesajmu i nogometnom klubu. Zgrade su isto drukčije nego u drugim naseljima. Prije smo svi tu domaći bili, imal si 16 Podbrežja i Južnih Obala i svi smo išli jedni drugima. Kad je netko umrl ili kad se netko ženil, cijelo naselje bi išlo. Sad se to već sve razvodnilo. Još ima nekih živih starosjedioca i to se dobro zna koji su. Ovi novi kaj su došli su drukčiji. Prije je bilo pomaganja kad su se gradile kuće, svi smo si pomagali, skupa smo pili i jeli, zabavljali se. Danas sused suseda ne zna više, kamoli kaj drugo. A moja generacija se još danas sastaje na kartanju i igranju šaha. Mi starosjedioci koji jesmo, mi smo se održali i ne damo se.”

- *Koje su prednosti života na Kajzerici?*

“Prednosti su kaj ima izlaz na sve strane grada, nema blokade nikakve. Na istok i na zapad, na sve strane imaš izlaz. Imamo dva mosta, pješački i saobračajno pješački, fali nam još možda jedan. Izlaz prema moru isto imamo, sve imamo, rotor, možeš kam hoćeš. Prometna povezanost je naša najveća prednost. (...) Tu imamo priredbe kaj se

održavaju na Hipodromu, čak nam je i papa dolazio. Sad postoji mogućnost da bi Dinamov stadion tu gradili i tak.”

- *Misliš da bi bilo dobro da tu presele Dinamov stadion?*

“Dobro bi bilo kaj bi cijena zemljišta tu strahovito porasla samo kaj čovjek ne bi imal više mira ko sad. Ne znam, a valjda bi našli načina da se smanji buka i da stanovništvu naselja ne smeta toliko. Jedino kaj bi tu bil odmah i prometni kaos, mi kaj smo blizu Lokomotive bi najviše nadrapali.”

- *Koji su nedostaci Kajzerice?*

“Nedostaci su kaj nam fali vrtić i škola. Dom imamo za starce ali škola i vrtić fali. Mora se ići u Gaj. Dom je nekad bila stara Baraka ali je bila velika. Tu je bila radnička baraka kad se gradio Velesajam, di su radnici spavali prek noći. Poslije je to uređeno u dom pa je bilo organizirano za druženja, igranja, priredbe pred novu godinu i tak. Tu smo svi rado dolazili kad nas nije bilo tak puno na Kajzerici. Slavili smo sve skupa, organizirali izlete, maskirali se za fašnik i tak.”

- *Je li Kajzerica pogodno naselje za podizanje obitelji?*

“Itekako. Blizu je grada, spojena sa svim stranama. Tu je obnovljeno sve, infrastruktura je sad u redu, sve je izasfaltirano. Izgradile su se zgrade pa se masovno ljudi naseljuju. Prometa ima dosta ali ima sad i nogostupa da se može normalno proć, nema prašine ko prije. Ugodno je za familije s malom djecom. Nije opasno i tak.”

- *Sad bih htjela da malo porazgovaramo o Kinezima na Kajzerici. Reci mi kakav su dojam na tebe ostavili?*

“A kakav dojam...Pa jedno vreme su nas zvali “chinatown” jer nam se masa Kineza doselila na Kajzericu. Sim su došli jer im je Velesajam bil blizu pa su mogli ostvarit svoje kooperacije. Na Velesajmu su imali svoj paviljon prije toga još. I onda kad su sim došli ljudi su zagrizli jer su ovi davali fine novce da im se daju prostori. Tak da je dosta domorodaca ovdje svoje iznajmilo. Kinezi su čak i unaprijed plaćali, i po par godina, dve, tri. Kec je tak iznajmil, i Božić isto. A onda kad pogledaš kak su neuredni bili i koliko su devastirano sve ostavili, pitaš se jesu li ljudi uopće profitirali. Ispalo je na kraju da su sve te novce kaj su zaradili morali utuć opet u obnovu tih prostora kaj su ovi uništili.”

- *Je li ti smetala reputacija naselja kao kineske četvrti?*

“Pa smetalo mi je jer su oni dosta negativnu sliku o nama ostavili. Slaba je kultura to. Oni su spavali i jeli i sve delali svi na hrpi. Otpočетка je nastal bum u naselju, tu su dolazi kupci, prekupci i nakupci. Kinezi su imali svoja skladišta robe i tak. A kad je to malo uzelo maha i kad je ljudima došlo do glave da je ta roba nikakva, da se radi o falsifikatima, svi su nestali. Onda su ih i ljudi već iz tih svojih prostora počeli micati proć.”

- *Što se promijenilo kad su se iselili s Kajzerice?*

“Opet imamo svoj mir. Možeš proć ulicom bez barikadi, svi pričaju Hrvatski i tiše je nego kaj je bilo dok su tu bili. Meni nisu smetali, nije da sam ih doma imal al draže mi je da su se preselili dalje.”

- *Kako bi ti ocijenio svoj život na Kajzerici? Jesi li zadovoljan?*

“Jasno da jesam. Misliš da bi bil tu sve te silne godine da sam nezadovoljan?”

- *Što sve fali na Kajzerici?*

“Od infrastrukture ne fali niš. Jedino možda zgrade koje su uz nasip, njima kad naraste Sava onda im je voda u podrumima. Podbrežja i ove tu zgrade nemaju problema s tim. A rekao sam, fali škola i vrtić za mlade. Čeka se sad i URIHO za invalide... (...) Čeka se da bi se ponovno obnavljalo. Plac nemamo i to bi bilo dobro, da imamo neko središte s placom i ribarnicom i mesnicom.”

- *Gdje bi se na Kajzerici mogao smjestiti neki takav potencijalni “centar”?*

“Sad si mi dala misliti...Bilo bi dobro možda tamo di je Jura boksač, di je sad pekara. To je ajmo reć u nekom središtu naselja. Ili ako izgrade školu na zemlji od URIHO-a pa tamo pored, više na ovu stranu prema Trnskom, tu još nije tak izgrađeno. A trebalo bi neki mali centar izgraditi.”

- *Kako si zadovoljan našom ambulantom?*

“Mi smo uvijek imali svoju ambulantu u sklopu doma. Sad kad se dom obnavljaj ambulanta je prebačena sim u Bencekovićevu. Imamo i malu apoteku, dobro je. Al stari doktor Loyda je nezamijenjiv. On je bil kajzerački *brand*. Od mladosti je bil na Kajzerici, tak nekak nakon studija je došel sim. Bil je naš dugogodišnji liječnik. Poznal je pol Zagreba i prigradska naselja. Loyda je bil čovjek posebne vrste, sa svima dobar. On je kući dolazil u posjete starijim ljudima dok nije bilo toliko pacijenata ni kuća. Bil je omiljen u naselju tak da tko nije čul za Kajzericu, sigurno je čul bar za Loydu. Kad je umro, skupili smo novce i digli mu spomenik kao počasnom stanovniku naselja. Ak je netko zaslužil, to je bil on. Čak je i sestra koja je radila s njim sve godine otišla u raniju mirovinu nakon kaj je on umro. Svi smo tugovali.”

- *Kako si zadovoljan ponudom trgovina u naselju?*

“Trgovinu smo isto uvijek imali. Uvijek je bil dućan, mesnica, brijačnica a kasnije se to sve razmrdalo. Ugostiteljskih je lokala isto bilo, Vodice, pa onda Burić i Kutija, ta 3 ili 4 poznata objekta kaj su bila, znači buffet Vodice i buffet Kutija. Imali smo i bočalište tam na kraju kvarta, tu su se uvijek janjci pekli i Dalmatinci su znali dolazit boćat. (...) U Vodicama je bila živa muzika, stalno su imali svirke prije, iza je bila velika bašta a napred su se pekli i ćevapi i ražnjići. Danas je to sve slabije, ima još 2 ili 3 lokala, od toga dva nova i Ben. Ovo se drugo sve pozatvaralo kad su vlasnici pomrli a mlađe generacije se nisu htjele više time baviti pa nije moglo opstat. I Hipodrom postoji, to je nekad bil najpoznatiji restaurant u ovom dijelu a danas mislim da je isto propal. A kad sad imaš puno tih ovih stvari i tak.”

- *Misliš li da sportskih sadržaja ima dovoljno?*

“Prije se igrao nogomet tu subotom i nedjeljom obavezno. Dolazile su ekipe iz Novog Zagreba, iz Trnja i tak. Mi smo imali svoj mali amaterski klub isto. Onda bi poslije tekme imali feštu obavezno, to se uvijek slagalo na Lokomotivi. A znalo je uvijek bit onih kaj bi samo na kraj tekme došli da si nekaj pojedu i popiju al nama to nikad nije smetalo dok god je bila neka veselica. Uh, znali smo zaružit u to vrijeme. (...) A imali smo i jaki veslački i kajakaški klub nekad, i to tam di je bil bunker kod mosta.”

- *Kakav je to bunker koji si spomenuo?*

“Nekad je uz most bil bunker koji je služil za stražu za most u ratu a kasnije je tam nastal veslački klub i onda su ga morali kasnije srušit radi izgleda, tam kod željezničkog mosta. Tu di je zid. I sad su tam veslački neki klubovi ali to više ne izgleda kak je prije izgledalo. A prek puta direktno ti je bilo gradsko kupalište, poznati Babinjak kak smo ga svi zvali. U ono vrijeme smo se tam išli kupat. Bili su Babinjaki. Ljudi su imali iznajmljeno kućice, kabine. Pored su bili lokali, a na Savi je bila ogromna splav. Na ulazu u splav je proticala voda pa su se tam djeca kupala. Na kupalištu smo znali često bit, kasnije si se imal gdje i otuširat i posunčat malo i tak. I šoder se tam vadil u to vreme.”

- *Ima li danas zabavnih sadržaja na Kajzerici?*

“Drukčije je vrijeme sad. Samo umirovljenici tu još nekaj imaju i njeguju, drugo niš. Nema više, tempo je sad takav da ljudi samo razmišljaju o poslu, dolaze i odlaze, prespavaju i to je to. Ni vrag se više ne sjeti zabave. Iako Kajzerica nije još čista spavaonica ali i tu je urbanizacija počela uzimat maha. Među starijima tu još i ima temperamenta ali mladi ne stignu jednostavno. (...) A i dosta je starijih dalo kuće za zgrade, mijenjali su zemljišta za stančice. Nije to više to. Možeš pitat kog hoćeš od ovih starijih, svi će ti reć da to nije više ta Kajzerica. Meni je jasno da na mladima svijet ostaje, samo se danas poštuju neke druge vrednosti.”

- *Jesi li ti razmišljao kad da zamijeniš kuću za stan?*

“Ja nikad ne bi išao u zgradu, mi smo na dobrom mjestu, na glavnoj ulici, imamo dost prostora i nije nam potrebno. Na stan nismo naučeni, nama je naše dvorište svetinja. A ja se nadam da budete i vi deca tak jednog dana razmišljali, da bute ostali tu. Ljudi tek kad odu vide kaj su izgubili. A danas već tu i nema puno razlike, otkad se svi grijemo na plin i imamo sređenu kanalizaciju i ostalo, više nema ni jedne prednosti da ni u stanu po nečemu bilo bolje nego u kući. Tu si svoj na svom kak se veli, nitko ti ne šefuje, nitko ti ne smeta, nitko ti ne hoda po hodnicima. A prednosti dvorišta da ne pričam.”

- *Misliš li da će se na Kajzerici dogoditi neke promjene na bolje u budućnosti?*

“Dugo godina nam obećavaju i mi čekamo. Sve je kao na mjestu i izglasano i to je već nekoliko puta bilo do sad. I dok je predsjednik bil onaj, kak se zove, Baturić, bila je opcija da bu sve brže to išlo, dok je živel na Kajzerici. A onda se preselil u Blato nekam i od onda se najednom tam gradi a Kajzericu se ne spominje više. Tak smo godinama bili bez vode i kanalizacije, zaboravili na nas. Jedino smo struju imali.”